AL. ROSETTI

LIMBA DESCÎNTECELOR ROMÂNEŞTI

EDITURA MINERVA
Bucureşti — 1975

PREFAȚĂ

Prezenta lucrare este consacrată cercetării limbii descîntecelor românești.

Studiul lui Ovid Densusianu, Limba descîntecelor, *din anii 1930—1932, cuprinde examinarea unui număr restrîns de cuvinte.*

Condițiile externe ale descîntatului, considerații asupra magiei și materialelor întrebuințate au stat în afara preocupărilor noastre. Există numeroase lucrări care pot informa pe cititor asupra acestor practici[1].

Am cercetat o mare parte a materialului tipărit, dar unele publicații au rămas în afara cercetării noastre: în felul acesta, cartea noastră va putea fi deci completată cu material nou.

Colecțiile de descîntece sînt numeroase; descîntece izolate sau restrînse în mici grupuri sînt publicate în cărți, broșuri sau reviste efemere, apărute în orașele de provincie, din care unele au rămas necunoscute pînă în zilele noastre. La acestea se adaugă colecțiile particulare, despre care, în genere, nu știm nimic.

[1] înșirăm aici titlul unor lucrări în care se poate găsi informația necesară în acest domeniu: Artur Gorovei, *Descîntecele românilor,* București, 1931, p. 7—208 (cuprinde și o *Bibliografie a descîntecelor,* p. 198—208); I.-Aurel Candrea, *Folclorul medical român comparat,* București, 1944; Gh. Pavelescu, *Cercetări asupra magiei la românii din Munții Apuseni,* București, 1945; Ov. Papadima, *Structura artistică a descântecului, Revista de istorie si teorie literară,* 14, 1965, nr. 2, p. 357—368; Radu Răutu, *Tehnica analogiei in poezia de incantație, Revista de etnografie și folclor,* 16, 1971, p. 123—132; **R.-L.** Wagner, *„Sorcier" et „magicien". Contribution ă l'histoire du vocabulaire de la magie,* Paris, 1949; Mihai Pop, *L'incantation—narralion, mythe, rite, Festschrift fiXr Robert Wildhaber,* 1972.

Aşadar, nu am avut intenţia să dăm o cercetare completă a limbii descîntecelor, pentru că o astfel de încercare ar fi fost menită să dureze mult timp, prin necesitatea de a întreprinde lungi investigaţii în bibliotecile şi depozitele din Bucureşti şi din provincie.

Materia tratată în prezentul volum e înfăţişată după cum urmează:

1. *Abrevieri,*
2. *Introducere,*
3. *Cuvinte rare (în afară de circulaţia uzuală),*
4. *Cuvinte din limba comună (cu unele modificări semantice),*
5. *Formaţii de cuvinte,*
6. *Unelte gramaticale arhaice şi moderne,*
7. *Invocaţii de fiinţe mitice sau infernale,*
8. *Tabu,*
9. *Jocuri de cuvinte,*
10. *Cuvinte de neînţeles sau cu sens obscur.*

Fiind vorba de un material de cuvinte transmis pe cale orală, din generaţie în generaţie, e firesc ca să constatăm într-insul numeroase deformări de cuvinte, care merg, uneori, pînă la transmiterea termenului sub o formă de nerecunoscut.

Cuvintele examinate în paginile următoare, care au fost studiate de Ov. Densusianu, în lucrarea sa Limba descîntecelor (Grai şi suflet, IV, *1929-1930, p. 351-376 şi V, 1931-1932, p. 125—157) sînt precedate în cartea noastră de un asterisc.*

în genere, cercetarea noastră stă sub rezerva unei posibile revizii a explicaţiilor propuse.

Vom fi recunoscători persoanelor competente care vor contribui la lămurirea unor termeni obscuri.

A urel Nicolescu, cercetător la Centrul de cercetări fonetice şi dialectale al Academiei R. S. România, a revizuit în manuscris întreg materialul lucrării noastre şi ne-a transmis observaţiile sale. Toi el a asigurat corectura tipografică a cărţii şi'a redactat indicele *de la sfîrşitul ei. îl rugăm să găsească aici expresia recunoştinţei noastre.*

A.R.

Bucureşti, mai 1974

ABREVIERI

A. E. Popescu = Adrian Popescu, *Revista Asociaţiei învăţătorilor din Mehedinţi,* XV, 1942, nr. 1-2, p. 45.

Alb. Carp. = *Albina Carpaţilor,* Sibiu, 1878 — 79, 1879 — 80.

Alexici = dr. G. Alexici, *Texte din literatura poporană română,* I, Budapesta, 1899, p. 205-212.

An. Arh. de folc. = *Anuarul arhivei de folclor.* Publicat dc Ion Muşlea, Cluj - Bucureşti, 1932-1940.

Arh. Inst. foic. (Anca Surcel) = *Arhivele Institutului de etnografie şi folclor din Bucureşti*; texte comunicate de Anca Surcel.

Arh. Inst. folc. (RR) =- *Arhivele Institutului de etnografie şi folclor din Bucureşti;* texte înregistrate la magnetofon; note comunicate de Radu Răutu.

Arh. p. şt. ref. soc. = *Arhiva pentru ştiinţa şi reforma socială,* X, 1934.

Bălăşel = Pr. Teodor Bălăşel, *Versuri populare române,* I, cărticica a Il-a, Craiova, f.a.

Bichigean = *Bocete şi descîntece din ţinutul Năsăudului,* culese de Pr. Gavril Bichigean şt prof. Ion Tomuţa, Bistriţa, 1936 ("1938).

Bîrlea, *Antol.* — O. Bîrlea, *Antologie de proză populară epică,* voi. I, III, Bucureşti, 1966.

Bîrlea, *C.* — I. Bîrlea, *Cînlece poporane din Maramureş, II. Descîntece, vrăji, farmece şi desfaceri,* Bucureşti, 1924.

Bodnărescul = Leonida Bodnărescul, *Cîteva datini de Paşti la români,* Cernăuţi, 1908, p. 25.

Bogrea, ***Pag.*** — Vasile Bogrea, *Pagini istorico-filologice,* Cluj, 1971.

Bosica = Ion Bosica, *Descîntece, Vlăstarul cîmpiei,* II, 1933—34.

Brînzau —- Nicu Brînzan, *Horia, Cloşca şi Crişan,* II, 1941/42, nr. 3—6, p. 54-56.

Buciumul = *Buciumul român,* III, Iaşi, 1881.

Burada = Teodor T. Burada, *O călătorie în Dobrogea,* Iaşi, 1880.
Candrea, *Folcl. med. rom.* = I.-A. Candrea, *Folclorul medical român comparat,* Bucureşti, 1944.
Candrea, *Oaş.* — I. A. Candrea, *Graiul din Țara Oaşului,* Bucureşti, 1907.
Ciauşanu = G. Ciauşanu-G. Fira-C. M. Popescu, *Culegere de folclor din jud. Vîlcea şi împrejurimi, cu un glosar,* Bucureşti, 1928, p. 133—138.
Cîmpeanu-B. = *Descîntece, farmece şi leacuri din popor, pentru boale omeneşti şi de animale,* culese de Simcon Rusu-Cîmpeanu şi Aurelian Borşianu, Gherla, 1927.
Conrad = Otto Conrad, în *Jahrbuch der Siebenburgischcn Karpathenvereins,* Sibiu, 1882, p. 161—66: descîntece.
Conv. Uter. — *Convorbiri literare,* 1867 ş.u.
Cristescu-Gol. = Ştefania Cristescu-Golopeuția, *Drăguş. Credințe şi rituri magice,* Bucureşti, 1944.
Cuciureanu = M. Cuciureanu, *Frhigurele,* VIII, 1935, p. 916.
DA = Dicționarul Academici.
Dens. *Hoț.* Reteganul = Ov. Densusianu, *Graiul din Țara Hațegului,* Bucureşti, 1915, *Apendice,* p. 231 ş.u.: material folcloric din manuscrisele lui I. Pop Reteganul.
D. Ionescu I, II = *Culegere de descîntece din județul Romanați,* adunată şi întocmită de Dr. Daniil Ionescu şi Alexandru I. Daniil, I, Bucureşti, 1907, II, Vălenii-de-Munte, 1908.
D-trescu-B. — Iosif N. Dumitrescu Bistrița, *Deschitec „de întors", Arhivele Olteniei,* IX, p. 61—62.
D-trescu-B. 19 = Iosif Dumitrescu-Bistrița, *Arhivele Olteniei,* XIX, 1940* p. 187-94.
D-trescu-B., X = Iosif N. Dumitrescu-Bistrița, *Deschitec .... Arhivele Olteniei,* X, 1931, p. 53; XI, 1932, p. 97.
Educat. = *Educatorul,* Bucureşti, 1883, 1884.
Florea = I. Horea, *Arhivele Olteniei,* XI, 1932, p. 97-98, 275-276.
Gaster, *Chrest.* II. = M. Gaster, *Chvestomatie română,* II, Leipzig—Bucureşti, 1891.
Fam. = *Familia,* Pesta, Oradea Mare, Bucureşti, 1865—1929.
G. Dem. Teod. = G. Dem. Teodorescu, *Poezii populare române,* Bucureşti, 1885.
Georgescu St. = Stelian Georgescu, *Horia, Cloşca şi Crişan,* III, 1942—43, nr. 4—6, p. 44—5.
Giuglea, *Rom. Serbia* = G. Giuglea, G. Vâlsan, *De la românii din Serbia culegere de literatură populară,* Bucureşti, 1913.

Gîlcescu = H. Gîlcescu, *Cercetări asupra graiului din Gorj, GS,* V, 1931-32 (Descîntec, p. 102-104).
Gomoiu = Dr. V. Gomoiu, *Din istoria meăicinei şi a învățământului medical în România,* Bucureşti, 1923, p. 26—34.
Gorovei *D.* — Artur Gorovei, *Descîntecele românilor. Studiu de folclor,* Bucureşti, 1931.
Grig.-Rigo = Gr. Grigoriu-Rigo, *Medicina poporului.* Memoriul I. *Boalelt oamenilor,* Mem. II. *Boalele vitelor,* Bucureşti, 1907.
GS — *Grai şi suflet,* Bucureşti, 1932—1937.
Hasdeu, *Chest.* = *Răspunsuri la chestionarul lingvistic* (al lui B. P. Hasdeu), 1884. Manuscrisele 3418—3438 din Biblioteca Acad. (Bucureşti).
/. Cr. = *Ion Creangă,* revistă de limbă, literatură şi artă populară, I—VIII, Bîrlad, 1908-1915.
Ionaşcu Mîndr. = *Poesii populare şi descîntece,* de Nicolae Ion Ionaşcu şi Mihail St. Mîndreanu, Alexandria, 1897.
Ionescu-Buzău = Dr. D. Ioannescu-Buzău, *Micul magazin de medicină populară,* Bucureşti, 1892.
los. D-trescu = Ios. Dumitrescu-Bistrița, *Revista Asociației învățătorilor mehedințeni,* XIII-XIV, 1940, nr. 1, p. 43.
Laugier = Ch. Laugier, *Contribuțiuni la etnografia medicală a Olteniei,* Craiova (1925).
L. Costin = Lucian Costin, *Mărgăritarele Banatului,* Timişoara (1926).
Leon = Dr. N. Leon, *Istoria naturală medicală a poporului român,* Bucureşti, 1903.
Lungu = Aurel Lungu, *Frîngurele,* IX, 1935, p. 959.
Lupaşcu = Dimitrie P. Lupaşcu, *Medicina babelor. Adunare de descîntece, rețete de doftorii şi vrăjitorii băbeşti,* Bucureşti, 1890.
Măria Suciu = Suciu Măria, *Vlăstarul cîmpiei,* I, 1933, p. 41—43.
Marian D. = S. FI. Marian, *Descîntece poporane române,* culese de Suceava, 1886.
Marian, *Insectele* = S. FI. Marian, *Insectele în limba, credința şi obiceiurile românilor.* Studiu folcloristic, Bucureşti, 1903.
Marian, *înmorm.* = S. FI. Marian, *înmormîntarca la români. Studiu etnografic,* Bucureşti, 1892.
Marian, *Leg.* = S. FI. Marian, *Legendele Maicii Domnului,* Bucureşti, 1904.
Marian, *Naşt.* = S. FI. Marian, *Naşterea la români. Studiu etnografic,* Bucureşti, 1892.
Marian, *Nunta* — S. FI. Marian, *Nunta la români. Studiu istorico-etnografic comparativ,* Bucureşti, 1890.

Marian, *Sârb.* — S. Fl. Marian, *Sărbătorile la români. Studiu etnografic,* Bucureşti, I, 1898, II, 1899, III, 1901.
Marian *V.* = S. Fl. Marian, *Vrăji, farmece şi desfaceri,* adunate de Bucureşti, 1893.
Matcescu = *Descîntece* culese de C. N. Mateescu din jud. Buzău şi R. Sărat, *Convorbiri Literare,* XXVII, 1893, p. 862-870.
MZ. = A. Rosetti, *Melanges de linguistique et de philologie,* Copenhague — Bucureşti, 1947.
Muşlea = Ion Muşlea, *Cercetări folclorice în Ţara Oaşului, Anuarul Arhivei de folclor,* I, Cluj, 1932, p. 197-206.
N. A. Const. – N. A. Constantinescu, *Dicţionar onomastic românesc,* Bucureşti, 1963.
Niculiţă-Vor. — Elena Niculiţă-Voronca, *Datinele şi credinţele poporului român,* I, II—IV, Cernăuţi, 1903.
N. Ivancu = N. Ivancu, *Horia, Cloşca şi Crişan,* III, 1942—43, nr. 4—6, p. 45-46.
Nour = A. M. Nour, *Descîntece şi vrăji din popor,* Turnu-Măgurele, 1917.
Novacovici = *Colecţiune folclorică română din Răcăşdia şi Jiu,* întocmită şi editată de Emilian Novacovici, Oraviţa, 1902.
Novacovici II = *Din Comoara Banatului,* folclor. Partea II ... de Emilian Novacovici şi Ecaterina Novacovici, Oraviţa, 1926.
Novacovici, II şi III = *Folclor bănăţean,* partea II şi III, adunat de Emilian Novacovici, Oraviţa, 1933.
Pamfile, *Boli* — T. Pamfile, *Boli şi leacuri la oameni, vite şi păsări după datinile şi credinţele poporului român,* adunate din comuna Ţepu (Tecuci), Bucureşti, 1911.
Pamfile, *Cerul* = T. Pamfile, *Cerul şi podoabele lui după credinţele poporului român,* Bucureşti, Leipzig, 1913.
Pamfile, *Duşm.* = Tudor Pamfile, *Duşmani şi prieteni ai omului,* Bucureşti, 1916.
Papadima 5. — Ov. Papadima, *Structura artistică a descîntecului, Revista de istorie şi teorie literară,* 14, 1965, nr. 2, p. 357—368.
Papahagi, *Maram.* = Tache Papahagi, *Graiul şi folclorul Maramureşului,* Bucureşti, 1925.
Papahagi, *M-ţii Apuseni* = Tache Papahagi, *Cercetări în Munţii Apuseni,* Bucureşti, 1925.
Pavelescu = Gh. Pavelescu, *Cercetări asupra magiei la românii din Munţii Apuseni,* Bucureşti, 1945.
Pavelescu, *Bihor* = Gh. Pavelescu, *Cercetări folclorice în jud. Bihor, Anuarul Arhivei de folclor,* VII, 1945, p. 35—122.

Pascu, *Suf.* = G. Pascu, *Sufixele româneşti,* Bucureşti, 1916.
Pasca – Ştefan Pasca, *Glosar dialectal.* Academia Română. *Memoriile Secţiunii literare,* ser. III, tomul IV, Mem. 3.
Păcală = V. Păcală, *Monografia comunei Răşinari,* Sibiu, 1915.
Păsculescu = Nicolae Păsculescu, *Literatura populară românească,* Bucureşti, 1910.
Petroviei *Alm.* — Emil Petrovici, *Folclor din Valea Almăjului (Banat), Anuarul Arhivei de folclor,* III, 1935, p. 25—158.
Petrovici, *Scăr.* = Emil Petrovici, *Folclor de la Moţii din Scărişoara, Anuarul Arhivei de folclor,* V, 1939, p. 111 — 177.
Pîrvescu = Pompiliu Pîrvescu, *Hora din Cartai,* I, Bucureşti, 1908.
Popa = Constantin I. Popa, *Descîntece de dragoste, Frîngurele,* IX, 1935, p. 934-935.
Popinceanu = Ion Popinceanu, *Religion, Glaube und Aberglaube in der rumănischen Sprache,* Niirenberg, 1964.
Primăvara Ban. = *Primăvara Banatului,* III, 1941, ser. nouă, nr. 7, p. 33-34.
Puşcariu = Sextil Puşcariu, *Etymologisches Worterbuch der rumănischen Sprache,* I, Heidelberg, 1905.
Răd. C.-M. = C. Rădulescu-Codin şi D. Mihalache, *Sărbătorile poporului ca obiceiurile, credinţele şi "unele tradiţii legate de ele.* Culegere din părţile Muscelului, Bucureşti, 1909.
Reteganul: v. Dens. Haţ.
Reteg., *Starostele* = Ion Pop Reteganul, *Starostele sau Datini* Gherla, 1891, p. 5-12.
Rev. folc. = *Revista de folclor,* 1956-1970.
Rosetti, *Colinde* = Al. Rosetti, *Colindele religioase la români,* Bucureşti, 1920 *(Analele Academiei Române,* t. XL, Mem. Secţ. Literare).
Se. Gherla = E. Balogh, *Scînteia,* Gherla, VII, 1936.
Sc. Gherla = Aug. Cernău, *Scînteia,* VII, Gherla, 1936.
Schmidt = W. Schmidt, *Das Jahr und seine Tage* ... Sibiu, 1966, p. 35—37 (6 descîntece).
Scriban = August Scriban, *Diciionaru limbii româneşti,* Iaşi, 1939.
Scurtu = Vasile Scurtu, *Cercetări folclorice în Ugocea românească (jud. Salu-Mare), Anuarul Arhivei de folclor,* VI, 1942, p. 123—178.
Sfichi = Emil Sfichi, *Frîngurele,* X, 1936.
Skok = Petar Skok, *Etimologijski rjecnik hrvatskoga iii srpskoga jezika,* Zagreb, 1971 ş.u.
Sociol. rom. — *Sociologia românească.* Revista secţiei sociologice a Institutului social-român — D. Guşti, Bucureşti, 1936—1944.

Surcel = Anca Surcel, *Descîntece din Maramureş,* 1972 (Breb, Sîrbi), Colecţie manuscrisă.

Şăin., *Iele.* — Lazăr Şăineanu, *Ielele,* Bucureşti, 1886.

Şăin., *Infl. or.* = Lazăr Şâineanu, *Influenţa orientală asupra limbii şi culturii române,* Bucureşti, 1900.

Şc. noastră — Cozma Lazăr, *Şcoala noastră,* XX, 1934, p. 26.

Şez. = *Şezătoarea,* revistă pentru literatură şi tradiţiuni populare, Fălticeni, I-XIV, 1892-1914.

Ştefănucă = P. V. Ştefănucă, *Folclor din judeţul Lăpuşna, Anuarul Arhivei de folclor,* II, 1933.

Tamăs = I.ajos Tamâs, *Etymologisch-historisches WSrterbuch der ungarischen Elemente im rumănischen,* Budapest, 1966.

Tocilescu — Gr. G. Xocilescu, *Materialuri folcloristice,* Voi. I, *Poesi» poporană,* partea I—II, Bucureşti, 1900; voi. II, Bucureşti, 1900.

Traian — *Traianu,* Bucureşti, 1869, 1870.

Ţara n. = *Ţara nouă,* Bucureşti, 1885.

Ţiplea — Alexandru Tipica, *Poezii populare din Maramureş,* Bucureşti, 1906.

Ung. — *Ungaria,* an. II, Cluj, 1893.

Ungureanu - Ion M. Ungureanu, profesor, Turnu Severin, material din Sişeşti, j. Mehedinţi, cules de el însuşi de la Paraschiva Ţiu, 86 de ani. Inedit.

Vasiliu = AI. Vasiliu, *Descîntece din Moldova,* Bucureşti, 1934 (extr. din *GS,* VI), p. 248-305.

Vasiliu, *H.* — Al. Vasiliu, *Descîntece din Huniedoara, GS,* V, 1931—32, p. 50-63.

Vasiliu, *Mold.* — Al. Vasiliu, *Descîntece din Moldova, GS,* VI, 1933—1934, p. 248-305.

Vasmer = Max Vasmer, *Russisches Etymologisches WSrterbuch.,* Heidelberg, 1953-1958.

Vîrcol = V. Vîrcol, *Graiul din Vîlcea,* Bucureşti, 1910.

V. Sala = Pr. Vasile Sala, *Biblioteca Vaşcăului,* nr. 41.

Vulcan, *Fam.* == Iosif Vulcan, *Familia,* 1882, p. 187.

INTRODUCERE

Descîntecul s. n. (pl. *descîntece)* e constituit dintr-o formulă orală rostită de o persoană iniţiată, în scopul de a exorciza, de a conjura, de a izgoni o boală sau de a vindeca de boală un pacient.

Spre deosebire de mesajul verbal din limbile naturale, menit să comunice ceva unui partener-receptor, mesajul cuprins în descîntece nu se adresează unui receptor uman, ci divinităţii sau unor personaje infernale, de la care nu aşteaptă un răspuns oral.

De aici vine libertatea de care se bucură comunicarea orală în acest sector, neexistînd criteriul receptibilităţii şi descifrării mesajului de un auditor uman.

Limba descîntecelor cuprinde un mare număr de cuvinte necunoscute de limba comună, sau de cuvinte cu sensuri neobişnuite, în limba comună, de termeni lipsiţi de sens.

Limba descîntecelor cuprinde o serie de arhaisme, care lipsesc din limba comună. Invenţia verbală este foarte dezvoltată în acest sector.

Practica descîntecului, la populaţia românească de la nordul Dunării, a fost extrem de dezvoltată Materialele

[1] Practica descîntecului a fost foarte răspîndită la sate. într-un singur sat (Cornova), o anchetă din anul 1931 a relevat existenţa a 87 de descîntători (Şt. Cristescu, ***Arhiva p. reforma socială,*** X, 1932, p. 371—380). în privinţa continuităţii în conţinut între descîntecele din lumea romană şi cele româneşti, I.-A. Candrea ***(Folcl. med. rom.,*** p. VII) face următoarea observaţie: „descîntecele pe care ni le-a transmis Marcellus

culese sînt numeroase. Atît metoda descântatului cît şi alcătuirea formulei reproduc modele străvechi, care pot fi semnalate în limba latină sau la o mare parte a popoarelor europene. O comparaţie între componenţa descîntecelor româneşti şi a celor existente la Roma şi în provinciile imperiului roman, precum şi a celor cunoscute în ţările de limbă germană, dovedeşte un incontestabil paralelism între versiuni[2].

Descîntecele, atît în ţările româneşti, cît şi în Europa occidentală, au fost compuse de preoţi sau de colaboratori eclesiastici ai lor. Numeroasele elemente venite din cărţile bisericeşti, care apar în descîntece, dovedesc această afirmaţie. Pentru Transilvania, există numeroase dovezi, din secolul al XlX-lea, că preoţii români, consideraţi ca specialişti reputaţi în materie, practicau exorcismul, în beneficiul unei numeroase clientele din populaţia săsească.[3]

în alcătuirea descîntecelor se pot observa două tendinţe: 1. de a conserva cît mai fidel formulele orale transmise, şi 2. de a modifica şi completa formulele existente.

Transmiterea orală a descîntecelor explică în mod suficient numeroasele deformări de cuvinte, care merg uneori pînă la modificarea formei iniţiale a termenului, devenită de nerecunoscut.*

în general descîntecele încep cu o invocare a puterilor cereşti, în primul rînd Sf. Fecioară (Maica Domnului), care, dînd urmare invocării, coboară pe pămînt şi salvează pe cel (sau pe cea) ameninţat(ă) de duhurile infernale.

Deasa folosire a prefixului *de(s)-,* în alcătuirea verbelor, se explică prin faptul că prin întrebuinţarea acestei particule verbul prefixat exprimă contrarul formei neprefixate: *deochia — desdeochia* „a suprima efectele unui deochi", *mira — desmira* „acţiunea de a nu se mira", *orbi — desorbi* „a vindeca de orbire" etc.[5]

Pretutindeni, în ţările unde sînt folosite, în împrejurări anumite, formule magice, cuvîntul e considerat ca fiind investit cu o forţă supranaturală. Din această cauză, termenul care denumeşte, spre exemplu, o boală sau o fiinţă infernală este evitat şi înlocuit cu o perifrază sau un echivalent semantic. „Interdicţiile de vocabular" sînt înregistrate în expunerea noastră într-un capitol deosebit.

Materialul de cuvinte publicat de noi este grupat pe categorii, iar în fiecare categorie termenii sînt înşiraţi în ordine alfabetică.

Indicele de la sfîrşitul lucrării permite o viziune de ansamblu asupra totalităţii materialului adunat.

Empiricus prezintă uneori a,semănări uimitoare cu descîntecele noastre". Tradiţia descîntecelor în Peninsula Balcanică e evocată de M. Gaster, *Cor.v.'liter.,* LII, 1920, p. 37.

Enumerarea popoarelor care folosesc descîntecele, la Candrea, l.c, p. 345—347: sîrbi, cehi, unguri, huţuli (Bucovina), greci, francezi, germani, italieni.

[2] Irmcgard ITampp, *Beschworung, Segen, Gcbet. Untersuchung zum Zaubcrspruch aus dem Berciche der Volhsheilkunde,* Stuttgart, 1961, p. 23 ş.u., 111 ş.u. Originea practicelor magice trebuie căutată în Orient, de unde s-au răspîndit în Europa prin Grecia şi Italia. „Tabletele de execraţie" („defixionum tabellae") apar în lumea romană între sec. I î.e.n. şi sec. al V-lea din e.n. Vezi în această privinţă, M. Jeanneret, *ha langue des tablettes d'execration latinei,* Paris—Neuchâte], 1918, p. 5.

[3] B. P. Hasdeu, *Cuvcnte den bătrâni,* II, Bucureşti, 1879, p. 172.

[4] Cu privire la transmiterea fără nici o modificare a textului unui deseîntec, o deseîntătoare declara: „aşa le-am primit de la bătrîni" (13. Ionescu, II, 5).

[5] V. mai jos, p. *102.*

CUVINTE RARE, ÎN AFARĂ DE COMUNICAREA UZUALĂ

Cuvintele din această categorie sînt numeroase. Unele din ele pot fi regionalisme, fără ca să avem posibilitatea, în stadiul actual al cunoştinţelor noastre, să aducem vrea precizare în acest sens. Cuvîntul rar, neînţeles sau înţeles numai parţial, are avantajul că participă la misterul care înconjoară descîntecul, unde sînt evocate fiinţe infernale.

ACIOLA vb. „a se refugia, a se aşeza; a se aciua". Acolo să vă *aciolaţi* / acolo să veniţi (Cîineni, Vîlcea. *Sez.,* XI, 38/XXIII).

ADĂMASCĂ s.f. „mătase scumpă" („stofă de damasc", Bogrea, *Pag.* 161). Şi cu brîu de *adămasă* te-or încinge (Comăneşti, Bacău. *I. Cr.,* 336).

ADĂSTA vb. „a aştepta". Că *N-adastă* cu mese-ntinse (Roşiorii-de-Vede, Teleorman. Tocilescu, 554).

ADEVĂSI vb. „a se pierde, a pieri, a muri". Acolo-i peri, acolo te-i *adevăsi* (M-tii Apuseni. Pavelescu, 139, 6; 158, 16; 167, 3; 180,' XXI).

AGARLÎC s.n. „hărmălaie". Ce s-aude atîta huet mare / şi *hargalaş* (Focşani. Grig.-Rigo, 177).

AGÎMBA vb. „a surprinde, a cuprinde". Descîntecu meu, / Leacu de la Dumnedzău, / *Agîmba-te-a.v* baiu cel rău (Breb, Maramureş. Arh. Inst. folc, 4048 II h).

ALĂTRA vb. „a lătra". Unde cîine *n-alatrâ* (Drăgăşani, Teleorman. Tocilescu, 602). Ca cîinele *alătrind* (Gresia, Teleorman. Tocilescu, 653).

APĂRĂTUŞ s.m. „omuşor (organ)" (<* *părut,* v. *DA).* Din sfîrcul nasului, / Din *apârătuşul* limbii (Ciudei, Storojineț. Marian, *Leg.,* 330).

ARAMINĂ s.f. „ființă proastă, ticăloasă, de nimic" *(DA).* *Aramină* \ mină (Negoiu-Cernii, Hunedoara. Vasiliu, H., 59, XV).

ARMAN s.m. „armean". Amin, amin / Dăruit să vă fie, / Ca calul *armanului* / Din poarta împăratului (Cernica? *Țara n.,* III, 1886, 383).

ASORIT s.n. „insolatie". De *asorit* (Maramureş. Bîrlea, C, 345).

BALȚ s.n. „un văl mare cu care se îmbrobodeşte mireasa, cînd s-a isprăvit cununia religioasă" (Şăineanu). Că ne-om duce ... în *bolțul* mireselor (Sîngiorgiu, Năsăud. Şăineanu, *Iele.,* 12).

BARTITĂ s.f. „un fel de mucegai" *(DA).* Cîrtită *bîrtită* (Schineni, Tutova. *I. Cr.,* VI, 346/219).

BARZOŞĂ adj. „cu pene sure". Nici găină *barzoşă* (M-ții Apuseni. Pavelescu, 165, 1).

BĂRĂTA vb. „a ocărî". A plecat Voevodu la oaste ... / A încălecat si a strigat / Si a *bărătat* (Visani, R. Sărat. Gorovei, *D.,* 307).

BELDIOARĂ s.f. „cotor, tulei, curpen, vrej" *(DA).* Ne ducem prin mări, / Să aşezăm oarele, *beldioarele,* trestioarele (Moldova. Lupaşcu, 10, 4).

BERCII s.m. pl. „carnea dintre nări din vîrful nasului" (Marian). Din *bercii* nasului (Bucovina. Marian, *D.,* 216).

BIHO interj, „du-te, fugi". *Biho,* moşneag bătrîn (Budeştii-Ghicăi, Neamț. Tocilescu, 1534).

BITANG s.m. „bastard" (< magh. *bitang).* Cu trei unghii de *bitan* ciupiți-o (Bucovina. Marian, *D.,* 15).

BOANĂ s.f. „boabă". *Boane* (Drăguş. Cristescu-Gol., 83). Cînd svîrli *boanele* în sus (Drăguş, *l.c,* 91).

BOANZĂ s.f. „muscă, care muşcă tare" (Marian, 242); „streche". S-o luat *bonza* negru (Bucovina, Marian, *D.,* 239).

BOBOTIT adj. „aprins, înfocat"; aici, substantivat. Esi înfocatule, / *Bobotitule* (Moldova, *I. Cr., II,* 73).

BOHOD s.m. „brad"; cf. *bohaş* „brad inferior calitativ" (Papahagi, Maram.). *DA* înregistrează termenul, fără nici o explicație. De-o fi brîncă din scorboră, / de-o fi brîncă din *bohod* (Ceparii-Bîrsăsti, Argeş. *Sez.* VII, 55/11).

BOLBOIAT adj. „holbat, speriat" (Scriban); aici, substantivat. Fugiți nouă spărieți, / Nouă *bolboeți, j* Şi nouă spăriete, / Nouă *bulboiete* (Stroesti, Vîlcea. Tocilescu, 1581).

BOLBORUS s.n. „orbită". Prin *bolborusul* ochilor (Lelesti, Gorj. Arh.'inst. folc, 3431 II hh)'.

BOLDEI s.m. „cîine mic de vînătoare; fr. basset", v. *cotei.* Plecă / Silea Samodiva / Cu cotei / Cu *boldei.* (Romanați. D. Ionescu, I, 113). Se strîngea lupu cu lupoaicele / *Boldeii* cu *boldeicile* (Vîlsăneşti, Argeş. Bălăşel, 14).

BONCĂLUI vb. „a mugi, a urla". Cu un glas mare răncăluind, / *Boncăluind* (Buhoc, Bacău. *Şez.,* VII, 94). Răguind şi *buncăluind* [Vaca] (Bîrsana, Maramureş. Bîrlea, C., 377). !Nu durgălui, nu *boncălui* (Maier. *Ung.,* 1892, p. 63).

BONTOROG adj. „bont, fără vîrf". Prin topoare *bontoroage* (Răcăşdia. Novacovici, 128).

BONTUDUI vb. „a lovi". Şi de rădăcină ti-oi *bontudui* (Cuhea, Maramureş. Arh. Inst. folc, RR).

BOSURCA vb. „a fermeca, a vrăji" (Bîrlea); v. *bosorcău.* Vitelu l-o *bosurcat* (Bîrsana, Maramureş. Bîrlea, *C,* 377).

Boşco s.m. „Dumnezeu" (E. Petrovici); „cf. sîrb. *Bosko,* formă hipocoristică a lui *Bog* „Dumnezeu" (p. 71 s.v.). [Cînd se umflă vitele şi mor, se descîntă aşa.] *Boşco,* nădeli (Valea Mlavei, Serbia. Petrovici, *An. Arh. de folc,* VI 66).

BRÎNDUŞEL s.m. „băiat tînăr". Cu buciumu buciumai, / dragostele le adunai, / de la toți tinereii, / de la toți *brînduşeii* (Dejeşti, Olt. Gorovei, *D.,* 317).

BROAŞTE s.f. pl. „testicule?" „biceps" (?) *(< boaşe).* Crepe-i *broaştele* (Nojorid, Bihor. *Sc.* Gherla, 148).

BUCIFAL s.m. deformare a lui *bucefal,* calul lui Alexandru cel Mare. Să luară / *Bou-cibol* negru de dumbravă, / Cu coarnele-ntraurite (Strîmtura, Maramureş. Papahagi, *Maram.,* 141).

BUCIN s.n. „coş, horn". Păsărică pestricioară / pe *bucin* se puse / *bucinu* s-aprinse (Aref, Argeş. *Şez.,* XI, 64/XIX).

BUDIANĂ s.f. planta *vîzdoagă* (tagetes erecta). Cîte *budiene*-mpupite (Păucineşti. Reteganul, 282).

BUBTHACE s. „monstru, sperietoare"; „un fel de bufniţă" (Pârvescu). Ochi de *budiheciu* din capul ei / Scosu-i-o. (Dobrogea. Pârvescu, 66).

BUDURĂ s.f. „pustiu, nelocuit de oameni, locuinţa necuratului" (Bogrea, *Pag.,* 116); loc depărtat şi pustiu, coclauri" (Scriban). Să rămîe/hudură/&w<£wra. (Cicănesti, Argeş. *Şez.,* XI, 30, 70, IX).

BUDUROI s.n. „putină; coş, horn". [Descîntec de şarpe]. *Buduroi* găleată / Muşcătură de şarpe. (Romanaţi, Gorj. Tocilescu, 593). *Buduroi* găleată, / Muşcătură de şarpe vindecată. (Stroeşti, Vîlcea. Tocilescu, 1580).

BUHOS adj. „cu părul mare şi zbîrlit" (Scriban). S-au întîlnit cu cios *buhos* (Vîrful Cîmpului, Dorohoi. *I. Cr.,* VIII, 212/287).

BUIT adj. „îngrămădit". Fugiţi ciute / *huite* (Tămăşeşti, Sălaj. Gorovei, *D.,* 344).

BULEZI s.m. pl. „buruieni" (Viciu). Că eu v-am descîntat / Cu *bulezi* v-am legat (Răcăşdia, Banat. Novacovici, III, 10).

BURSUCA vb. „a se înfuria". Veveriţă pestriţă, / nu umbla, / nu *bursuca* (Ieud, Maramureş. Bîrlea, C, 367).

BURSUCAT adj. „înfuriat". Marin umflat, / Marin *bursucat* (Giusleşti, Maramureş, Arh. Inst. folc, 3479 I d).

BUŞMACHI s.m. pl. „un fel de pantofi". *Buşmachi* în picioare / mi-a dat (Huşi. Păsculescu, 126, 74).

CĂIŢĂ s.f. „căciulă, scufie". Pice-i *căiţa* din cap (Păucineşti. Reteganul, 280).

CĂNCEU s.n. „vas, urcior". în *cănceul* ist cu flori (Bucovina. S. FI. Marian. *Alb'. Carp.* 1879, p. 56).

CĂSCARE s.f. „strigare" *(DA).* Să mă spăl: / Di dat / Di fapt, / Di *cascari* (Crăcăoani, Neamţ. Vasiliu, 292). 9 strigări/ şi 9 *căşgări* (Teişeni, Prahova. *Şez.* II, 88).

CĂUTI vb. „a prosti (pe cineva)" < *caut* „prost, tont" *(DA).* Tu laurule / Balaurule / Cum te beau toţi băieţii de friguri, / Toate fetele / Toate nevestele, / Şi mi-i tonteşti / Şi mi-i *căuteşti* / Aşa să-mi tonteşti, / Şi să-mi *căuţeşti* (pe cutare) (Săceni, Teleorman. Tocilescu, 683). N.B. *căuteşti,* cu *t* şi *căuţeşti* cu *ţ.*

CHERSINĂ s.f. „covată". Cu lopata prin *chersine,* \ să încărcaţi (Moldova. Lupaşcu, 21).

CHILOMĂNESC adj. cf. *chilom* „Topuz ori ciocan de luptă" (Scriban). Cu măciuci *chilomănesti* (Ţăpu, Tecuci. Pamfile, *Boli,* 70).

CHIMET s.m. „consilier comunal la românii din Serbia". Acolo mi s-ar d-alege ... / *chimeţi* pe biticele (Răcăşdia. Novacovici, 127).

CHISTAŞ adj. „curat". Să rămîie Ion / *Chistaş* şi curat (M-ţii Apuseni. Pavelescu, 147, 19).

CHISTOV adj. „sănătos" (Pavelescu). Să şie cu 9 părţi / Mai *chistov* (M-ţii Apuseni. Pavelescu, 148/24).

CHIZĂRIE adj. „roşie", cf. *chizel* „roşu" (Bogrea, *Pag.,* 272) Bubă *chizărie* (Străoani, Putna. *Şez.,* XIII, 2).

CIJMĂITOARE adj. Echivalent cu *pizmuitoare* (p. 59), deci, „invidioasă" ; aici substantivat. Duceţi-vă înapoi de unde aţi venit / la *cijmăitoarea* \ la voitoarea mea de rău (Tătăruşi, Suceava. *Şez.,* XI, 59).

CINAT adj. „curăţat" (Scriban). Ca argintul *cinat* (Oprişor, Dâmboviţa. Tocilescu, 639).

CIOANTĂ s.f. „os; picior, mînă, deget". Alege-1 / Culege-1 / De la toate *cioantele* omului (Strîmtura, Maramureş. Papahagi., *Maram.,* 141).

CIOMNI vb. „a lovi, a ciocăni". Cu ciocu s-o *domneşti* (Mareea, Vîlcea. *Şez.,* XI, 73).

CIRICĂI vb. „ciripi". Unde păsărică nu *ciricăie* (Urdarii de sus, Gorj. Tocilescu, 629).

CIUMĂRÎ vb. „a se jelui amar" (Scriban). Ce-ai, Ioană, ce te *ciumărăsti,* / Ce te giuvalesti? (Runcu, Gorj. Arh. Inst. folc, 3241 II 1).

CIUT s.n. „cioc (de pasăre)". Să-1 plesneşti cu *ciupul* (Idrici, Fălciu. *I. Cr.,* VI, 212/63).

CÎNIŞITURĂ s.f. „boală (neidentificată)"; *cînitură,* alt sens „vită stricată, rea" *(DA).* Dureri de şale / Fugi *cîni-şitură* (Drăguş. Cristescu-Gol., 72).

CÎRCĂIAT adj. „otrăvit"; cf. *cîrcâiac* „insectă miriapodă" (Şăin., *Infl. Or.* I, 89), „cu suc otrăvit" *(DA).* Soare *cîrcăiat* (Ieud, Maramureş. Bîrlea, *C,* 346).

CÎRCĂLI vb. „a flecari" (Pasca), *cîrlicăi,* variantă. Nici nu *cîrlicăili* în cap, / Cum *cîrcălesc* pasările (M-ţii Apuseni. Pavelescu, 165, 1).

CÎRCOVA s.f. „boală" ; cf. *cîrcuşit* „plin de gîlci, de tuse, de boale venerice" *(DA).* Dar de buba *cîrcova* / şi-a uitat (Orlat, Sibiu. Gorovei, *D.,* 367).

CÎRSTĂNEASĂ s.f., adj. „planta veninariţă *(avrămeasă),* întrebuinţată de vrăjitoare la scăldat" *(DA);* aici, deformare din *căpitâneasă.* Jupîneasă *cîrstineasă* (Olăneşti, Vîlcea. *Şez.,* X, 146). Vineri vinereasă / avrămeasă / *cîrstineasă* (Cicăneşti, Argeş. *Şez.,* XI, 63/VIII). *Cîr-stăneasă* avrămeasă (Păuşeşti-Moglaşi, Vîlcea. Tocilescu, 1529). Avrămeasă, *curtenească,* / Avrămeasă, titinească (Slătioara, Vîlcea. *Şez.,* XII, 193, IV-V).

CÎRTOG s.n. „vizunie, bîrlog, culcuş" *(DA).* Cum fuge ... / porc din *cîrtog* (Peşteana de s., Gorj. *Şez.,* X, 47).

CLABĂUŢ S. „gură; bot" (Bogrea, *Pag.,* 101). [un şarpe balaur] cu *clabăut* di fer (Crasna Leuca, Dorohoi. Vasiliu, 30/XXIII).

CLENCIUROS adj. „copac cu trunchiul, ramurile uscate". Si te du la ăl copac / mare găunos / Şi *clenciuros* (Roşia, Gorj. *Şez.,* XI, 58).

CLICIU s.n. „sold". Se întîlnesc ... *cliciuri* cu / *cliciuri* (Vaşcău. V. Sala,' nr. 46, p. 11).

CLINI s.m. pl. „boală la vintrele picioarelor". Voi *clini* tătăreşti / Englăzăsti / Ovreiesti (Pr. Ferdinand, Teleorman. *I. Cr., VIII,* 152/258).'

CLOŞNITĂ s.f. „cuib pentru cloşcă". De ea, *cloşniţâ* spurcată (Pătrăuţi, Bucovina. Pârvescu, 73).

COCIORVĂ s.f. „vătrai". Cu *cociorva* petre-te-ui (Moiseni, Ţ. Oaşului. Muşlea, 200/258).

CODAU s.m. „nume de dine ciobănesc" *(DA). Codăule,* ce stai pe ghizdurele (Roşiorii-de-Vede, Teleorman. Tocilescu, 592).

COLEŞI vb. „a se face moale, a se moleşi" *(DA).* Moleşi-ţi-vă / *Coleşiţi-vd.* (Satu nou, Teleorman. Tocilescu, 645). Să-1 lăsaţi pe cutare, / Să nu-1 mai *coleşiţi,* / Să nu-1 mai lămostiti (Rosiorii-de-Vede. Teleorman. Tocilescu, 645).

COP s.n. „măsură de capacitate conţinînd 1 litru de lichid". Si-un *cop* de rachiu (Berbesti, Drăgus. Cristescu-Gol., 90).

COROVĂ s.f. „vacă" (Bogrea, *Pag.,* 279). Şi du-te în văi / în *corovăi* (Rogojelu, Gorj. Tocilescu, 560).

CRICI vb. „a striga, a da de ştire". O mută nu *crici* (Caransebeş. *Şez.,* XXV, 139). C-o *crişit* fini voştri, / Să vă duset să cununaţi (Sopotul nou, Almăj. Petrovici, *Alm.,* 113/97).

CUNUNAT adj. m. „de calitate superioară". Cuţit *cununat* (Cicăneşti, Argeş. *Şez.,* X, 29; Argeş. Ionescu-Buzău, 414; Faceri, Vîlcea. Tocilescu, 578). Cuţit *cununat,/* Paloş ferecat (Vîrful Cîmpului, Dorohoi. *I. Cr.,* VIII., 243/299). Tu cuţite *cununate* (Gresia, Teleorman. Tocilescu, 575). Tu cuţit *cununat* (Roşiorii-de-Vede, Teleorman. Tocilescu, 579).

DĂBĂLATĂ adj. „(cu urechile) căzute" (Jarnik). Borză blestemată ... / C-urechi *dîbă-lată* (Moldova. Pamfile, *Duşm., 21A;* Bucovina. Marian, *Naşt.,* 35—6).

DĂOLI vb. IV. „a osteni grozav" (Scriban). Ce te cînţi şi *dăuleşti* (Transilvania. *Ung.,* 1894, p. 371). Cum de nu m-oi cînta, / Cum de nu m-oi *dăoli ?* (Lucşa, Năsăud.

Şez., XXIV, 54). Ce te cînţi, Floare, ce te *dăuleşti?* (Runcu Salvei, Salva, Bistriţa-Năsăud. Arh. Inst. folc, 3885 I d.) Ce te *dăuleşti,* / Ce te glăsueşti? (Dobrogea, Pîrvescu, 70, 81). [Despre o vacă] Ea a prins a se răncălui / Şi a se *dăuli* (Stupea, Gura Humorului. Marian, *Leg.,* 334). Cum nu m-oi *dăuli* (Sîngiorgiu, Năsăud. Şăin., *Iele.,* 12). Ce plîngi, ... ce oftezi / Ce te *dăuleşti?* (Mitocul Dragomirna, Bucovina. Marian, *Nunta,* 22). Prins-o vaca a se cînta, / A se *dăuli* cu un glas mare (Archiud, Cojocna. Cîmpeanu-B., 47). Ce te plîngi, ce te *dehăleşti?* (Runcu, Gorj. Arh. Inst. folc, 3041 b). Şi pe dînsul l-o întrebat: / Ce te-ai *dăulit* cîntat? (f. loc. Cluj? *Ung.,* 1893, p. 393). Ce te cînţi şi *dăoleşti ...* / Cum de nu m-oi *dăoli j* (Strei-Sîngiorgiu, Hunedoara. *Ung.,* 1892, p. 334).

DESBĂLĂURAT adj. „descheiat (la haină)" (Pasca). Atunci *desbălăurat,* sau numai desfăcut la toate hainele. (Poureni, Dolj. *I. Cr.,* V, 270).

DESORI vb. „a-şi strica stomacul" (E. Petrovici); aici „a se trezi" (?) d'e s-o *d'esorit* din somn (Scărişoara, Ţara Moţilor. Petrovici, *Scăr.,* 156/191).

DÎKMOZ s.m. „copăcel cu flori albe" (Scriban). Cu mîna dreaptă creacă de *drîmos* rupea (Ştefăneşti, Vîlcea. Bălăşel, 10).

DoscĂ s.f. „seîndură" (Papahagi, *M-ţii Apus.,* 68), aici „spatele (pieptului)". Din *dosea* chieptului (M-ţii Apuseni. Pavelescu, 167, 4).

DRÎGLĂ s.f. „lemnul cu care se scormoneşte în cuptor" (Dens., *Haţ.,* 316; v. şi Pasca, s.v.). Tragu-te pe drînghitură / Tragu-te pe *drîgla* mea. (M-ţii Apuseni. Pavelescu, 159, 7).

DROBOLATĂ adj. „mare şi urît" (?) (p. 156).Şede o fată *drobolată* / Pe-un stan mare de piatră, / Face pită de cenuşă, / Şi cu lapte de cătuşă (Rebrişoara, Năsăud. Bichigean, 143).

DRUGĂ s.f. „fus mare de răsucit fuiorul" (Scriban şi Viciu). Pe *drugă* încălecai (T. Măgurele. Nour, 27). Udură, saludă / încalecă pe *drugă* (Schineni, Moldova. *I. Cr.,* IV, 82). Jolodută, jolodută / încalecă pă *drugută* (Hoteni, Maramureş. Arh. Inst. folc, 4048 II d). [Descîntec de gîlci] A plecat mătuşăle, / Cu *drugile,* Să păzească gîlcile (Pr. Ferdinand, Teleorman, *I. Cr.,* VIII, 152/259).

DRUGĂ adj. „epitet batjocoritor pentru femeile bune de gură şi slabe de lucru" (Pasca) (cf. bg. *drug* „anderer; Freund"). Ado moaşă *drugă* / Să lovesc pe Griva (Dănesti, Gorj. *Şez.,* XIV, 113/1).

DUHUI vb. „a goni, a îndepărta" (Vîrcol, s.v. *dudui).* Cu cuţitu te-am tăiat / De la cutare te-am *duhuit,* \ Şi de la inimă te-am potolit (Rogojelu, Gorj. Tocilescu, 626).

DUMĂVI vb. „a odihni" (Pavelescu). (9 fraţi au plecat să dărîme un paltin. Se întîlnesc cu Maica Domnului, care le spune:) Lăsaţi-1, păcurari, să *dumăvească* (Agriş, M-ţii Apuseni. Pavelescu, 156, 11).

DUNGĂLUI vb. „a rostogoli, a face zgomot prin purtarea unui obiect pe duşumea" (Pasca). Nu *durgălui,* nu boncălui (Maier. *Ung.,* 1892, p. 63).

FIHINĂ s.f. *„fihine* le zice săsoaicelor" (p. 83). Şi să zici cînd pui cloşca: / O *fihină* şi-un *fihinel* / Ca să iasă şi-o puică şi-un cocoş (Drăguş. Cristescu-Gol., 83).

FIOR s.n. „tremur". Cu *fiorele* / Cu ameţelele (Drăgăneşti, Teleorman. Gorovei, 220).

FÎRFÎIT adj. „urît". Soare *fîrfîit* (Ieud, Maramureş, Bîrlea, *C,* 346).

FLINCA s.f. cf. *flenciu* „oboseală, toropeală" (Pasca, 28). Aşa să speli şi trupu lui cutare ... / De clinca / De *flinca* (Baldovineşti, Romanaţi. Ciauşanu, 135, 10).

FOROSTUI vb. „a suda, a lipi" (Tamâş); aici „a îndrepta, a vindeca" (Marian, *D.,* 346) (< magh. *forraszt* „zuheilen; 16ten; schweissen"). Aşa să se *forostească /* Mîna lui (cutare) / Cum *forosteşte* / Ţiganu / Fieru (Bucovina. Marian, *D.,* 345). Şi-om *forostui,* şi-om lecui *(Id. l.c.,* 146, 16). Şi-om *forosti* ca ţiganu / Fieru *(Id. l.c,* 149, 26). L-om *forosi* / Cum *foroseşte* / ţiganu / fieru *(Id. l.c,* 150, 28).

FRĂSUI vb. „a se văiera, a se tîngui"; cf. *fras* „epilepsie" (Tamâs). Şi se glăsuia / Şi se *frâsuia* (Bucovina. G. Dem. Teod., 390; Marian, *D.,* 208).

FURCERELE s.f. pl.; cf. *furcer* „furcă scurtă de luat fîn" (Scriban). Cu nouă *furcerele.* (Lunca-Cernei de-sus, Hunedoara. Gorovei, *D.,* 256).

FURTEAȚĂ s.f. „matrice, reumă". (Viciu); „boală?" (Pasca). Cum să nu mă vaef,"/ Că i s-au făcut nouă albețe, / din nouă *furtețe* (Ardeal. Gorovei, *D.,* 210).

GEVELI vb. „a se tîngui". Ce te plîngi, / Ce te *gevăleşti ?* (Călnic, Gorj. *I. Cr.,* IV, 83). Ce te cauți, ce te *gevăleşti?* (Băile Săcelu. *Şez.,* XII, 180). 6licăindu-mă / *gevelindu-mă* (Zegaia, Mehedinți. D-trescu B., 62). Iar se plîngea, iar să *gevăluia* (Runcu, Gorj. Arh. Inst. folc, 3240 II a). Ce te văicăreşti / Ce te *gevăluești (Id.* 3240 II g). Ce-ai, Ioană, ce te ciumărăşti, / Ce te *giuvaleşti* (Runcu, Gorj. Arh. Inst. folc, 3241, II 1).

GHIDER s.n. „vadră, găleată" (gl., p. 232). Ugeru / ca *ghideru ... I* Ugeru ca *zideru* (Cărmăzana, T. Oaşului. Muşlea, 201/259; 202/260).

GHIVIZIU adj. „roş închis" *(DA);* „roşu aprins". Tafta *givizîi* oi croi (Tecuci, Puțăni, Vasiliu, 11/2). Tafta *ghivizie* croiam (Bucovina. Marian, *V.,* 190) Vifor *ghiviziu* (Romanați, D. Ionescu, II, 171).

GÎLȚ s.n. „nodurile ce se fac în corp, din sînge închegat" (Marian, *D.,* 199). Nu-ți face *gîlțuri* în umerii lui (Bucovina. Marian, *D.,* 195).

GÎȚĂ s.f. „coadă de păr împletită, uneori împodobită cu cordele, cum poartă fetele" (Scriban), „panglicele de la coadă" (Ciauşanu). Să-i cadă codițele, / Să-i rămîie *gîțile* (Tutana, Argeş, Ciauşanu, 138^ 14).

GOBAIE s.f. „pasăre de casă" (Marian, *D.,* 85); *cobaie* „găină" *(DA).* Precum îi ales cucul / Dintre toate păsările/ Şi păunul / Din toate *gobăile* (Bucovina. Marian, *V.,* 83).

GREOMÎNT s.n. „chin, muncă" *(DA).* Apucat cu tusă, / Apucat cu *greomânt* (Răcăşdia, Banat. Novacovici, III, 39).

GUGUI şi GUGULI vb. „a mîngîia". Nu-1 mai lului, / nu-1 mai *gugui* (Romanați. D. Ionescu, II, 136). Acolo să puezi / Puii tăi să *guguleşti* (Romanați. D. Ionescu, II, 137). Tu Mama-Pădurii, să te duci, / în pădure, în copaci ... / Pe ei să-i mîngîi, / Pe ei să-i *guguli* (Făurăşti, Vîlcea. Bălăşel, II, 135/177).

GUNUITURĂ s.f. „murdărie". Aşa te curații / De urîciuni, / De *gunuituri,* / De furungituri (Cernişoara, Vîlcea. Tocilescu, 1556).

GURGUȚA vb. „a se făli". Nu te înălța, / nu te *gurguța* (Ştefăneşti, Vîlcea. Bălăşel, II, 138/80).

HABATIC s.n. „mărunțiş" (Marian, *D.,* 281). Stîng toate strigările / Toate *habaticurile* (Bucovina. Marian, *D.,* 249).

HANDRA adv. „fără treabă, de geaba"; a umbla *handralela* „fără țintă". O plecat huia, / *handrahuia,* / şi-o găsit pe huiu, / *handrahuiu* (Bucovina. Marian, *Insectele,* 299; Ibăneşti, Transilvania. Gorovei, 418).

HAOT s.n. „mare huiet, tunet, răsunet" (Scriban). Din grumazul gîtului, / din *haotul* urechilor (Şerbăneşti, Vîlcea. *Şez.,* III, 197).

HARȚUN adv. „drept înainte, de-a dreptul" *(DA), artun* la gura cuptorului, *artun* la horn, *artun* la cahlă (Bucovina. S. FI. Marian. *'Alb. Carp.* 1879, p. 57).

HĂLĂLĂI vb. „a face gălăgie, a striga, a face zgomot". Numai descîntătoarele / şi fermecătoarele, / ele *liălălâia* / şi pălălăia (Moldova, Gorovei, 319).

HĂRĂŞEALĂ s.f. „lină"? (Tamâş, s.v. *haras).* Fapt cu *hărăşeală* de cîine (Moldova? G. Dem. Teod., 375).

HĂZNUI vb. „a folosi". Argintul l-oi *hăznui* (Archiud, Cojocna. Câmpeanu-B., 17). O oală neagră care nu-i *hăznuită* (Vadu Izei, Maramureş, Arh. Inst. folc, R. R.).

HELGE s.f. „nevăstuică" (magh. *holgy* „Wiesel", Tamâs). Pentru ca atunci cînd va veni nevăstuică, şarpele şi *hulciul,* să nu muşte vitele (Drăguş, Făgăraş. Cristescu-Gol., 80).

HOCHI interj, „ieşi!" (cf. *DA). Hochi* din casa cutăruia (Comăneşti, Bacău. /. *Cr.,* VI, 91/62).

HRĂMI s.f. pl. „un fel de bube". Şi-a chemat toate bubele, /' toate *hrămile* (Dorohoi. *I. Cr.,* V, 175).

Huci s.n. „pădure mică, răsărită din rădăcinile rămase în. pămînt după tăierea unei păduri" *(DA);* desiş de copaci; arbust, tufă. Mergi prin *huciuri* (Treblecca,' Şiret. Marian, *Leg.,* 327). Nu li-ţi aduce tăte din taţi *hucii,* din taţi *hucii,* din taţi caturi (= „pădure tînără") (Şăin., *Iele,* 14).

HUDURĂ s.f. „loc sălbatic" *(DA).* Sărămîe / *hudură* / budură. (Cicăneşti, Argeş. Şez., XL, 30, 70/IX).

Huiu adj. „prost, fără judecată" (Pasca). O plecat *huia j handrahuia* / Şi-o găsit pe *huiu j handrahuiu* (Bucovina, Marian, *Insectele,* 299; Ibănesti, Transilvania. Gorovei, 418).

HULIE s.f. „izgonire" (Nour), „vorbe de rău". Vino la mine / Şi din biciul tău plesneşte ... / Toate urâciunile ... / Toate *huliile* (T. Măgurele, Nour, 47).

ISĂLI vb. „a apărea, a ieşi, a ţîşni, a proveni" (Păsculescu) Slavă scumpă mi-a *isălit* (Huşi. Păsculescu, 140, 111)..

IŢIE s.f. „măsură de capacitate" *(DA;* Tamâs). [De tîrpie] Se descîntă cu *iţi* parazit / Cu *iţu iţiuii,* / Tîrpia stîrpii,. Cu *iţu* măsurai, / Tîrpia secai (Răcăşdia, Banat. Novacovici, 139, II, 28).

IZĂRÎ vb. IV „a dispărea" *(DA).* Să pieriţi / Să vă *izâriţi... f* Să pierim, / Să ne *izărîm* (Bucovina. Marian, *D.,* 89).. Ca voi să periţi / Să vă *izâriţi* (Bucovina. G. Dem. Teod., 374).

IZDA vb. „a se fermeca, a se vrăji". Şi cînd se împreună, cur de urs / La cur de lup, / Atunci să se mai *izdeze* (cutare) (Urdarii de s., Gorj. Tocilescu, 628).

IZINĂ s.f. „slăbiciune, din cauza neîngrijirii (a traiului rău);. rufă murdară" *(DA)* < sîrb. *jezina.* Hai *izînâ* la fîntînă. (Mareea, Vîlcea. *Şez.,* XI, 62). Căci cum speli tu / toate pietrele ... / Şi toată lumea de *izină* / Şi pietrile de *izină'* (Romanaţi. D. Ionescu, I, 114); adj. „istovitor; neîngrijit" L-a curăţat / De toate greutăţile şi frigurile / *izinite* (Ştefăneşti, Vîlcea. Bălăşel, 31). C-acolo te adastă o fată *'izinită* (Săceni, Teleorman. Tocilescu, 613).

ÎMBRUŢA vb. „a lua în coarne, a împunge". Şi cu coarni dă'capră l-am / *îmbruţat* (Bănia, Almaj. Petrovici, *Alm.,* 114/98).

ÎMPRELISTIT, ÎMPRILĂSTIT adj. „înşelător". (Dracul) *împrelistit* (Romanaţi. D. Ionescu, I, 129; Pascu, *Archivum Romanicum,* V, 1921, p. 246). Substantivat: Fugi *împrelistitule (Id. I. c).*

* ÎNCĂLŢIIE s.f. „încălţămînt". *încâlţiile* tale / în călcîile mele (Reteg., *Starostele,* 8).

* ÎNCINDE vb. „a aprinde", *incinta* vb. „a aprinde, a încinge". *încind* şi aprind / capul de căciulă (Rovinari, Gorj. Tocilescu, 692) *~Nu-încinde* (Turceşti, Vîlcea. Tocilescu, 1594). Şi să-i daţi încintători de la 9 cuptoare / ... să-1 *încintaţi* (Zegaiai Mehedinţi. *Şez.,* XXV, 81). Cuţit alămat, / Plăselat / Nu te *încind,* / Nu te aprind pe tine {Rovinari, Gorj. Tocilescu, 576). Nu *încind* şi aprind (Rovinari, Gorj. *Şez.,* XI, 66/V). Să i se *încindă* mîinile de / cămaşă (Brădeşti, Dolj. Florea, 98).

ÎNCUJBA vb. „a încovoia". Spatele i-au *încujbat* (Berbinceni, Bacău. *Buciumul,* III, 1.37).

ÎNTRUNCHINA (a se) vb. „a se întîlni". Şi cu spurcatul în cale / *se întrunchinară* (Bălăceanu, R. Sărat, /. *Cr.,* VI, 151/22). [Descîntec de beşica cea ră] Beşica m-a *întrunchinat* / Si nimene n-a aflat (Grăuneşti, Dorohoi. /. *Cr.,* VII, 87).

ÎNVOLMA vb. „a holba (ochii), a ieşi ochii din orbite". Pici-i părul *si-nvoalme-i-se* ochii (Nojorid, Bihor. *Sc.* Gherla, 148).

JARE s.f. „nu ştiu sigur ce însemnează, seamănă însă a fi *jebrina* sau „îîna broaştei", (S. FI. Marian, 206). Ori
i îi face fapt / Cu untură de arici ... / Ori cu *jare* de broască
,1 (Vfcovul de s. Rădăuţi. Marian, *V.,* 199).

JIPAN s.m. „stejar". Ajunge la pădurea neagră / La un *jipan* mare (Turcenii de s., Gorj. Grig.-Rigo, 183).

JIGĂRITĂ s.f. „plămîni" (de fapt, „plămîni de vite cornute", Viciu). [Descîntec „de bubă"] leş din crelu capului, / din fața obrazului ... / din inimă, din *jigărită* (Lugoj, *Primăvara Ban.,* 34).

JOAPĂ s.f. „nuia". Cu 3 *joape* din mătură (M-ții Apuseni. Pavelescu, 166, 1).

JOENOASA s.f. „nume de vacă, < *joiana* < *joian* bou născut joia". *Joenoasa* (Bogdănesti, Vîlcea. Bălăşel, II, 88).

JOLFĂ s.f. „un fel de mîncare din semințe de cînepă pisate" (Scriban). Şi *jolfă* (cutare) va mînca (Berbinceni, Bacău. *Buciumul,* III, 136).

JOLODUȚĂ s.f. „umflătură ce de-abia se cunoaşte" *(DA). Joloduță, joloduță j* încalecă pă druguță (Hoteni, Maramureş. Arh. Inst. folc, 4048 II d). *Jiulebitia* mare / *Jiulebilia* mică / încalecă pre drâgulitia (Răşinari, Sibiu. Schmidt, 35/1). Cf. nota: „man wusste mir des Wort nicht zu deuten" (!)

JUBRĂ, JUVRĂ s.f. „zgaibă, bubă" *[DA;* < magh. *zsebre,* Tamâs). Toate bubele / Şi toate *jubrele* / Le chemară (Vaca, Huniedoara. Grig.-Rigo, 36). Şi toate bubele / Si toate *juvrcle j* Le-o chemat (M-ții Apuseni. Pavelescu, 164, 5).

* LĂMURAT adj. „spicul de grîu, secară etc. căruia din cauza apei i-a putrezit miezul" *(Şez., l.c).* Peste o secară înaltă, / la vîrf *lămurală* (Docăneasa, Tutova. *Sez.,* XIV, 98/XXVTi).

LENIE s.f. „betegeală" (gl. p. 234); mai probabil, „linie". Ghini la casa neagră, / Suflă-n focu negru, / Să făcură patru *lenii j* negră (Cărmăzana, Ț. Oaşului. Muşlea, 199/255).

LEPĂDĂ adj. „netrebnică, decăzută" *(DA).* Au plecat 3 fete *lepede* / la fîntîna lui Iordan, / cu lopata s-o rînească, / cu grebla s-o grebleze, / cu mătura s-o măture (Comăneşti, Bacău. Gorovei, 210).

LEUROASĂ adj. „limpede" (Muşlea, gl.) Apă mîndră, *leuroasă* (Racşa, Ț. Oaşului. Muşlea, 210/284). Bună dimineața, apă / mîndră *leuroasă* (Reteag. Reteg., *Starostele,* 10).

LICNI vb. „a înțepeni, a amorți cuiva o parte a corpului" [E vorba de 'ravagiile bolii care se propagă în tot trupul] Picioarele îi *ticneşte* (Ungureni, Tecuci, i". *Cr.,* III, 143).

LINCIURI vb. „a clăti". Să mă spăl / Să mă *linciuresc* (Mătuşa lui G. Dem. Teodorescu, Elena Constantinescu. G. Dem. Teod., 363).

LIPCĂ adv. „nedezlipit" (Bogrea, *Pag.,* 223) < *lipi.* Cum stă cloşca *lipcă* pe ouă (Moldova. /. *Cr.,* III, 110).

LOCOŞAG s.n. „culcuş, sălaş" (Marian, *D.,* 222). Că nu vi-i aici îocu / Nu vi-i *locoşagu* (Bucovina. Marian, *D., 222).*

LULUI vb. „a mîngîia". Nu-1 mai *lului,* / nu-1 mai gugui (Romanați, D. Ionescu, II, 136 şi 137).

LUSELĂ s.f. „somn îndelungat" (p. 192). Scoateți: / Toate *luselile,* / Toate amețelile, / Toate vărsăturile (D. Ionescu, II, 134).

MAN S. „mînă?" (nota, p. 377: „eu presupun că *man* înseamnă „mînă" (va să zică, uima să devină iară mică ca „mîna"). Uimă uimată ... / Nu te face ca banul/ Ci te fă ca *manul* (Transilvania. *Ung.,* 1892, p. 377).

MAŞLACĂ s.f. = *mastahat* „gunoi de paie" (Scriban). Şi nu-i *maşlaca* în culcuşul (cutăruia), / Şi e *maşlaca* în strovul porcilor (Huşi. Păsculescu, 148, 49, 8, 9).

MĂci vb. „a zdrobi". Carnea pe trup i-au *mocit* (Berbinceni, Bacău. *Buciumul,* III, 138, 139).

MĂEŞTI vb. „a lovi, a bate cu maiul". Cu maiu te-oi *măeşti* (M-ții Apuseni. Pavelescu, 160, 12).

MĂNDĂLAC s.f. „o boală cu bube de mărimea unei alune". Brîncă cu bubă, / Cu dălac, / Cu *măndălac* (Bujoreni, Vîlcea. *Şez.,* XII, 191/XIII).

MĂNÎNȚA vb. „a călca mărunt". [Despre o femeie] Unde cînd o fo' pîntr-on colț de cărare, / Tă' de rîs şi de mirare, / *Mănînța* ca oile / Călca-o-ar nevoile. (Breb., Maramureş. Arh. Inst. folc, 4048 II h).

MECHERA vb. „a scoate sunete caracteristice, ca şi caprele". Nu *mecheea* ca caprele (M-ții Apuseni. Pavelescu, 171, 2).

MIJA s.f. „joc copilăresc" (Scriban). Ijă *mija* (Ceparii-Bîrsăşti, Argeş. *Şez.,* VII, 91).

MIR interj, „slavă". [Descîntec de deochi] *Mir* caprii! [se repetă] (în jurul Gherlei. *Ung.,* 1893, p. 92).

MIRAZ s.n. „deochi". Să mire *mirazul* de ea, / Cum s-a mirat ea de ea (Romanați. D. Ionescu, II, 50).

MISTRUI adj. „pestriț". Păsărică *mistrue* (Cireşu, Vîlcea. Tocilescu, 1579).

MIŞULIE s.f. „nume dat unor boli venerice" *(DA).* Iar tu rîie cu *mişulie* (Bogdăneşti, Vîlcea. Bălăşel, II, 114).

MÎNĂTURĂ s.f. „strigoi; farmece, aruncătură". Toate *mînăturile* în zănoagă le ducea (Banat. L. Costin, 51). *Mînătură* curată (Şopotul nou, Almăj. Petrovici, *Alm.,* 113, 114/97). Toate diochiturile, / Toate *mînăturile* (Domaşnea, Banat. L. Costin, 51, 55).

MÎRCĂVIȚĂ s.f. „reumatism articular; boală de stomac cu dureri mari" (D. Ionescu, I, gl.). *Mîlcăviță* nemțească (Raeți, Oltenia. Laugier, 119). Să se spel'e de cei răi, / De spurcat / De *mîlcoviță* (Romanați, D. Ionescu, I, 210).

MÎRLĂ s.f. „mîrlire" *(DA). Mîrlă* şopîrlă (Cîrpiți de s., Stînca, Iaşi. *Şez.,* VII, 19). De-ți' va fi de sărpe, *mîrlă* (Moldova. /. *Cr.,* IV, 359).

MÎRSIT adj. „căruia îi place sarea" *(DA);* aici, substantivat. Cum nu pot *mîrsiții* / Fără sare (Bucovina. Marian, *V.,* 216).

MÎRŞALĂ s.f. „strat alunecos care se depune pe pietrele din apă" *(DA).* Să lingă chetrile de *mîrsală* (Stănesti, Moldova. *I. Cr.,* IV, 87).

MODÎLCĂ s.f. „ganglion inflamat". Gîlcă, *modîlcă* (Miorcani, Dorohoi. Lungu, 959). Gîlcilor, *modîlcilor* (Sişeştii de j., Mehedinți. Tocilescu, 1552). O gîlcă, ş-o' *modîlcă* (Bucovina, G. Dem. Teod., 378; Marian, *D.,* 128; Romanați. D. Ionescu, I, 104, II). Voi gîlcilor, / *Motălcilor* (Oprisor, Dîmbovița. Tocilescu, 639; Mareea, Vîlcea. *Şez.* XI, 163). Ce s-au făcut gîlcile, / *Motîlcele* (Țepu, Tecuci. Pamfile, *Boli,* 36, 165).

MOIMĂ s.f. „umflătură dureroasă". *Moimă,* moimată / înapoi îndărată (Ieud, Maramureş, Bîrlea, *C,* 354).

MOLFĂ s.f. „bubă la gît". O *molfâ* / Ş-o bolfă (Bucovina. G. Dem. Teod., 378; Marian, *D.,* 128; Romanați. D. Ionescu, I, 104, V).

MORFECA vb. I. „a rupe, a sfîşîia cu dinții" (despre animale sălbatice). Lupii le mîncară / Şi le *morfceară* (Poureni, Dolj. *I. Cr.,* VIII, 181 şi 269; Ionaşcu-M., 83).

MOROSÎN adj. „albastru" (Scurtu). Şîrpe *morosîn* (Gherța-Mare, Ugocea. Scurtu, 127/342).

MORUGAT adj. „foarte activ" (cf. *morugâ* „aliment foarte sărat", *DA).* Tu izdate *morugate* (Apele-vii, Romanați. D-trescu B. 19, 190, V).

MORUŞ adj. „animal cu părul de culoare galbenă-roşiatică". Tu cățeluşă \ *mor uşă* (Cicăneşti, Argeş. *Şez.,* XI, 66/VI).

MOŞOAICĂ s.f. „oală mijlocie, între oală şi ulcică; oală de lut, ' avînd capacitatea de circa o jumătate de oca" *(DA).* Cu *mosoaica* v-oi aduna (Țepu, Tecuci. Pamfile, *Boli,* 13, 9).'

MOTOFÎLCĂ s.f. „ganglion inflamat". Gîlcile, *motofîlcile* (Balota, Tutova. *Şez.,* XIV, 106/XII; Poureni, Dolj. *I. Cr.,* VIII, 180; Țugureşti, Dolj. Georgescu St., 44; Poureni, Dolj. *I. Cr.',* VIII,' 180/269; Gogoşiu, Oltenia. Laugier, 116; Balota, Dolj. *Şez.,* XIV, 106; Calafat, Dolj. Gorovei *D.,* 326; Țepu, Tecuci. Pamfile, *Boli,* 37, 52; Romanați. D. Ionescu, 105, III). Gîlcilor *jMostofîlcilor* (Oprişor, Dîmbovița. Tocilescu, 639). Gîlcile / *Mosiocîlcile* (Călăreți-Şăinoi. Tocilescu, 1509; T. Măgurele, Nour, 11). / Voi gîlcilor, / *Mostofîlcilor* (Păuşeşti-Moglaşi, Vîlcea. Tocilescu, 1526. Ruşi, Ialomița, *Op. cit.,* 1548; Cernişoara, Vîlcea, *Op. cit.,* 1610; Stroeşti, Vîlcea, *Op. cit.,* 1611; Ştefăneşti, Vîlcea, Bălăşel, II, 69). Gîlcilor/ *Modovîlcilor* (Mareea, Vîlcea, *Şez.,* XII, 191/IX).

MUJUCAS s.n. „petrecere cu muzică". Fă *mujucaş* mare (Prilog, Ț. Oaşului. Muşlea, 205/270).

MUR adj. „negru, cafeniu închis" dc la *mură,* fruct (Vasiliu, 251—252). Hultur *mur,* / Hultur sur (Zmulț, Covurlui. Vasiliu, 276).

MURGULI vb. „a-şi scrînti o mînă sau un picior; a se strica" (Pavelescu). Mîna s-o scrintit / Şi s-o *murgulit* (Lita Românească, M-ții Apuseni. Pavelescu, 143, 3). Chicioru drept să scrînti, / Să *murculi* (Cacova Ierii, M-ții Apuseni. Pavelescu, 150, 28).

MUȚĂ, SURZĂ expresie: „muți şi surzi". La besărici dac-am ajuns, / Popi *mută,* / Dascăli *surză* (Cut, Neamț. Vasiliu, 48).

NADOL s.m. „oriental, levantin; poreclă a bulgarilor şi sîrbilor" (< n.gr. 'AvaxoXiKoi, Bogrea, *Pag.,* *27).* Şi tu *nadol* din răzor (Romanați, D. Ionescu, II, 143).

NĂJITĂ s. „nevralgii, dureri de dinți, urechi; la animale: bube" *[DA).* Voi *năjite* \ Pricăzite (Morman, Mehedinți. *Şez.,* XXIV, 150; Țibăneşti, Vaslui, *I. Cr,* VIII, 240/245). *Năjilă* cu orbalț (Maramureş, Țiplea, 98). *Năjitule I* sfrijitule (Țepu, Tecuci. Pamfile', *Boli,* 49, 256), Eşi *năjite* / Păiosule (Poureni, Dolj. /. *Cr.,* VIII, 180/266). Fugi *năjite...* / Că te-ajunge-o prăjuroaică (Pungeşti, Vaslui. *I. Cr.,* VII, 186/236). Zgaibă cu *nejîg* (Tecuci, Năsăud. *Şez.,* XXV, 138). vb. „a provoca năjitul" îndărătă bubă de *năjit* (Ieud, Maramureş. Bîrlea, *C,* 363).

NĂPLĂIALĂ s.f. „zăduf; opresiune în vis" (Scriban), „sudori". Să ieşi cu greață, / Cu ceață, / Cu *năplăială* (Bărbăteşti, Vîlcea. Tocilescu, 605). Cu toată *năploaia* (Bogdăneşti, Vîlcea. Bălăşel, II, 92). Cu toată fîrşiala / Cu toată *năplăială* (Bogdăneşti, Vîlcea. Bălăşel, II, 106). Să ieşi din (cutare) tot din tot / ...Cu *năplăială* / Cu tîromeala (Bărbăteşti, Vîlcea. Tocilescu, 603). Aşa să se potolească / Toată durerea / Toată *năplăială* (Id. *Op. cit.,* 559) Cu *năplăială (Id., Şez,* X, 93); vb. „a produce năplăială". Nu-1 fîrşi, / Nu-1 *năplăi* (Id. Tocilescu, 559).

NĂPRĂTIT adj. „care copleşeşte, covîrşeşte pe cineva" *(DA).* Pază venită, / Pază *năprătită* (Bucovina. Marian, *Naşt.,* 38). Caştac întîlnit, / Caştac *năprăcit* (Deliblata, Banat. Gorovei, *D.,* 281).

NĂPRĂTITURĂ s.f. „farmec, vrajă, făcătură" *(DA).* [Descîntec de pază] Tai toate pezele / Toate *năprătiturile* Oravița, Banat. Marian, *Naşt,* 39).

NĂSĂDI vb. „a risipi, a împrăştia, a scurma". Porcii a *nâsădi-o I* Găinile a rîcîi-o (Țepu, Tecuci. Pamfile, *Boli,* 56,298).

NĂTURNI vb. „a se lua după cineva, a urmări pe cineva" *(DA).* Feciorii tăț după mine *năturnesc* (Breb, Ocna-Şugatag, Maramureş. Arh. Inst. folc, 4048 I 0).

NĂvîscĂ s.f. „nevăstuică". Di *năvîscâ* îi zici (Scărişoara. Petrovici, *Scăr.,* 197/196).

NECHITIT adj. „nechibzuit" *(DA);* „nestrigat, nechemat"(?) Păcurar *nechiotat* (Stroeşti, Vîlcea. *Şez.,* VI, 98).

NEGOCI s.n. „urcior la ochi" (Costin). Descîntec de *negociu* (miligoi) (Bucovăț, Banat. L. Costin, 55).

NELEAPCĂ s.f. „juncă de doi ani; vițea într-al treilea an"; aici, adj. Trupul unge-țe-o / Tot cu unt de vacă, / Şută şi *neleapcă* (Bucovina, Marian, *D.,* 210).

NIMĂT s.n. „boală de ochi". Descîntec de *nimăt* (Vaşcău. V. Sala, nr. 43, p. 15).

NOII s.n.pl. „cele nouă urme din vatra cu cenuşă" (Pamfile). „Nume dat unor elemente ca: cenuşă, cărbuni, bucăți de frunză etc, care intră de obicei, în număr de nouă, în compoziția unor leacuri băbeşti" *(DA).* Cu *noii* v-oi strînge (Țepu, Tecuci. Pamfile, *Boli,* 13,9).

OGOI vb. „a linişti, a potoli, a domoli; a calma, a alina". Să nu poată *ogoi j* Cum n-a putut mă-sa *ogoi* / şi odihni (Huşi. Păsculescu, 127). Toate să vă *ogoiți* / şi să vă potoliți (Mehadica, Banat. L. Costin, 55).

OLĂTUI vb. „a bate fără milă; a zdrobi în bătăi" *(DA).* Mîinele şi picioarele i le-au *olătuit* (Berbinceni, Bacău. *Buciumul,* III, 137).

OLICĂI vb. „a se văita, a se tîngui" *(DA)* (< bg. *oleeîkam* „ach u. weh schreien wehklagen"). Iar ea zbiera şi se *olicăia* (Buhoci, Bacău. *Şez.,* VII, 158). Şi se *olicăia* (Romanați. D. Ionescu, I, 80). A se *olicăi* (Făureşti, Vîlcea. Bălăşel, II, 61). Nu te *olicăi* (Stroeşti, Vîlcea.

Tocilescu, 1601), (cutare) începu a se văita, a se *olicăi... [* Ce te vaeți (cutare), ce te *olicăşti?* (Ştefăneşti, Vîlcea. Bălăşel, 19). Ce te *olicăşti j* Şi te mişeleşti? (Ardeuani, Bacău. *I. Cr.,* IV, 152). Ce ți-e de te vaeți / Şi te *olicăeşti*? / Mă vaet şi mă *olicăesc* (Vîlsăneşti, Argeş, Bălăşel, 13). Şi a început a văicăra şi *olicui...* / Nici te *olicăi* (Gavodineşti, Covurlui. 7. *Cr.,* II, 127). Nu te *olecăi* (Focşani, Putna. Grig-Rigo, 54). Şi *olicăind* şi tînguind (Vîlsăneşti, Argeş. *I. Cr.,* VIII, 242/298). Ce te *olecăi?* Ce te vaieți? (Oprişan, Mehedinți. Tocilescu, 552). Mă-ntîlnii cu ... cutare în cale, / Plîngînd şi *olecuind.* / Ce plîngi... şi te *olecueşti* Şi aşa de răn boceşti? (Letea-Nouă, Vlaşca. Grig.-Rigo, 131). Mă vaet / Mă *olicăi* (Romanați. D. Ionescu, I, 17). De ce te vaiți / Şi te *olicăeşti?* (Stroeşti, Vîlcea. Tocilescu, 1563). Iar cutare se văita, / Tare se *oligărea* (Roşiorii-de-Vede, Teleorman. Tocilescu, 569). (Cutare) se văita / Şi se *oricăria* (Cacoți, Mehedinți. Ios. D-trescu, 43). Nu te văita, nu *oricări* (Morman, Mehedinți. *Şez.,* XXIV, 166). Cete olăcăeşti / Ce te bolăcăeşti? (j. Putna. *Şez;* XIII, 1)

OPRĂVI vb. „a alunga, a goni" *(DA).* Şi dzalu al mari ți l-am dat, / Dă cheltuială şi dă *oprăvit* (Bănia, Almăj. Petrovici, *Alm.,* 114/98).

ORBALȚ s.n. „erezipel, brîncă" *(DA), orbalț* (Leorda, Bacău. *I.Cr.,* VIII, 179/265). Ci vă duceți la'capul lui Ghiță / Şi *orbalțul* să-1 tăeți (Vîrful Cîmpului, Dorohoi. 7. *Cr.,* VIII, 153). Năjită cu *orbalț* (Maramureş. Țiplea, 98). Se aflară *orbalțiul* şi ziseră (Ieud, Maramureş. Bîrlea, *C,* 361). [Descîntec de *orbalț.* Va îndepărta boala] (Poieni, Şiret. Marian, *Leg.,* 328). *Orbalțu* l-o orbălțit (Raiu, Bîrlad. 7. *Cr.,* III, 280). *Orbalțul* nu orbălți (Moldova. *I. Cr.,* VI, 147/186). Plecat-o buba *orbanților* (Mehadica, Banat. L. Costin, 55). *Urbalț / urbalț* cu matrice (Maramureş. Țiplea, 98).

ORÎNDĂ s.f. „soartă, ursită, destin" *(DA).* De-a aduce *orînda* pe sus (Botiza, Maramureş. Bîrlea *C,* 336).

PĂTRUNCHI adj. „prost, tont, nătărău" *(DA).* Junghiule, *pătrunchiule* (Călăreți-Şăinoi, Ilfov. Tocilescu, 1508).

PICUI vb. „a se mişca, a se îndepărta". *Pici* de aici, *pici* de colea, / *Pici* de la nepoata mea (Rădăşeni şi Mălini, Suceava, Marian, *Naşt.,* 50).

PIŞĂRTEAȚĂ s.f. „urină de animal". Să-i plesnească boaşele, / Să-i curgă *pişărteațele* (Huşi, Păsculescu. 151, 15).

PÎRTIȚĂ s.f. < *cîrtiță* „buboaie la picioare". Cîrtiță, *pîrtiță* (Docăneasa, Tutova. *Şez.,* XIV, 101).

PLESCĂVIȚĂ s.f. „boală de piele". Şi au adunat toate bubele, / Toate rănile, *plescăvițele* şi zgăncile... / Şi au chemat toate bubele, Toate rănile, *plescăitele* şi zgăncile (Moldova. Lupaşcu, 26, 25).

POCLUI vb. „a sta, a se opri". (Papahagi, *Maram.);* „am stare, încap" (Țiplea, 114). Tu focuț, focuțule. / Du-te-n lume, paste lume, / La ursitu mieu anume, / Să-n-auvă (aibă)-a hi / N-auvă a *poclui,* / Pînă la mine n-a ini. (Maramureş. Țiplea, 103,7).

PODOS adj. poate *„plodos",* sau „de pod, uliță'V (Bogrea, *Pag.,* 472, n. 2). Să-1 speli pe cap, / Pe obraz de necaz, / Pe dos de cîine *podos, j* Pe foaie de piele de oaie (Jipa, Banat. *Şez.,* XXI, 68).

POHIBI vb. „a prezice, a descînta" (Grig.-Rigo, 26, n. 1). Doamne ajută cui *pohibesc* (Brad, Huniedoara. Vaca, lîngă Brad, Grig.-Rigo, 26, 50).

POHOEALĂ s.f. „urdoare" (p. 17). S-o luat nouă fete / Cu 90 de pocitori, / Cu *pohoielele,* Cu săgetăturile (Arbure, Bucovina. Marian, *D.,* 15).

POMILI vb. „a se ofili" (Marian, *Naşt.,* 392). Şi pe toate bubele le chemase, / Iar pe bubele dulci nu le chemase / Şi ele se mînia, / Rădăcina li se usca, / Şi în vîrf se *pomila (Țăran.* an. II, Bucureşti, 1885, p. 687—688).

POP s.m. „vîrful nasului şi pielița din mijlocul nasului" (Nour, 19); „zgîrciul nasului" (D. Ionescu, II, 167). Din *popul* nasului (Balaci, Nour, 19; Romanați, D. Ionescu, I, 24, 4; II, 167). Dăn *popii* nasului (Pr. Ferdinand, Teleorman. 7. *Cr.,* VIII, 290/308).

PRANIC s.n. „mai de bătut rufele la spălat" (Scriban), *premie* „mai; hainele spălate se bat cu maiul ca să se curețe mai bine" (Ieud, Maramureş. Bîrlea *C,* 338).

PRĂSAD s.m. „pom altoit". Cu *prăsodzii* răsădiți (Zmulț, Covurlui. Vasiliu, 37/XXVI).

PRECLEȚI vb.; cf. *precleţit* „ţicnit, într-o ureche" (Gorj. Pasca, gl. 49). Aşa şi'buba lui... / Nici să se coçă, / Nici să se *precletească* (Covadineşti, Covurlui. *I. Cr.,* II, 71).

PRELUCĂ „poiană; trecătoare îngustă" (Scriban). Fugi nălucă / în *prelucă* (Boşoteni, Romanați. D. Ionescu, II, 143).

PRICĂJIT adj. „năpăstuit, necăjit, atins de o boală molipsitoare"; substantivat. *Pricăjitule* (Poureni, Dolj. *I. Cr.,* VIII, 180/266). Fugi năjite, *pricăjite* (Similişoara, Tutova. *I. Cr.,* IV, 82; VIII, 180/266). Voi năjite / *Pricăzite* (Morman, Mehedinți. *Sez.,* XXIV, 150; Țibăneşti, Vaslui, *L Cr.,* VIII, 240/245).

PRITI vb. „scrînti". Şi-o *pritit* calul picioru, / Zi, Petre, de *pritează* (Drăguş, Făgăraş. Cristescu-Gol, 71). Pe pod o suit, / Podeaua s-o sucit, / Mîna i s-o *pretit* (Ieud, Maramureş. Bîrlea, C, 350).

PROI vb. „a prăfui, a pune praf de puşcă" (Petrovici, *Alm.).* Cu prau [praful] îi *proii* (Şopotul nou, Almăj. Petrovici, *Alm.,* 121/119).

PUPUI s.n. „gheb, cocoaşă", *pupuiat* adj. „cocoşat". Şede fată *pupuiată* (Oanceşti, Maramureş. Bîrlea, *C,* 367).

PUSĂTURĂ s.f. „farmec, vrajă". Io nu bat urma, / Ci bat mîiturile, ţipaturile, / *pusăturile* (Sîrbi. Budeşti, Maramureş. Arh. Inst. folc, 4 I c). Şi-ai dat / Peste făcături, / Peste' aruncături, / Peste *pusături* (Sişeşti, Mehedinți. Ungureanu).

PUZDERIE s.f. „partea lemnoasă a cînepei". *Pozderia* de cînepă (Schineni, Tutova. *I.* CV.,VI, 346/219).

RĂGUI vb. „a rage". Ce *răguesti* / Ce mugeşti? (Romuli, Năsăud. *Şez.,* XXII, 38).

RĂI s.m.pl. „boală de stomac"; „dureri cu junghiuri, din tălpile pînă-n genunchii picioarelor" (Tocilescu). Cei *răi* (Gohar, Tecuci. *I. Cr.,* IV, 358).

RĂICĂRA vb. „a se văita" (cf. *văicării).* Nu te văicăra, / nu te *răicăra* (Cîrlomăneşti, Tutova, Vasiliu, 38/XXVIII). Cum nu m-oi *răicăra* (Muncelu, Roman. Vasiliu, 41).

RĂNCĂLUI vb. „a mugi; a se văita".Răgind / *Răncăluind* (Mitoc, Dorohoi, Vasiliu, 31/XXIV). [Despre o vacă] Ea a prins a se *răncălui* (Stupea, Gura Homorului. Marian, *Leg.,* 334). Cu un glas mare *răncăluind* (Buhoci, Bacău. *Şez.,* VII, 94). Cum nu m-oi *răncălui? (Id., l.c).* Bou negru nu *răncăleşte* (Năsăud. Bichigean, 152). Se ofilia / şi *răncăluia* (Bucovina. G. Dem. Teod., 376).

RĂSFUG s.n. „plantă veninoasă" (poris quadrifolia). Cu pricazu să-i pricăzesti / Cu *răsfugn* să-i răsfugesti (Comăneşti, Bacău. *I. Cr.,* VII, 117/76).

RĂTUTEALĂ s.f. „zăpăceală". Cuțit din sfinte cu bîntuială, / cuțit din sfinte cu *rătuteală* (Damian, Oltenia. Laugier, 131).

ROCOTI vb. „a mugi (ca bivolii)" (Pavelescu, gl.). Nu *rocoti* ca ghibolii, / Nu *rocoti* ca taurii (M-ții Apuseni. Pavelescu, 165, 1).

ROGOAICĂ s.f. „orbita ochiului". Cu gura îl deseîntai, / Pe (cutare) de matrice îl scăpai / Din *rogoaicele* ochilor... / Să iese matricea (Amărăştii de j., Romanați. D. Ionescu, I, 156/V).

Ros s.n. „nevralgie". Ieşiți voi *rosuri* / din creierii capului (Lămăşăni. *Şez.,* X, 43).

RUMA s.f. „nație, fel" (p. 27). Nu mai plînge, / nu mai suspina, / că leacu ți-ai aflat, / La Ileana deseîntătoare, / Că ea te-a vindeca... / Pojar de toată *ruma* / Ce-i pe lume (Răcăşdia, Banat. Novacovici, II, 27).

SBICIULA vb. „a izbi cu putere, a lovi, a scutura". Ca pe-o mănuşă de cînepă 1-a *sghițulat* (Țepu, Tecuci. Pamfile, *Boli,* 43/65). *sbiciulat* adj. „scuturat". Curat, *sbiciulat,* alinat (Vaşcău. V. Sala, nr. 41, p. 4).

SCĂRÎNDEA adj. „groaznic" (r. *skared* „garstiger, abscheulicher Mensch", Vasmer). Borza fioroasă, / Borza *scărîndeaua* (Bucovina. Marian, *D.,* 231).

SCOROBAIE s.f. „văgăună" * (cf. bg. *korubest* „gewolbt, hohl". Ci ieşiţi şi mergeţi în ale văi, / în *scorovăi* (Romanaţi, Gorj. Tocilescu, 564).

SCRUNTAR s.m. „teren uscat". Să se ducă din vad în vad, / pînă o iesi pe *scruntar* uscat (Ireasca, Tecuci. *I. Cr.,* VI, 337/68).

SENIC s.n. „pînză groasă". Plecai dimineaţă Cu *senicul* legat (Mehedinţi. Marian, *Sârb.,* III, 206).

SFETITĂ s.f. „persoană" (Cîmpeanu-B.) (bg. *svetăt* „Leute"). S-o luat trei *sfetite j* Cu trei măturişte (Archiud, Cojocna. Cîmpeanu-B., 14).

SGHIEUCILE (ochilor) s.f. cf. *găocile* (ochilor) „orbitele ochilor", corn. Cristescu-Gol. Bine culege-oi... / Din *sghieucile* ochilor (Botiza, Maramureş. Bîrlea *C,* 364).

SMÎCOLITURĂ s.f. „zvîrcolitură, durere mare" (Scurtu). Să aşează giunghiurele / Fulgeriturile, / *Smîcoliturile* (Valea Seacă, Ugocea. Scurtu, 122/327).

SOACE vb. „a reduce" (vb. *soage,* Scriban). Cu mătura le măturai, / din rădăcini le *socai* (Şaşa, Gorj. *Şez.,* VIII, 113).

SORB s.n. „vîrtcj de apă". Şi 1-a aruncat / în *sorbu* mărilor (Stroeşti, Vîlcea. Tocilescu, 1564).

SPARGALUI vb. formaţie obscură; cf. *sparge* „a se risipi" (Dens. *Hat).* Să faci judecată mai tare, / Să se gonească, / Să se *spargaluiascâ,* / Să se isprăvească (Gresia, Teleorman. Tocilescu, 665).

SPEIE s.f. „coş". Sînt voinici cu plugurile, / Fete mari cu *speile* (Strei-Sângeorgiu. *Ung.,* 1892, p. 335).

SPLITĂ s.f. „mănunchi, buchet". Cu *splitâ* de busuioc te-or stropi (Comăneşti, Bacăxi. *I. Cr.,* VI, 336).

STEAMĂ adj. „cu coada în formă de stea" (Marian, 248). Este-o mreană, / Cu coada *steamă* (Bucovina. Marian, *D.,* 247).

STOLICĂI vb. „a clămpăni, a îngîna, a măcăi". Raţele te-au *stolicâit* (Săliştea-Crucii, Dolj. Grig.-Rigo, 171).

STROH s.n. „aşternut de porc". Şi faptul di *stroh* di porci *(Carte de'desfăcut,* 1800—1820, Podul Iloaei, Iaşi. *Şez.,* XVIII, 7); „fîn mărunt şi putred" (Viciu). Şi nu-i maşlaca în culcuşul (cutăruia), / Şi e maşlaca în *strovul* porcilor (Huşi. Păsculescu, 148, 49, 8, 9).

STRUŞNIŢĂ s.f. „boală care provoacă căderea dinţilor din gură". Descîntec de bubă rea, orbalţ si *strusnită.* (Leorda, Bacău. /. *Cr.,* VIII, 170/265).

STU interj, „ieşi" (v. *Educatorul,* 1883, p. 173, n. 2). *Stu.* bubă albă / *Stu,* bubă neagră. (Ruptura, Mehedinţi, Gorovei, *D.,* 282).

SVAI, SVAI, onomatopee. *Svai, svai* / Să treacă la didiochi pîn mai, / Ca cuţîtu pîn mălai / Ca săcurea-n putregai. (Hoteni, Maramureş. Arh. Inst. folc, 4048 II b).

ŞAMĂ s.f. „stofă fabricată la Damasc"; „stofă groasă de bumbac, amestecată cu aţă" (Candrea, *Folcl. med. rom.);* „un fel de brîu turcesc, pentru bărbaţi şi femei" (Marian, *V.,* 195). în brîu de *samă* m-au încins (Bucovina. Marian, *V.,* 190).

ŞTEAP s.n. „cotor, băţ". Şi de la cap / Cap de *şteap* / Să iasă din inimă duhul rău (Damian, Oltenia. Laugier, 131).

ŞTERGURA s.f. „ştergar, prosop". Cu *ştergură* ştersu-i-o (Ieud, Maramureş. Bîrlea, 361). Cu *ştergura* şterge-te-oi (M-ţii Apuseni. Pavelescu, 155,8).

ŞTIOLCĂI vb. „a geme". Si mă *stiolcăesc* (Romanaţi. D. Ionescu, II, VII).

ŞURLICA vb. „a produce strigătul păsărilor"; cf. *şuşugaie, şurligaie* „un fel de pasăre" (Scriban), *şurligăi* „ereţi" (Vîrcol); *şturligaie* „pasăre" (Giuglea-Vîlsan) Şi te du acolo în muntele ăla mare / Un[d]e cocoş n-ar cînta, / Nici pasări n-ar *şurlica* (Sălciua de s., M-ţii Apuseni. Pavelescu, 140, 38).

*TAFTĂ s.f. „stofă de mătase lustruită" (Scriban). *Tafta* givizîi oi croi (Tecuci, Puţăni. Vasiliu, 11/2). *Tafta* ghivizie croiam (Bucovina. Marian, *V.,* 190).

TĂFLĂGI vb. „a moleşi (?)"; cf. *tăfălog* „cu picioare late şi greoaie ca rata" (Scriban). [E vorba de o vacă] Ţîţăle i-o *tăflăgit (J.* Covurlui. *I. Cr.,* IV, 232).

TĂUNI vb. „a turbura; a zăpăci". De cap l-o *tăunit* (M-ții Apuseni. Pavelescu, 169).

TEMEA (capului) s.f. „moalele capului". Fugiți din *temea* capului (Cîmpofcni, Gorj. Arh. Inst. folc, 3240 I h).

TITIRI vb. „a alunga, a goni". Cu foc te-oi *titiri* (Țepu, Tecuci. Pamfile, *Boli, 22,* 88).

TIUGĂ s.f. „ploscă" (Bogrea, *Pag.,* 264), „un fel de dovleac" (Scriban). Să-i rămîie capu / Ca *tiugile* (Cernişoara, Vîlcea. Tocilescu, 1565). Să-i rămîie capul / ca *tiuga* (Apele-vii, Romanați. D-trescu B. 19,p. 190, IV). Din ceriu gurii să-1 scoț în cap / Din cap în *tioagă,* Din *tioagă-n* păr (Cimpofeni, Gorj. Arh. Inst. folc, 3240 I t).

TIVITĂ s.f. „laț". Să-i rămîie capu-n *tivită* (Ştefăneşti, Vîlcea. Bălăşel, 21).

TÎRCOV s.n. „chelie, pleşuvie". Să-i cadă cosițele, Să rămînă cu *tîrcovele* (Maglavit, Dolj. Grig.-Rigo, 57).

TÎRÎŞ S. „gunoi" (Scriban). Plecai pe cale / Pe cărare/, Pînă-n drumul mare. / Mă-ntîlnii cu zînele în cale, / îmi umplură ochii de paie, / De gunoaie, / De *tariş j* De copitaris (Mălăeşti, Oltenia. Laugier, 113).

TÎROMEALĂ s.f. „lîncezeală"; cf. *aromeală. Tîromeala. /* Fîrseala (Roşiorii-de-Vede, Teleorman. Tocilescu, 654; *Şez.,* X, 93).'Cuiule, blestematule. / De-oi fi din frig/ Din *tîromeală* (Galeia, Teleorman. Tocilescu, 583). Cu năplăială / Cu *tîromeala* (Bărbăteşti, Vîlcea. Tocilescu, 603).

TÎRPIE s.f. „boală: umflarea abdomenului". [De *tîrpie] Tîrpia* stîrpii / Cu ițu măsurai / *Tîrpia* secai.../ Umflarea stomacului / beteşug de *tîrpia* (Răcăşdia, Banat. Novacovici, 139, II, 28).

TOTOREAȚĂ s.f. „făcăleț" (Scriban). Tu albeață, / *Totoreață* (Stroeşti, Vîlcea. Tocilescu, 1593).

TRAGĂU s.m. „umflătură, bubă" (Muşlea); „dalac" (Pavelescu). *Tragău* (Racşa, Ț. Oaşului. Muşlea, 198/251; M-ții Apuseni. Pavelescu, 181, XXV); cf. *tragîu;* descîntec de uimă: *Tragna* una [etc, pînă la nouă] (Biserica Albă, Maramureş. Țiplea, 99/2).

TREANȚĂ s.f. „petic de materie veche, purtată, care nu e de nici o trebuință" (Marian, *D.,* 158); „zdreanță" *(DA ;* magh. *kotroncz* „cîrpă, zdreanță"). Cu *cotreanță* te-oi afuma (Bucovina, Marian, *D.,* 156). N. B. Evident, *cu o treanțăl*

TRU interj. = *stu* (s.v.) „ieşi", *tru* găleată / pasere pistruie, / pe viță se suie / (Şaşa, Gorj. *Şez.,* VIII, 112/XIV).

TULDUI vb. „a potrivi" (Pavelescu). Doamne *tulduește* (M-ții Apuseni. Pavelescu, 148, 25).

TURCHEZ adj. „albastru deschis, vinețiu". Tu brîncă *turchezâ* (Ştefăneşti, Vîlcea. Bălăşel, II, 46).

TURLE s.f.pl. „oase" (Grig.-Rigo). Ieşi de la ... / *Binturlelej* Din măsele (Bumbeşti-Pițic, Gorj. Grig.-Rigo, 29).

*TURUNGIU adj. „portocaliu" < tc. *turuncu* „portocală", bubă *turungie* (Genuneni, Vîlcea. *Şez.,* XII, 186/XXI; Stroeşti, Vîlcea. Tocilescu, 1689; Turceşti, Vîlcea. Tocilescu, 1590). Bubă *turingie* (Şerbăneşti, Vîlcea. *Şez.,* III, 197). Bubă *turunghie* (Țepu, Tecuci. Pamfile, *Boli,* 17, 22). Brîncă *turungie* (Săceni, Teleorman. Tocilescu, 619). Bubă *tuturie* (Cernişoara, Vîlcea. Tocilescu, 1596). Soare sec, *turunghiu,* persîciu (Peşteana de j., Gorj. *Şez.,* XI, 53).

ȚEE s.f. „țeava" (D. Ionescu). Din *teea* urechilor (Romanați. D. Ionescu, 171/V).

UDI vb. „a rămînea" (Densusianu, *Haț.* 338 s.v.; Giuglea-Vîlsan; cf. Viciu, 87 s.v. *udiit* „rămas"). Fură nouă, *udiră* opt, / Fură două, *udi* una, / Fu una, *udi* nici una (Răcăşdia, Banat. Novacovici, 136). Să *ugiască* curat, luminat (N.B. cu trecerea lui *di* la *gi).* (Porta, Timiş-Torontal. Bosica, 43). Să *udz'ascâ* / curat (v. mai sus; Rudăria, Almăj. Petrovici, Alm., 112/94). Făcui brăcirile Măriei, / Colac, / Vîrcolac, / Trimisei în cale de olac, / S-aducă, să cadă, / Pe casă, / Pe masă, / La Măria acasă. / Măria să *udiască* / Curată, / Luminată (Runcu, Gorj. Arh. Inst. flcl., 3241 I u).

UDMĂ şi UIMĂ s.f. „inflamație a unui ganglion limfatic" <n.-gr. EiSnua „tumeur, gonflement". Bubele / Cu *udmele* (Bucovina. Marian, *D.,* 278; msse. G. Seulescu, G. Dem. Teod., 365). Toate cîrtițele, / Toate *udmele* (Vulcani, Fălciu. Gorovei, *D.,* 268). Au chemat de-au ospătat / bubele / cu *udmele* / cu puşchele... / bolfele (Moldova. Gorovei, *I).,* 268). Bubă *uimă* / Să dai îndărăptu (Drăguş, Făgăraş. Cristescu-Gol., 68). Mă dusei cu cutea / Şi cu *uima* în tîrg (Cluj, Cojocna. Măria Suciu, 43). *Uimă, uimată* (Ieud, Maramureş. Bîrlea, *C,* 353; Cuhea, Maramureş. Arh. Inst. folc, R.R.) *Uimă, uimată /* Nu te face ca banul (Transilvania. *Ung.,* 1892, p. 377). *uimă, uimuță* (Archiud, Cojocna. Cîmpeanu-B., 4). Aşa să se piardă *uiomul* (Vaşcău, V. Sala, nr. 41, p. 11).

UDURĂ s.f. „inflamație a unui ganglion limfatic" (Scriban). *Udură,* saludă / încalecă pe drugă (Schineni, Moldova. *I. Cr.,* IV, 82).

URICIME s.f. ,,holeră(?)". Te-o spăla... de *uricime* (Ireasca, Tecuci. *I. Cr.,* VI, 337).

URLAȚI s.m. pl. expresia *a se duce pe urlați* „a se duce dracului, pe unde urlă lupii" (Scriban). Duceți-vă pe cîmpii, / Prin *urlați* si prin iaduri (Găureni, Vaslui. *I. Cr.,* V, 271).

VASPOAMĂ adj. „uşor umflat" (p. 140). Tu ştiutoarea / Fărmăcătoarea, / Ce ai vorbit / Şi ai mînat / Pe capul meu... / Cu manile amîndouă ai mînat, / Cu scafa [„strachină, blid"] rasă şi / *vaspoamă* (Jablanița, Banat. L. Costin, 58). Adunai toate aruncăturile, / le prinsăi într-o tecsîie boierească, / Ea mi le-a trimes rasă şi / *vaspoamă j* (Zegaia, Mehedinți. D-trescu B., 62).

VEDERA vb. „a (se) lumina". (Dens. *Hat.,* 340, s.v.; Petrovici, *Alm.* gl., s.v.). Şi lumină dă *vederat* (Şopotul nou, Alm. Petrovici, *Alm.,* 126/127).

VIELIŞTE s.f. „în bătaia vîntului" (Scriban). înzăpodia rugului în *heliştea* vîntului (Docani, Tutova. Tocilescu, 1539),

VINEȚIE s.f. „cer, firmament" (Bogrea, *Pag.,* 254). Şi să vă duceți pişti *vineții* (Cotîrgaş, Suceava. *Şez.,* III, 137).

VIORINT adj. „violet, vioriu, vînăt". Bubă *violintă* (Lugoj. *Primăvara Ban.,* 34). Pocitură *viorintă* (Negoiu-Cernii, Huniedoara. Vasiliu, 60, XVII).

VÎLCEZI vb. „a învineți" (G. Dem. Teod.; Marian, 212). Carnea *vîlcezitu-i-o* (Bucovina. G. Dem. Teod., 390). Samca-n brațe prinsu-l-a / Carnea *vîlcezitu-i-o* (Bucovina. Marian, *D.,* 207).

ZBOCOTI vb. „a izbi, a svîcni" (Pavelescu). Să nu poată *zbocoti,* De astăzi înainte (M-tii Apuseni. Pavelescu, 156, 9).

ZDROBIOR s.n. cf. *zdrobituri* „caşul sfărimicios, care se scoate din zăr" (Pasca). Da strîng laptele, Şî groşcioru, Şi *zdrobioru* (Hoteni, Maramureş. Arh. Inst. folc, 4048 II e).

ZGANCĂ s.f. „coajă de bubă" (Scriban); (bubă) zgîndărită". Şi au chemat toate bubele / Toate rănile, plescăitele şi *zgăncile* (Moldova. Lupaşcu, 26, 25). Mă sculai duminică dimineață, / Toate rănile, plescăitele şi / *zgîncile* (Moldova. Lupaşcu, 26, 25). Şi chemai toate bubuşoarele, / *Zgîncuşoarele* (Smulți, Covurlui. Gorovei, *D.,* 271).

ZGHIHUI vb. „azgîlții". Şi l-o îngrozit / Şi l-o *zghihuit* (Moineşti, Bacău. Grig.-Rigo, 104).

ZIORI s.m. pl. „nori de apă; picuri de apă pe frunze sau pe pietre" (Bîrlea). Vedeai 99 de *ziori* (Oanceşti, Maramureş. Bîrlea, *C,* 341).

ZÎLEZITURĂ s.f. „osteneală provocată de boală". Friguri cu *zîlezituri* (Călnic, Gorj. *I. Cr.,* IV, 83).

ZOBEALĂ s.f. „zdrobit, sfărîmat, durere în tot corpul" (Grig.-Rigo). Cu amețeala / Cu *zobeala* (Drăgăneşti, Teleorman. Tocilescu, 646; Grig.-Rigo, 89) Să scoți... / Fărîmătura, *zobeala* (Drăgăneşti, Teleorman. Tocilescu, 655).

ZOBI v.b. „a se fărîma; a se risipi". Aşa să se *zobească* / albeața (Teişeni, Prahova. *Şez.,* II, 86).

ZVIDUI vb. „a vindeca" (Scriban). Aşa să se plămădească / Inima (cutăruia) / Şi să se *zviduiascâ* (Firăneşti, Vîlcea. Bălăşel, 17). Trupul să se însănătoşească / De toate boalele să se *zviduiascâ* (Ştefăneşti, Vîlcea. Bălăşel, 28, 36; 37).

CUVINTE CU SENSURI DEOSEBITE

AIA pron. dcmonstr. "aceea", „străină". De-o fi în *hai a* tară, (Câlnic, Gorj. *I. Cr.,* IV, 194).

ALBEAȚĂ s.f. „boala de ochi, cataractă". Tu *albeață,* / Totoreață (Stroeşti, Vîlcea. Tocilescu, 1593). Aşa să să zobească *Albeața* (Teişeni, Prahova. *Şez.,* II, 86). *Albeață* prin potcă (Preuțeşti, Suceava. *Şez.,* I, 124; M-ții Apuseni. Pavelescu, 176,2). *Albață* ghimpoasă, / *albață* lăcrămoasă, / *albață* cu mirări. (Bucovina. Marian, *D.,* 14). Am purces pe cale, pe cărare / întîlnitu-m-a *albață, I* Săgetătura, positura, roşața (Docăneasa, Tutova. *Şez.,* XIV, 98). Cum să nu mă vaer, Cum i s-au făcut nouă *albele,* din nouă furtețe (Ardeal. Gorovei, *D.,* 210).

ALE pron. dem. „acelea". Vidra-n apă creşte / Şi-şi linge puii de *hale* bale (Turceşti, Vîlcea. Tocilescu, 1565).

ALINAT adj. „calmant". Cu baligă *alinată* te-am afumat, (Pr. Ferdinand, Teleorman. *I. Cr.,* VIII, 291/308).

ALTOI vb. „a introduce altoiul". Şede fecioara curata pre tute înfundată, cu 12 chei în mana, cu 3 *altuesce,* cum s-au *altuit* altoele (Răşinari, Sibiu. Schmidt, 36/IV). Cum s-au *altuit* / altvele în pom (Răşinari, Sibiu, Schmidt, 36/111).

ALTOIELE, sg. *altoiu.* S-au altuit *altoele* (Răşinari, Sibiu, Schmidt, 36/111).

AMORȚI vb. „a se găsi în nesimțire". Gură cînd o deschidea / *Să-i amoartă* în fața mea (Craiova. Laugier, 135). Steluțe mărunte. / Să *arnurtă* lumea cu ochii la ele (Zegaia, Mehedinți. D-trescu B., 62).

AMUȚI vb. „a face pe cineva să fie mut". Să-1 *amuțeşti* (Cepari-Bîrsăşti, Argeş. *Şez.,* VII, 92). Tu mugeo cu mugată, să *amuțeşti* / gura la (cutare) (Rudeni, Argeş. *Şez.,* VII, 92).

ANINA vb. „a aşeza, a introduce". Şi ia urîturile mele / Şi le *aninină* (sic!) în unghiile tele (Brăila. Păsculescu, 122).

APLECAT s.m. „greață". Voi aplecăcioase / Voi mîncăcioase, / *Aplecate* de 99 de feluri de mîncare (Romanați. D. Ionescu, I, 22). *Aplecate,* descîntate, / De la nouăzeci de state *(Op. cit.,* I, 24, 4). *Aplecate* / Nemțeşti, / Ovreeşti, / Țigăneşti / (Op. cit., I, 24, V). *Aplecate,* borîcioase (Catanele, Dolj. Gorovei, *D.,* 217).

APUCAT s.n. „boală de copii". A plecat *apucatul* (Mogoşoaia, Ilfov. Grig.-Rigo, 9).

AROMIT adj. „adormit, uşor amețit". Şi pe el culcat, Adormit şi *arumit* (Ştefăneşti, Vîlcea, Bălăşel, 7).

AȚIPI vb. „a face pe cineva să adoarmă". Cu aiu te-oi *ațîchi* (M-ții Apuseni. Pavelescu, 166, i).

AȚÎȚA vb. „excita; trezi" (dacă ortografia autorului redă 'fonetismul cu /!).Că eu pe toate v-am adunat / Cu tămîie v-am *aiâtîiat [= ațîțatl)*] Cu busuioc v-am amirosat (Mehedinți. A.E. Popescu, 45).

Auz s.n. „cîmp de percepere al urechii". Eşi... / Din *auzul* urechilor (Poureni, Dolj, *I. Cr.,* VIII, 80/166).

AVRĂMEASĂ s.f. „planta veninarița, întrebuințată de vrăjitoare" *(DA).* Vineri vinerească / *avrămeasă* / cîrstinească (Ciocăneşti, Argeş, *Şez.,* XI, 63/VIII). Cîrstăneasa, *avrămeasă* (Păuşeşti-Moglaşi, Vîlcea. Tocilescu, 1529) *Avrămeasă,* cărtenească / *Avrămeasă,* titinească, (Slătioara, Vîlcea. *Şez.,* XII, 193, IV-V).

BAIU s.n. „necaz, supărare, boală". Azîmba-te-ar *baiu* (Breb, Maramureş. Arh. Inst. folc, 408 II h)

BARDĂ s.f. „secure mică"; *berdui* vb. „a ciopli cu barda" (Grig.-Rigo). Nici 9 *berzi* să te *berduim* (Focşani. Grig.-Rigo, 23).

BĂCIOAICĂ s.f. „femeie care lucrează la stînă" (Dens. *Haț.*, s.v.). Veniră oi mari negre, / Din munți mari negri]/ Cu *băcioci* mari negre (Cernişoara, Vîlcea. Tocilescu, 1586).

BEHĂI vb. „a striga pentru a alunga oile". L-au întîlnit o babă, / mare / *sbehâetă* cu potca în mînă şi cu rahna în gură. (Berbinceni, Bacău. *Buciumul,* III,' 139).

BÎIGUIT adj. „care produce delir". Lungoarea *buiguită* (Ciudei, Storojineț. Marian, *Leg.,* 329).

BÎNTUIALĂ s.f. „vătămare; suferință". Cuțit din sfinte cu *Mntuială* (Damian, Oltenia. Laugier, 131) N-ai văzut / Pe frigura cu friguroiul / *Bîntuială* cu bîntuitoriul (Vladmiri, Gorj. Tocilescu, 550).

BÎNTUITOR s.m. „vătămător". Bîntuială cu *bîntuitoriul* (Vladimiri, Gorj. Tocilescu, 550).

BÎRÎI vb. „a şopti". De-a fi cu fată frumoasă, / Cu dînsa să * nu grăiască / Să nu *bîrîiască* (Bucovina. Marian, *V.,* 34).

BOAŞĂ s.f. „testicul". De-o fi rîmnit (cutare) de voinic / Crape-i *boaşele* (Roşia, Gorj. *Şez.,* XI, 38/XXIV), Crape-i *bojitele* (Vadu-Dobrii, Huniedoara. Vasiliu, II., 55, VIII).

BOBITE s.f. „boală cu amețeli" *(DA). Boaghițe* din mîncare (Bucovina. Grig.-Rigo, 10).

BOBOAŞĂ s.f. „orbită". Din *boboaşele* ochilor (Romanați, Gorj. Tocilescu, 564).

BOGAZ s.n. „strîmtoare". Să eşiți / De va fi din *bohaz* (Argeş, Ionescu-Buzău, 410).

BOLFĂ s.f. „umflătură, tumoare". O molfă / si-o *bolfă* (Bucovina. G. Dem. Teod., 378; Marian, *D.,'l28;* Romanați. D. Ionescu, I, 104, II). Au chemat de-au ospătat / bubele / cu udmele / cu puşchele / *bolfele* (Moldova. Gorovei, *D.,* 268).

BONCĂNI vb. „a mugi, a scoate răgete puternice şi plîngătoare". Şi du-te unde .../Vacă *băncăneste* (Roşia, Gorj. *Şez.,* XI, 54).

BRĂCIRUȚĂ s.f. „cingătoare". Brăciri, *brăcirute* (... v-am țesut) (Zegaia, Mehedinți. *Şez.,* XXV, 81).'

BREBENOC s.m. „plantă" *(DA).* Am vinit la tine / Pe țărmuri de busuioc, / Pe prunduri de *bărbînoc* (Berbeşti, Maramureş. Bîrlea, *C,* 342).

BRÎNĂ s.f. „cingătoare, brîu". Maica Precista în brațe 1-a luat... / în *brîne* îl înfipse (Săceni, Teleorman. Tocilescu, 682).

BRÎNCĂ s.f. „boală contagioasă". Tu *brîncă* piersecie (Ştefăneşti, Vîlcea. Bălăşel, II, 46). *Brîncă* din murgul sării'/ Potolitorul țării / Să te domoleşti cu jiunghiurile tale (Tutana, Argeş. Ciauşanu, 136/11). *Brîncă* turungie (Săceni, Teleorman, Tocilescu, 619). Tu *brîncă* topsecată (Bogdăneşti, Vîlcea. Bălăşel, 40; Moldoveni, Romanați. D. Ionescu, II, 36). *Brîncă* fosicată (Vălenii-de-Munte, Prahova. Tocilescu, 614).

BRÎNCĂ s.f. „mînă". II împung prin fața obrazului şi prin creierii capului, prin *brînci* si picioare (Vaşcău, Bihor, *Şez.,* VII, 17).

BRÎNCĂ BRÎNCATĂ s.f. „boală la vite". *Brîncă brîncată* (Roşi, Ialomița. Tocilescu, 1543).

BUGEZI vb. „a se umfla la față". Atunci să înfli / Atunci să *bugedzăşli* (Cărmăzana, Ț. Oaşului. Muşlea, 204/267).

BUHUITURĂ s.f. „lovitură". Toate *buhuiturile* (Țibăneşti, Vaslui. *I. Cr.,* VIII, 325/312).

BULBUŞ s.n. „orbită". Ieşi / Din *bulbuşul* ochilor (Bumbeşti-Pițic, Gorj. Grig.-Rigo, 29).

BULGĂRIN n.pr. „nume de apă". Că noi ne ducem / La malul *Bulgărinului* (Bucovina. Marian, *D.,* 84).

BURĂ s.f. „promoroacă, chiciură". La biseric-am plecat... / Pe *bură* nescuturată Şi pe cale necălcată, (Bucovina. Marian, *Sârb., I, 185).*

CACĂDÎR S. „trandafir de cîmp; se întrebuințează la foarte multe leacuri" (Marian). De mături de *cîcîdîr* (Bucovina. Marian, *D.,* 83). Şi te-oi spăria Cu 99 de mături de *cacadîr* (Calafindeşti, Bucovina. Gorovei, *D.,* 272).

CĂINA vb. „a plînge, a se văita", *căira* (< *a se căi, căine* < v. sl. *kajati se*). Şi-o prins a striga... / Şi a se *căina* (Bucovina. Marian, *D.,* 246). Ce te vaeri / Ce te *caieni* (Bucovina. Bodnărescul, 26).

CĂLINĂ s.f. „fructul călinului (bot.)". Rumăn ca o *călină* (Berbinceni, Bacău, Pîrvescu, 80).

CĂPCĂUN s.m. „monstru antropofag" (Scriban). adj. Soare *cătăunesc* (Romanaţi, Gorj. Tocilescu, 564)

CĂPISTERE s.f. „o albie mică în care femeile frămîntă pîinea". Cu aluatu-n *căpistere* (Scundu, Vîlcea. Bălăşel, 27; Seliştea-Crucii. Grig.-Rigo, 93). Inima i-a plămădit / Cu aluat în *căpistere* (Argeş. Ionescu-Buzău, 412).

CĂTRESC adj. *cîrtiță cătrească* „cîrtiță a găinilor" (< *colreț* „coteț de găini"), [o înşirare a felului de *cîrtițe* „o boală care se manifestă prin noduri sub piele"]. De cîrtiță măgărească, / de *cîrtiță cătrească* (Moldova. Gorovei, *D.,* 271).

CĂTUŞĂ s.f. „pisică". Şi cu lapte de *cătuşă* (Bucovina. Marian, *D.,* 229; Rebrişoara, Năsăud. Bichigean, 143).

CĂȚELIT adj. „înrăit, agravat (despre o boală)". Cel perit / Prin *cățelit* (Ciudei, Storojineț. Marian, *Leg.,* 330).

CENUŞA vb. „a preface în cenuşă". Şi i-au ars, şi 1-a *cenuşat* pe cel mînăgat(Vaşcău. V. Sala, nr. 44, p. 14).

CESĂLA vb. „a pieptăna" (Scriban). Şi din păr să se *țesăluiască* (Cîmpofeni, Gorj. Arh. Inst. folc, 3240 I t).

CHINGĂ s.f. „fîşie". în *chingă* de drum (Ciudei, Storojineț. Marian, *Leg.,* 332).

CHIOT s.n. „strigăt, apel cînd cineva *chioteşte"* (în citat, *p-,* pronunțare palatalizată locală). Eşiți, nu faceți *piote, j* Eşiți, nu faceți dopote / Eşiți nu faceți topote (Bihor. Pavelescu, 169, 1). Peste un cîmp negru / latră un cîine negru, / dă un cioban negru *chiot,* / tăcu oaia din zbierat (Drăgăneşti, Teleorman. Gorovei, *D.,* 367).

CHIOTI vb. „a striga". Unde cîine negru nu latră, / Unde cioban nu *chiote* (Govora, Vîlcea. Tocilescu, 601).

CHIRĂI vb. „a geme; a țipa, a se văita, a striga". îl țipa şi *chirăia* (Măgurele, Teleorman. Grig.-Rigo, 43). Şi 1-a lăsat/Țipînd şi *chirăind* (Coveni, Balta, Dolj. Grig.-Rigo, 69). Nu te *chirăi,* nu te olicăi (Popeşti, Gorj. Gîlcescu, 103). Ce plîngi (cutare), Ce *chirăeştil* (Ştefăneşti, Vîlcea. Bălăşel, 42). El țipa şi *chirăia* (Romanați. D. Ionescu, II,' 72, 75).

CIOFLÎNG s.n. „lanț scurt, prevăzut cu un cîrlig la capăt; serveşte la legat butucii care trebuie să fie traşi". Aşa să se-nfoace pulpa / Cum s-o-nfocat / *Cioflîngul* aista (Breb, Maramureş. Surcel).

CIUNGI vb. „a mutila, a scurta, a tăia". Mîinile să le *giungeşti* (Ceparii-Bîrsăşti, Argeş. *Şez.,* VII, 92).

CIUNTĂ adj. „scurtă". Cu săbiile *ciunte* (Hurezul mare, Sălaj* *Şc. noastră,* 25).

CIUNTI vb. „a micşora, a ştirbi, a scurta, a mutila". Unde purcezi / Codri *ciuntezi* (Bucovina. Marian *D.,* 148). Nu-i rupeți capu / Nu-i *ciontați* veacu (Vaca, Brad-Huniedoara. Grig.-Rigo, 51).

CÎT adv. „tot ce se vede". *Cîtu-i* în sus / Văzui case galbine (Luceni, Stînca, Iaşi. *Şez.,* VII, 18).

CLĂBUC s.m. „spumă; bală spumoasă". Aruncînd *clabul* în apă (Vaşcău. V. Sala, nr. 41, p. 16).

CLOCĂ s.f. „cloşcă". Dragoste am adunat-o / de la toate *docile* cu pui mic (Cîmpofeni, Gorj. Arh. Inst. folc, 3240 I d).

COADĂ s.f. *coada mării* „partea dinspre uscat a mării"; cf. *coadă de mare* „sîn, golf" *(DA).* în coarnele cerbilor, / în *coadele* mărilor (Săcelu, Gorj. Tocilescu, 604).

COAPSĂ s.f. „sold". Crepe-i *cobsele* (Berbesti, Maramureş. Bîrlea C.,'330).

COFĂ s.f. „găleată". *Copiii* o luat, / La marca s-o dus, / Apă din mare o luat (Ialoveni, Lăpuşna. Ştefănucă, 167/211).

COPTĂTURĂ s.f. „bubă coaptă" *(DA).* Şi mîncară... / *Coptăturile* (Stroeşti, Vîlcea. Tocilescu, 1587).

CORN s.n. „colț". 49 *comuri* de lună (Sîrbi, Maramureş. Surcel).

COSIȚĂ s.f. „păr, coamă". Să-i pice *cuosița* (sic!) / Să rămînă capu ca truşchița (Sişeşti, Mehedinți. Ungureanu). N.B. *trupiță* „partea plugului care intră în pămînt"

(Vîrcol).,p. 101. Pice-i *cosița,* să rămînă pleşă (Răcăşdia, Banat. Novacovici, 135). Pice-i gița din *cosiță* (Teişeni, Prahova. *Şez.,* II, 87).

COTEI s.m. „cîine mic, cățel"; v. *boldei.* Plecă / Sîlea Samodiva / Cu *cotei* / Cu boldei (Romanați. D. Ionescu, I. 113).

COTI (a se) vb. „a-şi schimba direcția" *(DA)* ; „a-şi schimba părerea". Femeile s-o *cotit, j* Toți de mine rău o grăit. (Bucovina. Marian, *Sărb.,* I, 185).

CRÎŞCARE si. „scrîşnire" < *scrîşni* vb. Şi să mă speli pe mine... / De *crîşcare* (Stupea, Bucovina. Pîrvescu, 73).

CRUNTA vb. „a umplea de sînge". Ochii să-ti *cruntez* (Buhoci, Bacău, *Şez.,* VII, 90).

CUDALB adj. „bălțat, alb pe la margini" *(DA).* Pasere albă, *Cudalbă* (Teişeni, Prahova. Şez., II, 87; j. Bacău. *I. Cr.,* VIII, 213). Păsărică albă,/Albă şi *cudalbă* (Pr. Ferdinand, Teleorman. *I. Cr.,* VIII, 291/309).

CULEGE (?) vb. „a se îndepărta". Bubă roşie prin dedeochi cel / Mare, / Ia-te, *cule-te* de la / Ghiorghe / (Cuhea, Maramureş. Arh. Inst. folc, R.R.).

CURCUBETĂ s.f. „cap, tidvă". Rămîie-i *curcubăta* goală (Cotîrgaş, Suceava, *I. Cr.,* I, 48 /9).

CURTA vb. „a face curte". Să fiu eu văzută şi *curtită* (Galenți, Dolj. Nicu Brânzan, *Horia, Cloşca si Crişan,* Craiova, 1942, an. II, p. 56).

CUTE s.f. „piatră ascuțită". Mă dusei cu *cutea* / Şi cu uima în tîrg (Cluj, Cojocna. Măria Suciu, 43).

CUȚITA vb. „a înțepa cu [ca] un cuțit, a produce junghiuri" *(DA),* nu *cuțita* (Şaşa, Gorj. *Şez.,* VIII, 112; Alexandria, Ionaşcu-M., 86). Nu junghia, / nu *cuțita* (Roşia, Gorj. *Şez.,* XI, 53/VII). Nu săgeta, cu *cuțita* (Balota, Dolj. *Şez.,* XIV, 100/XXX). Acolo să te *cuțitezi* (Novaci, Gorj. Pamfile, *Boli,* 19, 23, 53). Nu *cuțitareți* / nu junghiareți (Stroeşti, Vîlcea. Tocilescu, 1592). Nu înjunghia/nu *cuțita* (Pantelimon, Ilfov. Grig.-Rigo, 19). Să nu mai vie s-o *cuțiteze* (Bogdăneşti, Vîlcea. Bălăşel, II, 94). Nu *încuțita* (Valea-cu-apă, Gorj. Tocilescu, 556).

CUȚITAT, -Ă, adj. m. şi f. „care produce junghiuri" *(DA).* Brîncă băşicată, / *Cuțitată* (Tutova, Argeş. Ciauşanu,

136, 11). Cuțit / *Cutitat J* Alămat / Sîmcelat (Romanați. D. Ionescu, II, 120).

CUȚITĂTURĂ s.f. „junghi". Şimîncară / *Cuțitălurile* ... \ Coptăturile (Stroeşti, Vîlcea. Tocilescu, 1587).

CUȚITOIA vb. „a produce junghiuri". Nu *cuțitoia* (Ştefăneşti, Vîlcea. Bălăşel, II, 46). Să-1 *cuțitoim (Id. Id.,* 50). Nu te *cuțitoia (Id. Id.,* 43).

DĂNACI s.m. pl. „june, neînsurat" (Ionescu-M., gl.); cf. *danci* „copil țigan" (Graur, BL, II, 147). Să par frumoasă / Să le plac *dănacilor* (Alexandria. Ionaşcu-M., 103). Să plac *dănacilor J* Ca laptele pruncilor (Oltenia. De la o țigancă nomadă. Laugier, 136).

DEŞTEPTA vb. „a lumina; a limpezi". Şi de cap l-om *descepta* (Bucovina. G. Dem. Teod., 374).

DOBORÎ vb. „a coborî". Pe scară de argint s-o *doborît* (Runcu, Gorj. Arh. Inst. folc, 3241 II k).

FACERE s.f. „vrăjire, fermecare". *Facere* (Vasiliu, H., nr. II, III, XIII, XIV, XVI, XVII, XIX, XXI).

FAPT s.n. „farmec, fermecătură, vrajă". Eu m-am mănicat, / să mă spăl, să mă curățăsc, / di *fapt* (Gaster, *Chrest.,* II, 137). *Fapt* cu hărăşeală de cîni ... *j Fapt* cu făină măcinată pe dinder (Broşură, Sibiu, 1867. G. Dem. Teod., 375). Ori îi face *fapt* / Cu untură de arici (Vicovul de s., Rădăuți. Marian, *V.,* 199).

FĂRĂ SINE expr. „ieşit din fire; aiurit". Prin păduri *fără sine* (Botoşani. Niculiță-Vor., 1212).

FĂȚARE s.f. „suprafața ariei" (Dame, *Terminol.,* 27). Capul cît o *făciarie* de arie (Berbinceni, Bacău. *Buciumtd,* III, 136).

FEL s.n. „specie, varietate, categorie (feluri de vînt: negru, vînăt, galben etc). Iesi ... vînt ... de 99 de *feluri* (Vascău, Bihor. *Şez.,* VIII, 111).

FELEGOASĂ adj. f. „rău îmbrăcată, jerpelită". Că eu nu-s *felegoasă* (Dobrogea. Pîrvescu, 69).

FLEAŞCĂ s.f. „un fel de cataplasmă (cu aluat sau alt conținut moale)" *(DA)* .*Fleascâ* albă-ntinsu-le-o (Bucovina. Marian, *D.,* 159).

FOALE s.f. „burtă, abdomen". [Descîntec „de bubă"] leş din crelu capului / din inimă, din jigărită, / din moalie *foalie* (Lugoj. *Primăvara Ban.,* 34).

FULGERA vb. „a produce fulgere". Soare din apus de soare, / nu streli, / nu *fugera* (sic!) (Lelesti, Gorj. Arh. Inst. folc, 3421 II hh).

GALILEI n. pr. în marea *Galileului* (Hoteni, Maramureş. Arh. Inst. folc, 4048 II b). în munții *Galaleu* (Telciu, Năsăud. *Şez.,* XXV, 136). în munții *Galareului* (Botiza, Maramureş. Bîrlea *C.,* 365). în dealul *Galariilor* (Roşa, Bucovina. Niculiță-Vor., 549). în munții *Garalivului* (Bucovina. Marian, *D.,* 272). în munții *Calarei* (M-ții Apuseni. Pavelescu, 162, 8). în muntele *Helariilor* *(Id., l.c.).* Ie şi te du în munții *Galaleului* (Maieru, Năsăud. Arh. Inst. folc, 2580 d.).

GEAMĂN adj. „de acelaşi fel". O mreană galbină, / Cu coada *geamănă* (Vicovul de s., Rădăuți. Marian, *Naşt.,* 35)_

GEME vb. „a face să scoată sunete de durere". Ş-o *gemit-o* / Ş-o sfîrăit-o / Ş-o hîrcit-o (Runcu, Gorj. Arh. Inst. folc, 3241 II k).

GHIARĂ s.f. „unghie ascuțită şi încovoiată la pasările şi animalele de pradă". Voi vă faceți cocoşi / din doi ochi cu nouă ochi, / din duă (sic!) *gheră* (sic!) / cu nouă *gheră* ... / Cu *gherăle* să-1 zgherăiti (Zegaia, Mehedinți. *Sez.,* XXV, 81).

GHIMPE s.m. „țăpuş al unei plante". Mă duc la cîmpul Rusalimului, / Să-1 mătur de *ghinci* şi mărăcini (Urecheşti, R. Sărat. Gorovei, *D.,* 234, 15). N.B. pronunțare dialectală.

GHIOACĂ s.f. „coajă". *Sdioacâ* de nucă (Sîngiorgiu, Năsăud- Pîrvescu, 82).

GHIOC s.n. „scoică marină, întrebuințată ca instrument în practici magice" (com. Cristescu-Gol); aici, *ghioşiu* nasului, partea de jos, cu nările. Bubă ... leşioasă, / ies din crelu capului, / din *ghioşiu* nasului (Lugoj. *Primăvara Ban.,* 34).

GHIZD s.n. „scîndurile cu care se căptuşeşte un puț, ca să nu se surpe" (Scriban); un fel de îngrăditură pătrată, făcută şi încheiată din 12—14 bîrnişoare cioplite, cu puțin ceva mai lungi de cum ține zidul fîntînilor" (Marian, *V.,* 184). Şi să nu scoți afară pe *disdele* (Bucovina. Marian, *V.,* '180).

GINT s.n. „neam". Acolo mi s-ar d-alege ... / Tinerele pe *gintele* (Răcăşdia, Banat. Novacovici, 127).

GÎMFA vb. „a umfla". Nu *gîmfa* (Teregova, Banat. L. Costin, 56; Straja, Timiş. Gorovei, *D.,* 245) Nu umfla, / nu *gîmfa* (Pesteana de s., Gorj. *Sez.,* X, 45; Craiova. *Sez.,* XII, 185/XX; Alexandria/Ionaşcu-M., 86). Şi'l-ai umflat, / Şi l-ai *gîmfat* (Poureni, Dolj. */. Cr.,* VIII, 152). Să nu mai umfli, / Să nu mai *gîmpezi* (Cîmpofeni, Gorj. Arh. Inst. folc, 3240 I aa). Ion nu s-a *gîmfat,* Ion nu s-a umflat (Sişeşti, Mehedinți. Ungureanu). Să umflu, să *gîmfu* (Bihor. Pavelescu, 139, 36) îl umflu / îl *gîmfu* (Rovinari, Gorj. *Şez.,* XI, 66). L-o umflat L-o *gîmfat* (Archiud, Cojocna. Cîmpeanu-B., 5, 8). Acolo să te *gînfi* (Novaci, Gorj. Pamfile, *Boli,* 19, 53) Nu *umfla,* / nu *gîniba!* N.B. *gîniba* (Lugoj. *Primăvara Ban.,* 34), eroare de tipar, pentru *gîmfa,* Nu-1 umfla / nu-1 *îngîmfa* (Şerbăneşti, Vîlcea. *Şez.,* III, 197).

GÎNDI vb. „a cugeta"; *gini* şi *găni:* fonetisme din limba vorbită. Nu *gîni* nimica (Bihor. Pavelescu, 152, 37). Nu *găni* nimica (Sîngiorgiu, Năsăud. Pîrvescu, 82).

GÎREACI s.n. „bici scurt şi gros" (Scriban). Om negru ... / cu *carbaciu* (sbiciu) negru (Vascău. V. Sala, nr. 44, p. 7).

GÎRLICI s.m. „cartilajul urechii". Din *zgîrliciul* urechilor (Archiud, Cojocna. Cîmpeanu-B., 23).

GOGONAT adj. „rotund, umflat" (Bogrea, *Pag.,* 214). Au ieşit nouă fete înalte / *gogonate* (Pr.Ferdinand, Teleorman. *I. Cr.,* VIII, 182/274).

GONITOR s.m. „june neîntors" *(DA).* Mă dusei marți la obor, / S-am cumpărat *gonitor* (Lugoj. *Primăvara Ban.,* 34).

GRAMNIC adj. = *grabnic* „iute, pe neaşteptate" *(DA);* aici, substantivat. Tu să te duci ... / la *gramnicile* tale (Bărbăteşti, Vîlcea. Tocilescu, 597).

GRASĂ adj. „pămînt argilos, fertil" (Scriban). Pe cărare *grasă* / Eu că m-am pornit (Bucovina. Marian, *Nast.,* 377).

GRBBLA vb. „a îndepărta, trăgînd cu grebla". [Descîntec de orbalț. Va îndepărta boala] Eu cu grebla l-oi *grebla* (Poieni, Şiret. Marian, *Leg.,* 328).

GRÎE pl. „semănături de grîu". Arăturile şi pădurile / Cum se potolesc *grîele* (Poureni, Dolj. *I. Cr'.,* VIII, 180/267).

GROS s.m. „bîrnă groasă, butuc" *(DA).* Cine mă vedea,/ Cu ochii mă petrecea; / Şi din scări, / Să se suie călări / Ăi de jos / Să se suie pe *gros* (Mogosesti, Oltenia. Laugier, 136).

GURGUI s.n. „vîrf". Să vie să s-adune / Pîn' *gurgoaie* muşuroaie (Runcu Salvei, Bistrita-Năsăud. Arh. Inst. folc., 3885 I m.).

HĂULI vb. „a urla". Ce te tîngueşti / Ce te *hăuleşti ?* (Vînători, Botoşani. *Şez.,* XXII, 36). Nu te tîngui, ^hu te *hăuli* (Bucovina. Marian, *D.,* 102).

HÎRB s.n. „oală spartă". Unde mergeți ... / Cu 99 de *hîrburi* înfocate (Reteag. Reteg., *Starostele,* 9).

HOARĂ s.f. „lina ce rămîne de la piuă, cînd se bat sumanii" (M. Lupescu). *Horă,* „lînă ieşită la învelitul în piuă" (Pasca). *Hoară* de oae lae, bucălae (Brosteni, Suceava. *Şez.,* VI, 99/IV).

HOPAIE s.f. „flacără" *(DA);* variantă a lui *văpaie [DA).* Din gură / *Hopaie* lăsînd (Cernişoara, Vîlcea. Tocilescu, 1602).

HORCĂI vb. = *Urci* vb. „a face pe cineva să geamă din greu". Ş-a gemit-o / ş-a sfîrăit-o, / s-a *hîrcit-o* (Runcu, Gorj. Arh. Inst. folc, 3241 II k).

HRĂNI vb. „a nutri, a da de mîncare". [E vorba de bobi, care încolțesc şi hrănesc]. Lumea albă *de-arîniți [arîniți = hrăniți]* (Poureni, Dolj. *I. Cr.,* IV, 47).

Hui vb. „a face zgomot", [despre albine] Miere şi ceară s-adunati / să *huiți* / ori să nu *huiți* (Bucovina. Gorovei, *D.,* 213).

HULTUR s.m. „vultur". *Hulture,* vulture (Gohor-Ireasca, Tecuci. *I. Cr.* VI., 89, 59). Cu *hulturul* l-oi hultura (Ungureni, Tecuci. *I. Cr.,* III, 144).

IAD s.n. „infern". Mă suii în vîrful *adiului* (Vîlsăneşti, Argeş. Bălăşel, 51. (Aici forma veche *ad).*

ICNI vb. „a sughița, a geme înăbuşit". Cum n-a mai *ignat* porcul (Trepteni, Argeş. *I. Cr.,* VIII, 209/279).

ÎMPUPI vb. „a îmboboci" (cf. s.-cr. *pupiti* „idem", *DA).* Trei flori din grădină / Cum ştiți *înpupi* / şi înflori (Lunca-Cernii-de-sus, Huniedoara. *Comoara,* IV, 75).

ÎMPUPIT adj. „îmbobocit". Cîte budienc-ra^wjH'fe (Păucineşti. Reteganul, 282).

ÎNCETA vb. „a se opri (de a face ceva)". *Ceată* oaie de zbierat (Băhoci, Bacău. *Şez.,* VII, 156).

ÎNCOLĂCIT adj. „învîrtit în formă de colac" *(DA).* Cu coada *încolăcită* (Vadu-Dobrii, Huniedoara. Vasiliu *H,* 57).

ÎNCOROIAT adj. „încovoiat". Cu piele de şarpe *încoroiatâ* (Leleşti, Gorj. Arh. Inst. folc, 3241 II ff).

ÎNCRUNTA vb. (în text, *încunta)* „a însîngera". Soare *ce-ncuntesti, I* Soare ce-ameţeşti (Boineşti, Ț. Oaşului. Muşlea, 198/252).

ÎNDEMN s.n. „pornire lăuntrică, încurajare". Că din apa asta cînd o bea şi s-o spăla / Va pune *îndemn* la *îndemn,* Si spor la spor (Dalnița, Gorj. Arh. Inst. folc, 3240 ÎI u).

ÎNDURAT adj. „milos, milostiv". Cu cei săraci *îndurat* (Bucovina. Marian, *Naşt.,* 52).

ÎNFOHIOLATE s.f. cf. *înfofoli* „a înveli, a înfăşură"; _ aici: „stofe". [Se enumera darurile, stofele] Că la-mpărăție ... / Trebuie avuție . . . / La nouă cumnate / *Nouă.-nfohiolate* (Drăguş, Făgăraş. Cristescu-Gol., 90).

ÎNPRÎNA vb. „a stăpîni, a domoli". îl zdrobea, / II *înfrîna, f* îl împăia (Romanaţi. D. Ionescu, II, 147).

ÎNŞFĂCA vb. „a apuca ceva cu putere, cu grabă; a prinde pe cineva dintr-o mişcare repede, bruscă, energică" *(DA). înfăca-te-oi* (Prilog, Ţara Oaşului. Muşlea, 204/ 265).

ÎNTINDE vb. „a încorda, a trage în toate părţile". [Efectele bolii] Sf. Luni de azi, doar îl ştii pe Ion, / Ce-1 ameţeşte, / Ce-1 *tindeşte* (Ungureni, Tecuci. *I. Cr.,* III, 144).

ÎNVENINAT adj. „otrăvit". Ţi-o ţipat rînduri */ înherinate* (M-ţii Apuseni. Pavelescu, 175, i).

JELNIC adj. „întristat" < *jale.* Grăi neagra rîndunea / Către cucu *jelnicu* (Strei-Sîngiorgiu. *Ung.,* 1892, p. 335).

LEŞIA vb. „a-şi spăla părul cu leşie" *(DA).* Atunci ia-te si te du, la muierea care joi sara se *lesia* (Bucovăt, Banat. *Şez.,* XXI, 71).

LIMPEDI vb. „a se limpezi" (Marian, *V.,* 160). Să se spele, / Să se *Umpadă* (Bucovina. Marian, *V.,* 154). La apa lui Iordan, / mîndru să mă *limpăd* (Sîngeorgiu, Năsăud. Pârvescu, 70).

LIMPEDITOR adj. „care limpezeşte; clar". Cum eşti mîndră curatoare / Să fii şi *limpeditoare* (Peşteana de s., Gorj. *Şez.,* XI, 52/1) Şi să-1 lăsaţi / curat / *limpedat* (Roşia, Gorj. *Şez.,* XI, 50).

MANĂ s.f. „1. recoltă bogată de grîne"; 2. „lapte (la vite)" *(DA);* „esenţă, substanţă; bunul din lapte sau din grîu", Pavelescu, 66). 1. Na cheiţele mele şi du-te colo, / Şi ia-ţi *mana* ta / Venitu tău,' iubirea ta' (Văleni, Prahova. Tocilescu, 679). S-o luat văcuţa de la ocolu său / în cămpu cu *mană* (Ieud, Maramureş. Bîrlea *C,* 374—376) 2. De corn a luat-o / La apa lui Iordan a dus-o, / *Mana* ei să iie (Maramureş. Ţiplea, 104). [Vaca s-a întîlnit cu o babă; baba] *Mana* luatu-o (Archiud, Cojocna. Cîmpeanu-B., 46).

"MAŢĂ s.n. „pîntece" *(DA),* inimă la inimă ... / *maţă* la *maţă* (Sîngiorgiu, Năsăud. Şăin., *Iele.,* 13).

MĂTĂCINĂ s.f. „(planta) melisă". *Mătăcină* (Ardeal, *Conv. Uter.,* XXV, 1891, p. 363).

MĂTRĂGUNĂ s.f. *matrice mătrăgună* „boală otrăvită"; v. *DA. Matrice mătrăgună* (Zlătărei, Vîlcea. *Şez.,* XII, 189/ XI). Mătrie *mătrăgună* (Apele vii, Romanati. D-trescu B. 19, p. 190, VI).

MATRICE s.f. „colici". Urbalţ cu *matrice* (Maramureş. Ţiplea, 98). Cu gura îl descîntai / Pe (cutare) de *matrice* îl scăpai ... / Să iese *matricea* (Amărăştii de j., Romanaţi. D. Ionescu, I, 156/V). [Descîntec de *mălriciu* (cîrcei)] Cînd fusei la mijloc de cărare, / *Mătricele* mă întîmpinară, / *Mătricele* cu frecatul cel mare (Vălenii-Şomcutei-Mari, Bucovina. Marian, *Naşt.,* 8). *Mătricele,* Isdăturile (Poureni, Dolj. /. *Cr.,* VIII,'181). Domnul Hristos nu-i aici, / ci-i după leacuri de *mătrici* (Sălişte, Maramureş. Bîrlea C, 359). Acolo să vă duceţi, ci mereţi la N.N. / Că i s-o ţipat *matrica* cu ceas rău, De acolo o scoateţi S-o ertuiţi (Vaşcău. V. Sala, nr. 43, p. 4). Stai *matrici* (Mălini, Suceava. Marian, *Naşt.,* 7). N-ai văzut ... / Bîntuiala cu bîntuitoriul Şi *metricia* cu metricioiul (Vladimiri, Gorj. Tocilescu, 550).

MELC s.n. „orbită". Din *melciurile* ochilor (Moldova. Lupascu, 18, 12). Din *melsul* ochilor (Bîrlad. /. *Cr.,* III, 246).

MERGE vb. „a sc deplasa, a umbla, a se mişca". Tăte să *merţi j* în codrii muţ (cf. *mereţi, meţi,* pers. 5, DA). (Călugări, Bihor. Pavelescu, *Bihor,* 97/111).

METRICIOI s.m. „care produce colici". Bîntuiala cu bîntuitoriul / Şi metricia cu *metricioiul* (Vladimiri, Gorj. Tocilescu, 550).

MIERII vb. „a se face de culoare vînătă, a învineţi". Săpaţi zgaiba, / Ce coace, / Ce sparge, / Ce *mierleşte* (Archiud, Cojocna. Cîmpeanu-B., 23).

MIERIU adj. „de culoare albastră". Zgaibă *mierie* (M-ţii Apuseni. Pavelescu, 141, 9; 153, 1; 154, 4). A plecat un om cu haine *merie,* / Cu boii *merii,* / Cu plug *meriu j*

Şi cu toate cele *merii.* / A plecat într-un cîmp *meriu,* / Să samene cînepă *merie.* (Orlat, Ardeal. Hasdeu, *Chest.,* 17, p. 207 v.)

MIEZ s.n. „mijloc ; centru". De la unu *maiez* de hotar (Hotcni, Maramureş. Arh. Inst. folc, 4048 II 1). Cînd a fost la *miezu* de cale (f. loc. Cluj? *Ung.,* p. 383).

MINCIURĂ s.f. *„minciună,* cu rotacism". Stingerea cărbunilor / Eu sting pociturile ... / Stîng toate strigările / Toate *minciurile* (Horodnicul de j., Bucovina. Marian *D.,* 249).

MIRARE s.f. „minune". Albaţă ghimpoasă, / albaţă lăcrămoasă, / albaţă cu *mirări* (Bucovina. Marian, *D.,* 14).

MIROS s.n. „senzaţie plăcută sau neplăcută provocată de unele emanaţii captate prin nas". Jupîncasă / *Minos* / Frumos (Ţepu, Tecuci. Pamfile, *Boli,* 56, 298). (N.B. înlocuirea lui *r* cu *n,* pentru evitarea rotacismului: v. ML, 184, *fană).*

MIŢĂ s.f. „păr pe trupul unei femei". Şi pe ea pe trup o spăla / Pe ţîţe, de păr, de *miţe* (Brebu, Prahova, Hasdeu, *Chest.* 11,'p. 291).

MÎNEC s.n. „zorii zilei". Marţi la *mânec* ... / M-am pornit (Bucovina. Pîrvescu, 79).

MÎNZĂTOARE „(despre iepe) care umblă după armăsari". Ca o iapă *mînzătoare* (Răcăşdia, Banat. Novacovici, 129; Breaza, Buzău. Grig.-Rigo, 142).

MÎRÎITURĂ, MÎITURĂ s.f. „actul de a mîrîi, pentru a-şi arăta nemulţumirea". Numai pocitură cu pocitură, numai *mîritură* cu *miriturâ* (Dolhasca, Suceava. *Şez.,* I, 57). Ţipaturile / şi *mîrlieturile* (Vadu Izei, Maramureş. Arh. Inst. folc, RR). Io nu bat urma, Ci bat *mîiturile* (Sîrbi, Budeşti. Maramureş. Arh. Inst. folc, 4 I c).

MÎŢ s.m. „cotoi". Nu zgrăbăla cu *mîţul* (lena, Caransebeş. ' Gorovei *D.,* 254).

Moci vb. „a zdruncina; a scutura". De mîini o au *mocit* (Bucovina. Marian, *D.,* 269). Carne pe trup i-au *mocit* (Berbinceni, Bacău. Pîrvescu, 80).

MOLCOMIŞ adv. (adj.) „pe ascuns, pe furiş". Bubă *molconise* (Miholţ, Alba. Gorovei, *D.,* 256).

MUCEGAI s.n. „mucezeală". în *muştegai* / Şi-n putregai (Bucovina. Marian *V.,* 204).

Mucos adj. „obraznic, impertinent". Ci am venit să te întreb, / D-un strigoi roşu *mucos,* / Şi de-o strigoaică roşie *mucoasă* (Drăgăşani, Teleorman. Tocilescu, 568).

MURSECAT adj. „muşcat". Şi carnea i-au *morşocat* (Berbinceni, Bacău. *Buciumul,* III, 135).

MUSELINĂ s.f. „stofă foarte subţire". Cu rochia de *măslină* (Trepteni, Argeş, *I. Cr.,* VIII, 210).

NARAMZIE adj. „portocalie". Samca *naramgie* (Terelkecea, Şiret. Marian, *Leg.,* 326).

Noi vb. „a înnoi". Te-ai *noit* pă tine, / *Noaie-mă.* şî pă mine (Vadu Izei, Maramureş. Arh. Inst. folc, R.R.).

NOROIT adj. „acoperit sau murdar de noroi" *(DA).* [E vorba de o vacă] Fruptul ca să-i vie, / Din toate văile, / Din toate cîmpiile / Noroi, *noroită* (Bojinciu, Dorohoi. /. *Cr.,* VI, 90/60).

OBRINTEALĂ s.f. „inflamaţie a unei răni". De *obrinteală* Pleacă un ora înalt, negru (Stroeşti, Vîlcea. *I. Cr.,* VIII, 152). încetară *obrintiturile (Id.* Tocilescu, 1584).

ODIUL n. top., deformare a numelui Adrianopolului: *Odriiu* (slav *Odriiu),* Bogrea, *Pag.,* 411. Mă suii în vîrful *Odiului* (Vîlsăneşti, Argeş. Bălăşel, II, 51).

ODRASLĂ s.f. „bucăţică, mlădiţă". Că eu pulbere şi *ozdrele, J* Te-oi face cu armele mele (Scheia, Bucovina. Niculită-Vor., 475).

OGAŞ s.n. *„făgaş"* brazdă, săpătură în pămînt făcută de roţile carelor, prin care curge apă". Cum încălzeşte soarele, toate apele şi toate *ogaşele* (Mehadica, Zegaia, Mehedinţi. D-trescu B., 62).

OM s.m. „om", epitet, pe lîngă un alt nume. *Om* tătar, întoarce-te (Vîrful Cîmpului, Dorohoi. *I. Cr.,* VIII, 211/283).

O, MINE exclamație „vai de mine". Se aflară orbalțiul și ziseră: *\0, mine,* nu mă legați (Ieud., Maramureș. Bîrlea, *C,* 361).

OPRINTI vb. (Despre bube, răni) „a se inflama" *(DA).* înainte *pprintitu-a* (Țcpu, Tecuci. Pamfile, *Boli,* 27).

ORBIE s.f. „orbire". Ai căzut la întunecare, / La *orbie* și neputință (Ieud, Maramureș. Bîrlea, (?., 361).

PAJURĂ s.f. „pasăre răpitoare din familia acvilidelor" *(DA): pageri împagerite* „pajuri fioroase" (cf. „spaimă înspăimântată", „frică înfricată", com. Cristescu-Gol.). Unde mergeți voi 99 de *pageri / împagerite* / Cu 99 de hîrburi înfocate? (Reteag. Reteg., *Starostele,* 9).

PAR s.m. „pahar" (Viciu); < *pahar* „stîlp". Cum nu poate sta apa / în *par* și se usucă (Govora, Vîlcea. Tocilescu, 601). N.B. Dar și sensul de „stîlp". „Cu apa deseîntată se stropește buba suferindului, și restul de apă se aruncă pe *par,* sau pe un cîine" (Tocilescu, *l.c.).*

PĂCUINĂ s.f. „oaie (cu lapte)" *(DA).* Stîni cu *păcuini* (Breb, Desești, Maramureș. Arh. Inst. folc, 4048 II e).

PĂINJINEALĂ s.f. „planta liliuță (Antheramosum)" *(DA).* Să-mi umbli, / Trei zile / Și trei nopți / Unde-i găsi *păinjineală* (Roșiorii-de-Vede, Teleorman. Tocilescu, 658).

PĂMÎNTEAN s.m. „locuitor din aceeași regiune" *(DA).* Aist *pămîntean* / Mi-1 dăruește (Moldova. Lupașcu, 13).

PĂRSECAT adj. „vînăt (de culoarea piersicii)". Bubă *pârsecată* (Lunca Cernii-de-sus, Huniedoara. Vasiliu *H.,* 61, XVIII). Vita tăiată, *persecată* (Păușești-Moglași, Vîlcea. Tocilescu, 1527). Tu brîncă *piersecie* (Ștefănești, Vîlcea. Bălășel, II, 46). Soare sec, / turunghiu, / *persîciu* (Peșteana de j., Gorj. *Șez.,* XI, 53).

PĂSDĂRIE s.f. = *puzderie* „mare mulțime", „țăndări". (Scriban). Tăiete-oi tot /*păsdării* și pulbere (M-ții Apuseni. Pavelescu, 178).

PETRECE vb. „a fugări" (gl., s.v.). Cu cociorva *petre-te-ui* (Moișeni, Ț. Oașului. Mușlea, 200/258).

PIAZĂ s.f. „lucru sau persoană care aduce nenorocire". [Descîntec de *paza)* Tai toate *pezele,* \ Toate năprătiturile (Oravița, Banat. Marian, *Nașt.,* 39).

PIELE s.f. „membrană care acopere corpul omului". Ș-ai mușcat pe cutare vacă / de *pcelie j Pcelia* se ține de carne (Cucșa, Năsăud. *Șez.,* XXIV, 55).

PLĂVAIE s.f. „vacă de culoare galben deschis sau cărămizie". O *plavaie* mîndră și frumoasă (Fălticeni. *Șez.,* X, 95).

PLEȘ adj. „pleșuv". Pice-i cosița, să rămînă *piesă* (Răcășdia, Banat. Novacovici, 135).

PLETE s.f. pl. „păr lung, neîmpletit, lăsat pe umeri". Să-i cază *pleterii* \ [sic!] S-o rîză fetile (Pr. Ferdinand, Teleorman. /. *Cr.,* VIII, 292/310).

PLOTUN s.m. „soi de cerb" (Bogrea, *Pag.,* 305); „piele de cerb". Opinci de *plotun* (Dobrogea. Crasna, Bucovina. Pîrvescu, 66).

POCI vb. „a desfigura cu ajutorul vrăjilor". De te-o *pocit j* Nouăzeci și nouă / Bărbați stopitori / Pocitori (Bucovina. Marian, *D.,* 183).

POCIT adj. „păcătos; bolnav; desfigurat". De-i deochiat, *pociet... I* de-i deoghiat, *pociat* (Transilvania. *Ung.,* 1893, p. 384) (în text: *gheocet).*

POCITURĂ s.f. „durere de picioare și de mîini, sau altă parte a trupului" (Marian, *D.,* 342). S-a întîlnit / Cu nouă *potituri* (Bucovina. Marian, *D.,* 334). Cu 90 de pocituri (Arbure, Bucovina. Marian, *D.,* 15). *Pocitură* de 99 de feluri / Să nu coși (Lunca-Cernii-de-s., Huniedoara. Vasiliu, *H.,* 62, XXII). *Pocitură* vrăcească (Lunca-Cernii-de-S., Huniedoara, Vasiliu, *H.* 62, XXII) *Pocitura /* cu pocituroiul (Boian, Bucovina. Marian, *înmorm.,* 13). Nouă *pocitori,* / Nouă *pocitoare* (Găinești, Suceava. *Șez.,* II, 96). Diochitorii cu diochitoarele /*pocitorii* cu *pocitoarele* (Botoșani, Vînători. *Șez.,* XXII, 36). De te-o pocit / Nouăzeci și nouă / Bărbați stopitori, / *Pocitori* (Bucovina. Marian, *D.,* 183). Stingerea cărbunilor / Eu sting *pociturile* (Horodnicul de j., Bucovina. Marian, *D.,* 249).

POGONICI s.m. „cel ce mînă boii la plug" (Scriban). Să are cu doisprezece boi, / Cu doisprezece *pogonici* (Țepu, Tecuci. Pamfile, *Boli,* 24, 93). Și voi veni ... / Cu *'pogoniciu* roș / Paroș (București. Grig.-Rigo. I, 100). Om negru ... / Cu doi *pogînici* negri (Vascău, V. Sala, nr. 44, p. 7).

POTOLITOR s.m. „acel care alină, care liniștește, astîmpără". Brîncă din murgul sării *Potolitorul* țării] / Să te domolești cu jiungliiurile tale (Tutana,' Argeș. Ciaușanu, 136/11).

POTOPI vb. „a se prăpădi". Să te *potopești* (Brad, Huniedoara. Grig.-Rigo, 27).

PRIPAS s.m. „pui (de animal); copil". Să-i moară *pripășii* de foame (Vrata. *I. Cr.,* VII, 184/232). M-am mînecat / Pe la cîntători, Cu ale mele vaci, Cu ale lor *pripăși* (Bucovina, Marian, *D.,* 132).

PROORA vb. „a duce vitele la pășune înainte de zori" (Bogrea, *Pag.,* 102—103). Nici n-a putut-o *proara* \ Nici o disproara (Bozinciu, Dorohoi. *I. Cr.,* VI, 90/60).

PROPT s.m. „proptea". Cum ține gardu cu *proptu,* / Așa să țină (cutare) cu (cutare) (Rovinari, Gorj. Tocilescu, 666).

Pui vb. „a face pui mulți". Acolo să *puezi j* Puii tăi săgugulești (Romanați. D. Ionescu, II, 137).

PUȘCHEA s.f. „stomatită; bешicuță pe limbă". Au chemat de-au ospătat / bubele / cu udmele / cu *pușchele* (Moldova. Gorovei, *D.,* 268).

RĂCHIȚAT adj. „de culoare roșie ca fructul arbustului *răchitele".* Bubă *rachitată* (Lunca-Cernii-de-s., Huniedoara. Vasiliu, *H.,* 62, XX).

RĂGHILA vb. „a răzui cu pieptenele de tras cînepă și inul" (Păsculescu). Am plecat la arat, / Ș-am arat, ș-am sămănat / Cînepă ... / Ș-am *răghilat-o* (Huși. Păsculescu, 147/48,8).

RĂSPÎNDI „a risipi". Fugi spăriete,-n părete, / Și *răspîndă-n* grindă (Lăpujul de S., Vadul Dobrei. Vasiliu, *H.,* 54, VI; 58, XI).

RĂSTEU s.n. „bățul sau fierul mobil cu care se închide jugul la plug". Un om negru, cu o fată neagră / Cu sbiciu, și jug și *răstaiele* negre (Vașcău. V. Sala, nr. 44, p. 7).

RĂȘCHITOR s.n. „instrument de forma furcii cu același nume, ' pentru depanarea linii". Cu acul l-am împuns / Și le-am înțepat ... / Din picioare *rășchitoare* [Deci, ca furca de depănat lîna] (j. Bacău. *I.* Cf., VIII, 214/292). Nici în picioare *rișchitoare* (Focșani. Grig.-Rigo, 15).

RÎMNĂ s.f. (și RÎGNĂ, RÎHNĂ) „zel, ardoare, hărnicie, dorință înfocată". *Rîmnă* din deochi (Valea-cu-apă, Gorj. Tocilescu, 558). Beșică rea a căpătat ... / Beșică prin strigare, besică prin *rîgna* cea mare (Scheia, Suceava. Marian, *D.]* 51).

RÎMNI vb. „a dori cu înfocare". Care cui le. vorbia / Inima le *rîmnia* (Cartai, Bucovina, Pîrvescu, 76). Cine m-a *rîmnit* / A plesnit (Pănciulești. Reteganul, 279 ; Gorunești, Vîlcea. Ciaușanu, 134, 6; Balota, Dolj. *Șez.,* XIV, 103/XLII). Dacă o fi *rîmnit* de voinic (Valea-cu-apă, Gorj. *Sez.,* X, 24). De-o fi *rîmnit* (cutare) de voinic / Crape-i boașele (Roșia, Gorj. *Șez.,* XI, 38/XXIV). Plesnească ochii rîmnitorului / Cine a *rîmnit* (Romanați. D. Ionescu, II, 60).

RÎMNITOR s.m. „spirit infernal; fermecător". (Petrovici, *Alm.,* gl.) *Rîmnitoru* cu *rîmnitoarea* (Firănești, Vîlcea. Bălășel, 17). Și se întîlni în cale / Cu *rîmnitorul* Cu *rîmnitor easa* (Craiova, Laugier, 116). Plesnească, ochii *rîmnitorului I* Cine a rîmnit (Romanați. D. Ionescu, II, 60). Si mă intimii Cu *rîmnitoriu* (Stroești, Vîlcea. Tocilescu, J566, 1567).

RLMNITURĂ s.f. „vrajă, fermecătură". Crape-i boașele ... / Că-i *rîmnitură* (Roșia, Gorj. *Șez.,* XI, 38/XXIV). *Rîmniturili* (Șopotul nou, Almăj. Petrovici, *Alm.,* 121/119). Să se risipească / Si *rîmniturile* (Stroești, Vîlcea. Tocilescu, 1566, 1567).'

RÎN pl. *rîne* și *rîni* „rinichi, șale" (Scriban). Doamne ajută, Sf. Mărie ... / 9 *rîne,* 8 de deochi *[rîne* și *rîni* se repetă de mai multe ori] (Lita Românească, M-ții Apuseni. Pavelescu, 130, 8; 131, 11).

RITOS adi. „botos". Scroafă *rîtoasâ* (Pe o carte veche. Pamfile, *Boli,* 19, 24).

ROASĂ adj. „prăpăstioasă". Noi ne ducem la Valea *roasă,* / cufundoasă (Sîrbi, Budesti, Maramureş. Arh. Inst. folc, 3 II).

ROMIT adj. *aromit* „adormit uşor". Adormit / *Romit* (Romanaţi. D. Ionescu, II, 15).

ROMÂN s.m. în expresia „de toată lumea de român" = „de toată lumea". De-o fi deochiat, / De moroaică, / De strigoaică, / *De toată lumea de român* (Balota, Dolj. *Sez.,* XIV, 102/XLII).

ROURA vb. „plouă puţin, burează". Ploaia *râură* (Racoviţeni, R. Sărat. Mateescu, 803).

ROURAT adj. „plin de rouă". La răcită[1] *răurată* / Şede baba supărată (Lucşa, Năsăud. *Şez.,* XXIV, 55).

RUŞALĂ s.f. „roşală" (Viciu, s.v.), „parte a trupului inflamată". Şi mîncară ... / Veninăturile, / Umflăturile, / Coptăturile, / *Ruşelile* ... / De la cutare. (Stroeşti, Vîlcea. Tocilescu, 1587).

SAIA s.f. „staul (pentru vite)". Şi să te potoleşti / Ca vacile în *saele* (Romanaţi. D. Ionescu, I, 212).

SĂLĂRIŢĂ s.f. „recipient pentru a păstra sarea". Şi le pune în *sălăriţă* cu sare (Pătrăuţi, Bucovina. Pîrvescu, 72).

SCHILAV adj. „schilod". De picioare *chilavâ* (Pătrăuţi, Bucovina. Pîrvescu, 74).

SCHIPI vb. = *schiupi* „a scuipa". Cu *schipiţi* am *schipit* / Si-napoi l-am zogonit (Maidan, Caraş-Severin. Hasdeu, *Chesl.,* 18, p. 160).

SCÎRBEALĂ s.f. „greaţă, dezgust". *Scîrbeală* din mîncare (Lugoj. *Primăvara Ban.,* 33).

SCÎRNĂVIT s.m. „om vrednic de dispreţ". *Scîrnăvitule* (Poureni, Dolj. *I. Cr.,* VIII, 180/266).

SCOPI vb. „a castra"; *stopitor* „acel care castrează". De te-o pocit / Nouăzeci şi nouă, / Bărbaţi *stopitori,* / Pocitori (Bucovina. Marian, *D.,* 183).

[1] Răchită.

SCRISĂ s.f. „ursită, soartă". Să caute *scrisa* (cutăruia) (Roşiorii-de-vede, Teleorman. Tocilescu, 685).

SFADĂ s.f. „putere; vlagă" (L. Costin). Să aducă *sfedea* şi puterea acel ce a luat-o (Bucovăţ, Bucovina. *Şez.,* XXI, 71). Mi-a lua *sfedea* mi-a lua puterea (Bucovăţ, Banat. L. Costin, 48). Să-i fie *sfede* Şi putere (M-ţii Apuseni. Pavelescu, 127).

SFÎRC s.n. „vîrf". Mă uitai în gura lui (cutare) Şi văzui un *sfîrc* roş (Pungeşti, Vaslui. *I. Cr.,* VII, 186/237).

SFÎRŞEALĂ s.f. „ameţeală, leşin". Aşa să se topească ... / Ameţelele /*Fîrşelele* (Romanaţi, D. Ionescu, II, 47).

SFRANŢOZEASCĂ adj. (bubă) ~ „sifilis" {*sfrente* „sifilis", Candrea, *Folcl. med. rom.,* 222, 260, 327); (Făureşti, Vilcea. Bălăsel, II, 99) Dălac *franţuzesc j* Costorăresc (Vîrful Cîmp'ului, Dorohoi. *I. Cr.,* VIII, 243/300).

SFRIJI vb. „a slăbi; a se jigări; a avea un aspect bolnăvicios". Martorii lui să se *sfrijească* (Rovinari, Gorj. Tocilescu, 666).

Sn vb. „a înfricoşa" (cf. *sfială).* Ce-1 tremură, ce-1 *sieste* (Ungureni, Tecuci. *I. Cr.,* III, 144).

SIMŢ s.n. „putere". Să n-aibă *simţ* de bărbăţie (Vadu Izei, Maramureş. Arh. Inst. folc, R.R.).

SINECA vb. „a se trezi din somn" (Densusianu, *GS,* V, 144—151). M-am mîniet, / M-am *sîniet* (Fără indicaţie de loc. *Şez.,* VI, 90).

SITA s.f. „sita de cernut făină" (com. Cristescu-Gol.). întoarce-le masa, [Sparge-le casa, / întoarce-le ciuru, / Sparge-le c ... / întoarce-le *sita* (Ieud, Maramureş. Bîrlea *C,* 337).

SÎNEC s.f. „dis-de-dimineaţă". Marţi la mănec, / în *sănec* M-am pornit (Bucovina. Pîrvescu, 79).

SÎNTĂ s.f. „sanctuar". Eşiţi de la (cutare) / Din *sînţă* / Din *cosînţă* (Socea-Cîndeşti, Neamţ. Tocilescu, 1541)'.

SNAGĂ s.f. „putere, virtute" (bg. *snaga* „Kraft"). Aşa să i se plămădească / *snaga,* virtutea (Roşia, Gorj.'Sex., XI, 34/X). Cu *snagă* de cal (Bucovina. Marian *V'.,* 220), Iar ţie ţi-o pune *znagă* la *znagă* (Ştefăneşti, Vîlcea.

Bălăşel, 32). Fugiţi de la (cutare) ... / Din *snaga* trupului (Craiova. Laugier, 116). Să se puie:/Os la os / Sînge la sînge / *Snagă* la *snagă* (Romanaţi. D. Ionescu, II, 58).

SOROCI vb. „a sorti, a destina". Din guriţă paloşind, / Lumea seara *sorocind* (Costeşti, Vîlcea. Tocilescu, 674).

SPAHIE s.f. „stafie" (cuvîntul circulă sub forme diferite: *stahie, stafie, spafie).* Fugi *spai j* Că te tai (Romanaţi. D. Ionescu, I, 198).

SPĂMÎNTĂ, SPĂMÎNTOAICĂ, SPĂMÎNTOASĂ, s.f. şi adj. „care înspăimîntă; sperietură". De *spâmînţă* să nu dea (Lelesti, Gorj. Arh. Inst. folc, 3241 II X). *Spămîntă* (Runcu, Gorj. Arh. Inst. folc, 3239, I h). Tu *spămîntoaică* (Poureni, Dolj, *I. Cr.,* VI, 241/195). Tu urîto, *Spăimîntoaso* (Turceşti, Vîlcea. Tocilescu, 1604).

SPERIA vb. „a înfricoşa, a spăimînta". Să *spai,* să-1 *răspai* (Siliştea de sus, 'Maramureş. Arh. Inst. folc, R.R.).

SPURC s.n. „nume ce se dă la diferite boale (reumatism, tifos)" (Densusianu). *Spurc* spurcat (Dînsuş, Ţara, Haţegului. Dens., *Hai.,* 126/LXXIV; Romanaţi, D. Ionescu, I, 213).

SPUZITURĂ s.f. „mare mulţime". Toate *spuziturile* le-o chemat (Ţibăneşti, Vaslui. *I. Cr.,* VII, 325/312).

STEBLĂ s.f. „mănunchi, buchet; crenguţă" (v. explicaţia din „prefaţă", p. 7--8: „cu o *stelbă* de busuioc"; *stelbă* „o tulpină de plantă cu toate ramurile ce dau dintr-însa"). Şi mă spală pe braţă / Cu [co] *stelbă* de busuioc (Alexandria. Ionaşcu-Mîndr., 102). Cu *steblele* de busuioc îl spăla (Romanaţi. D. Ionescu, II, 76, 77).

STELAR s.n. „grajd". Cum s-aşează marhele / în *stelare* (Breb, Maramureş. Surcel).

STREPEZIE s.f. „un fel de amorţire a dinţilor prin contactul cu un lucru astringent". Sarea făcu *străpezii* (Docăneasa, Tutova. *Sez.,* XIV, 108).

ST(R)IGARE s.f. „chemare". Sting toate *strigările* (Horodnicul de jos, Bucovina. Marian, *D.,* 249). Sfîntă Mărie, sfîntă de tine, / Io cat de bubă de floare / Floare prin *stîglare, j* Floare prin mirare, / Floare prin dedeochiu cel mare (Cuhea, Maramureş. Arh. Inst. folc, R.R.).

STRÎCNI vb. „a săgeta, a biciui". Nu *strîcni* (Parţa, Timiş-Tofontal. Bosica, 43).

STUFĂ s.f. „copăcel cu frunze de la pămînt". Subt o *stufă* dă alun (Fereşti, Argeş. Arh. Inst. folc, 1995 m.).

SUFLECAT, aici SUFULCAT adj. „cu marginea hainei (fustei) îndoită, pentru a o feri de noroi, apă". Cu mînecile *sufulcate* (bis) (Parva, Năsăud. Bichigean, 97).

SUI vb. „a ridica, a duce mai sus". Soare *sui,* soare *presui* (Vîlsăneşti, Argeş. *I. Cr.,* VIII, 242/298).

SURDUMAŞ s.m. „un fel de vierme miriapod, care trăieşte în umezeală" *(I. Cr.,* V, 173, n.l). Voi *surdumaci* / Turmaci (Urdarii-de-s, Gorj. Tocilescu, 644). *Surdumaş* de mîncare, / *Surdumaş* de culcare (Conteşti, Suceava. *I. Cr.,* V, 575).

TĂCĂNEALĂ s.f. „activitatea, mişcarea mîinilor pentru a îndeplini ceva". Eu cu limba'te-am descîntat / Din *tăcăneala* mîinilor (Pr. Ferdinand, Teleorman. *I. Cr.,* VIII, 291/308).

TECSÎIE s.f. *(tipsie)* „tavă". Le prinsăi [aruncăturile] într-o *tecsîie* boierească (Zegaia, Mehedinţi. D-trescu B., 62).

TEMERE s.f. „frică". Nălucă cu frică / Nălucă cu *ciemere* (Răcăşdia, Banat. Novacovici, III, 39).

TESLĂ s.f. „un fel de secure dulgherească" (Scriban). Proca, cu dinţii ca *teslele j* Pe crucea ferestii se puse (Păuşeşti-Moglaşi, Vîlcea. Tocilescu, 1530).

TICĂI vb. „a lucra încet şi prost" (Scriban). Ca fîntîna e rănită / *Ticăzită* (Archiud, Cojocna. Cîmpeanu-B., 14).

TÎMPEALĂ s.f. „starea omului tîmpit". [Deochi de pîrleală] Tu pîrleală cu *tîmpeală* ... *j* Toate *tîmbelele* Toate bubele (Vîrful Cîmpului, Dorohoi. *I. Cr.,* VIII, 211/282).

TÎMPINAT „întîlnit". Fugi junghi / *Tâmpinatule* (Potcovaru-Văleni, Prahova. Tocilescu, 586).

TÎNJALĂ s.f. „prăjină fixată la jug, pentru a transporta unelte agricole". Iar celelalte fete să şează, / Pe lîngă garduri sbîrlite, / Ca nişte *tînjele* pîrlite (Pătrăuţi, Bucovina, Pîrvescu, 73).

TOACĂ s.f. în expresia: *„laț de toacă".* „Sfoară sau lanț ce se poartă după gît, atunci cînd călugărul merge cu *toaca* în curtea mănăstirii." Cu *laț de toacă-u* grumaz (Cotîrgaş, Suceava. /. *Cr.,* I, 24).

TOCILĂTOR s.n. „tocilă pe care se ascuțesc cuțitele şi alte unelte de tăiat" (p. 337, n. 1). Cu *tocilăioriu* ti-oi tocila (Ieud, Maramureş, Bîrlea, C, 337).

TOLBĂ s.f. „sac". Să eşi din *tulbița* Să eşi din trupul (cutăruia) (Peşteana de sus, Gorj. *Şez.,* XI, 45).

TOT adj. „întreg". Cu limba a descînta, / Cu mătura a mătura, / în Marea Neagră-1 arunca, / Fricile, grozile, spăimile / fiorile, răutățile, / *toate, toa's-o* curăța / De la Costică (Paltinii, Focşani. Arh. Inst. folc, 3187 Il/b).

TRETIN adj. „de trei ani". Cu cerbu *tretine* să-ntîmpină în cale (Roşiorii-de-Vede, Teleorman. Tocilescu, 570).

TRÎMBIȚĂ s.f. „trompetă, goarnă". Sf. Gheorghe n-a putut răbda, / Capul pe fereşti a vîrît, / Din *strînghițe-o stunghițat* (Bozinciu, Dorohoi. *I. Cr.,* VI, 90/60).

TROPOT s.n. „zgomot izbind picioarele de pămînt". Eşiți, nu faceți *dopote,* / FIsiti, nu faceți *topote* (Bihor. Pavelescu, 169,' 1).

TRUDI vb. „a chinui". Le bătea şi le *trudea* (Ştefăneşti, Vîlcea. Bălăşel, 37).

TULEU s.n. „cocean". Porumbul să facă *tuleu* (Drăghici, Făgăraş. Cristescu-Gol., 80).

TULPINĂ s.f. „trunchi". De la (cutare) te-am gonit, / Pe *trupini]* Şi rădăcini (Bărbăteşti, Vîlcea. Tocilescu, 560).

TURBĂ s.f. „furie". Bat-o zgaiba *turba* ta (Lucsa, Năsăud. *Şez.,* XXIV, 55).

ȚĂRM s.n. „mal, bord, margine". Cu *țermurii* de hîrtie (Transilvania. Pîrvescu, 77).

ȚESĂLUI vb. „a curăța (cu țesala); aici, „a dispărea". Din ceriu gurii să-1 scoț în cap, / Din cap în tioagă, / Din tioagă-n păr, / Şi din păr să se *țesăluiască,* \ Toate junghiurile cu toate cuțitele (Cîmpofeni, Gorj. Arh. Inst. folc, 3240, I t).

ȚESTOS s.n. *țâst* „un fel de capac mare, dc tuci" (Densusianu); aici „crustă, coajă". Bubă *tăstoasă* (Grădişte, Ț. Hațegului. Dens., *Hai.,* 165/CXCII).

TICNĂ s.f. „zăpăceală, minte turburată". O făcut *ticna* nouă feciori (Măstacău, Neamț. Tocilescu, 1530).

URZAR s.m. „urzitor", pe *urzar* am urzit-o (Tătărusi, Suceava. *Şez.,* XI, 44/IX).

USTUR s.m. cf. *usturoi* „plantă culinară". *Ustur mere* şi Maica Precista (Roşa, Bucovina. Niculiță-Vor., 549). Descântec de *usturoi.* Prezența lui *ustur* se explică. *Mere:!!*

USTUROIA vb. „a freca cu usturoi". Cu usturoi vă *usturoiez* (Vîlsăneşti, Vîlcea. Bălăşel, II, 85/43). Cu usturoi ți l-o *usturoia* (Ştefăneşti, Vîlcea. Bălăşel, 9).

VĂCUI vb. „a trăi, a viețui". Ie şi te du în munții Galaleului, / Ş-acolo trăieşte / Şi-acolo *văcuicşte* (Maieru, Năsăud. Arh. Inst. folc, 2580 d).

VĂICĂRA vb. „a se văita". Cum nu m-oi *văicăra* (Muncelu, Roman. Vasiliu, 41). O prins Ion a se *văicăra* ... / Nu te săicăra Nu te *văicăra* (Mitoc, Dorohoi. Vasiliu, 284/ XXIV).

VEAC s.n. „ani, zile de trăit". Că are zile cu *vac* (Focşani, Putna. Grig.-Rigo, 15).

* VIRTUTE s.f. „putere". Din *virtuc'a* lui (Bozovici, Almăj. Petrovici, *Alm.,* 120/114).

VIȚĂ s.f. „şuviță de păr" (Scriban). Pice-i *gița* din cosiță (Teişeni, Prahova. *Şez.,* II, 87). *(g = v,* pronunțare dialectală).

VÎLFĂ s.f. „strălucire, măreție". Apoi ia-le lor / Din dragostea lor, / Şi din cinstea lor, / Şi din *vil/a* lor (Bucovina. S. FI. Marian, *Alb. Carp.,*'1879, p. 56).

* VORBĂ s.f. „cuvînt, emisiune verbală". Din gura lui / Din *horba* lui (Zmulț, Covurlui. Vasiliu, 35).

ZOBI vb. „a fărîmița". Aşa să se *zobească* \ Albeața (Teişeni, Prahova. *Şez.,* II, 86). Trîntit/Ză&^ (Romanați.' D. Ionescu, II, 20).

REGIONALISME

ALIPAT S. „aşezare, potolire". Şi să n-aibă stare şi alinare şi *alipat* bun (Vaşcău, V. Sala. nr. 46, p. 7).

ALIPUI vb. " (<magh. *alapît* „griinden", Tamâs)» Acol' *v-alipuiti* / Acol' rămîneţi (Nojorid, Bihor. *Şc.* Gherla, 148). '

ARXDUI vb. „a se îndrepta spre" (magh. *erecl,* Tamâs). (Cu cozile loveşte-1 / Şi la mine *arăduеşte-l* (Berbeşti, Maramureş. Bîrlea, *C,* 333).

BICĂŞEL s.m. „pietricică". Toţi bolovanii, / şi toţi *bicâşeii* / De toate maliturile *(Alb. Carpaţilor,* 1879—1880). Cu stropii de mir, / cu *bicâşeii* de tămîie .(Transilvania. Pîrvescu, 77).

BUIEMESTRU s.m. „persoană aleasă" (< germ. *Burgermeister* „primar"). în papuci de *buiemestru* 1-a încălţat (Bucovina. Marian, *V.,* 213).

CORON s.m. *(coroan* s.m. „butuc verde, bun de tăiat în fabrică", *DA).* Bubă cu *codroni* pădurani (Lunca-Cernei-de-s., Huniedoara. Gorovei, *D.,* 255).

CREIER s.m., aici *chir, crel,* forme corupte din *criel* (Banat); *cleii* s.m.pl. (cf. *clieri,* „creieri" Papahagi, *M-ţii Apus.,* 67). Bubă... leşioasă / Ieşi din *crelu* capului (Lugoj. *Primăvara Ban.,* 34). Iea-te, culea-te din *cleii* capului (Vişeul de j., Maramureş. Arh. Inst. folc, 3885 I r). Din *clirile* capului (M-ţii Apuseni. Pavelescu, 130).

HEGHIU s. „vie" (Candrea, *Oaş,* 50; <magh. *szolo heghi* „vie", Tamâs). Cum s-o deslegat *heghiu* şi peteica (Boineşti, Ţ. Oaşului. Muşlea, 214/300).

IOŞAG s.n. „(turme de) vite" (<magh. *joszăg,* Tamâs). Pă *iorsagu* nost' (Cristiorul de j., Bihor. Pavelescu, *Bihor,* 100/115).

ÎNDĂLUI vb. „a goni" <magh. *indul* (Tamâs). E vorba de bube / tăte vă mîn, / tăte *va-ndălui* (Călugări, Bihor. Pavelescu, *Bihor,* 98/112).

JUDEASĂ s.f. „soţia primarului *(jude)". CejudeasăjCe* domn^ aleasă? (Sîngeorgiu, Năsăud. Pîrvescu, 70).

LEPEDEU S. „cerşeaf" (<magh. *lepedo,* Tamâs). Iată un şarpe rău, / Ce stai pe *lespădăul* (Raşi, Ialomiţa. Tocilescu, 1544).

MINEGOCI s.n. „urcior la ochi". Descîntec de *negociu* (miligoi) (Bucovăţ, Banat. L. Costin, 55).

MIRAC s.n. „minune, miracol". Cu toaci *miracili j ,* Cu toaci *dzizmiracili* (Rudăria, Almaj. Petrovici, *Alm.,* 112/94).

MÎNEŞTERGURĂ s.f. „batistă, broboadă". Cu *manesterguri* de brîu (Răşinari, Sibiu. Schmidt, 35/11).

MULĂCEAG s.n. „petrecere, chef" (<magh. *mulatsâg* „delassement, pârtie de plaisir", Tamâs). Şi fă *moloşag* mare (Valea-Sacă, Ugocea. Scurtu, 135/360).

PALOŞI vb. „a vorbi într-una" *(DA).* Din guriţă *paloşind* (Costeşti, Vîlcea. Tocilescu, 674).

PERŢ s.n. „brîu, panglică" (Muşlea). De gîndac cu *perţ* (Cărmăzana, Ţ. Oaşului. Muşlea, 204/257).

PEŞTE s.m., *peşte la peşte* „muşchii mîinilor şi ai picioarelor" (p. 13, n. 1). Ş-om alege, ş-om culege, noi / om aduce în altă apă curată, / luminată, neîncepută: cap la cap... *peşte* la *peşte* (Sîngiorgiu, Năsăud. Şăin., *Iele.,* 13).

PETEICĂ s.f. „împletitură de sfoară de tei sau spetează în care se pune oala cu supa care se duce la lucrători, la țarină" (Pasca, 47). Să iei o *peteică* şi să o dezlegi pă o piatră în mijlocu cîmpului. (Sîrbi, Budeşti, Maramureş. Arh. Inst. folc, 4 I e). Cum s-o deslegat heghiu / şi *poteica* (Boineşti, Ț. Oaşului. Muşlea, 214/300).

PLEH s.n. „cană, pahar". lai un *plehi* de apă (Drăguş, Făgăraş. Cristescu-Gol., 77).

POGAN S. „bubă rea" (E. Petroviei). Descîntec de *pogan* (Valea Mlavei, Serbia. Petrovici, An. Arh. de folc, VI, 66). Că ea de ciudă mare, / De *pogană* mare (Ieud, Maramureş. Bîrlea, C, 363).

RUJĂ s.f. „trandafir" (<magh. *rozsa).* Să-ntîlni... / Cu o *rujă* mare (Trisolț, Ț. Oaşului. Muşlea, 201/262).

RUJILE *(obrajului)* s.f. „umerii (obrazului)". *Dinrujili* obrajului (Mitoc, Dorohoi. Vasiliu, 31/XXIV).

STRUȚ s.n. „loc de adunare". Că ne-om duce tare şi vîrtos / ..... în vîrful munților... / în *struțul* voinicilor (Sîngeorgiu, Năsăud. Şăin., *Iele.,* 12).

TĂHUEALĂ s.f. „amețeală, buimăceală" (<magh. *tehni* „zăpăcit, nebun", Tamâs). Lungoare cu *tăhueală* (Bucovina. Marian, *D.,* 148).

TIVILICHIE s.f. „pieptar lung al țărancelor, cusut în fir şi mătase" (Păsculescu). *Tivilichie* (Huşi. Păsculescu, 147/1).

UIAGĂ s.f. „sticlă" (<magii. *uveg).* Un legănel *d-uiagă* (Răcăşdia, Banat. Novacovici, 123).

VERENOŞA vb. „a învenina" *(<verin* „venin"). Nu-1 *verenoşa* (Scărişoara, Țara Moților. Petrovici, *Scâr.,* 157/193).

ZĂNAT s.n. „meserie" (<s.-cr. *zanat* „Handwerk"). Prîn sade (= sate) cu *zănace* (Sopotul nou, Almăj. Petrovici, *Alm.,* 117/109).

ZBISULAT adj. „uscat". Să rămînă luminat *Zbisulat* (Bozovici, Almăj. Petrovici, *Alm.,* 119/111).

în domeniul formării cuvintelor, există o mare libertate în aplicarea procedeelor, formațiile neobişnuite fiind frecvente.

Este unul din aspectele cele mai originale şi, deci, interesante de studiat, din materialul de limbă al descîntecelor.

PREFIXE CU VALOARE AUGMENTATIVĂ

(V. observațiile lui Ov. Densusianu, în *GS.,* IV, p. 365—370: „asemenea derivate cu prefixul întăritor *po-,* de proveniență slavă arată şi ele, alături de cele cu *ras-, prea-,* că limba descîntecelor noastre păstrează urme caracteristice de influență a descîntătoarelor slave, cum vom constata şi alteori".)

PARAROŞ adj. „foarte roşu" *(DA).* O năpîrcă roşie *pararosie* / a fătat nouă pui *parosi* (fără loc. *I. Cr.,* III, 311).

PAROŞ adj. „de tot roşu". Şi voi veni cu plugu roş, / *Paroş* / Cu pogoniciu roş / *Paroş* / Cu boii roşi / *Păroşi* (Bucureşti. Grig.-Rigo, I, 100). Şi-a luat un topor roş / *Paroş* (Bucovina. Marian, *Naşt.,* 388). Ho vacă roşă / *Paroşă* (Bucovina. Marian, *Naşt.,* 47). Am mînecat / Dobrița roşă / *Paroşă* (Ciudei, Storojineț. Marian, *Leg.,* 328). A plecat *Koş-paroş* (Huşi. Păsculescu, 150, 1). Să ia omu roş *paroş* (Bucovina. Marian, *D.,* 305). O purces un roşu *paroş* / Pe drum roşu *paroş* (Moldova. Lupaşcu, 19, 14). A plecat omul *roş paroş* (Dorna, Bucovina. *I. Cr.,* II, 271; Docăneasa, Tutova. *Sez.,* XIV, 103; *Id.,* VI, 91; *Id.,* XI, 47/XIII). Bubă roşie, / Bubă *paroşie* (Novaci, Gorj. Pamfile, *Boli,* 18,53).

Po: POMIROASĂ adj. „parfumată" *(<po + miros).* Apă albă *pomiroasă,* / Mă spală, mă fă frumoasă (Moldova. Grig.-Rigo, 61).

POMOVÎLCĂ s.f. (augmentativ al lui *modîlcă,* cu variația consoanei). Gîlcile, / *Pomovălcile,* / Scurtele, / Burtele / (Bumbeşti-Pițic, Gorj. Grig.-Rigo, 83).

PONEGRU adj. „încă mai negru"; „urît, clevetit, dispreţuit, defăimat de toată lumea" (Păsculescu, gl.). *(po + negru).* C-un deget negru, *ponegru* (Huşi. Păsculescu, 144, 40, 3). Vacă neagră / *poneagrâ* (Mănăstireni, Botoşani. */. Cr.,* IV, 47; Bucovina. Marian, *Nast.,* 46; Bols, Botoşani; Mitoc, Dorohoi, Vasiliu, 29/XXII, 3l/XXIV). Aici, bată neagră / *Poneagră* (Huşi. Păsculescu, 125). Şepte fete *ponegre* (Lucşa, Năsăud. *Şez.,* XXIV, 54). . . . negru / *Ponegru* (Zmulț, Covurlui. Vasiliu, 32/XXV).

PRE: Albe, *pre* albe, / galbine, *pre* galbine (Transilvania. *Ung.* 1893, p. 371).

PREJUNGHIA („augmentativ al lui *junghia).* L-a junghiat, / 1-a *prejunghiat* (Transilvania. *Ung.,* 1893, p. 371, 383). Acolo junghia / acolo *prejunghia* (Transilvania. *Ung.,* 1892, p. 378).

PREPUNE vb. „a adăuga, a pune în loc" *(pre -f- pune).* Coarnele ți le-oi pune, / Coada s-o *prepune* (Gohor, Tecuci. *I. Cr.,* IV, 87).

PRISEACĂ adj. Sensul dat de Scriban „poiană făcută prin tăierea copacilor, loc lărgit" nu e potrivit; aici, un augmentativ al lui „sec"; deci: „viță foarte uscată" *(pre Ar seaca).* Vița seacă, / *Priseacă,* / Cu cinci degete luată, / Peste garduri aruncată (Dobrogea. Burada, 274).

PRO: PROZICE vb. „a zice din nou, a repeta" *(pro -4- zice).* Dzîse dă trii ori. Iar / *prodzîse* (Şopotul nou, Almăj, Petrovici, *Alm.,* 113/97).

RĂs: RĂSCOASE vb. „a coase clc tot" *(ras + coase).* Pocitură de 99 de feluri / Să nu coşi, / Să nu *răscoşi* / înapoi să te întorşi (Lunca-Cernii-de-s., Huniedoara. Vasiliu //, 62/XXII).

RĂSFLOCIAT adj. „acoperit de păr" *(râs + flociat).* Plecară moronii cu strigonii... / Cu gurile căscate, / Cu chiciurile *resflociate* [= cu şoldurile acoperite de păr] (Răcăşdia, Banat. Novacovici, 123).

RĂSPIERI vb. „a pieri cu totul, a se prăpădi" *(râs -\~ pieri)-* Şi acolo să piei, *sâ răspiei* (Popeni, Tutova. *I. Cr.,* VI, 291/23; Dobrogea, Burada, 277; Archiud, Cojocna. Cîmpeanu B., 23. Gohor, Tecuci. /. *Cr.,* IV, 359. Moldova. Gorovei, *D.,* 250; Bujoreni, Vîlcea. *Şez.,* XI, 192/VII; Paşcani, Suceava. Grig.-Rigo, 59). Acolo să peară / Acolo să *respeară* (Bucovina. Marian, *D.,* 5; Şcheia. Marian, *Naşt.,* 48). Să pieriţi / Să *răspieriţi* (Stroeşti, Vîlcea. Tocilescu, 1569). Acolo să pei / Şi să te *răspei* (Ardeal. *Conv. Uter., XXV,* 1891, p. 363).

RĂSŞUERA vb. „a şuiera cu putere" *(râs + şuiera).* ... şueră / *Ras-şueră* (Dobrogea. Burada, 272).

RĂz: RĂZMIRA vb. „a se mira intens *(răz + mira)"-.* Acolo să vă miraţi / Acolo să vă *răsmiraţi* (Bumbeşti-Piţic, Gorj. Grigoriu-Rigo, 61).

RĂZMIRĂTURĂ s.f. „mirare puternică": *răz -4- mirătură.* Aşa să se stingă deochiturile, / si *răzmeriturile* (Buhoci, Bacău. *Şez.,* VII, 158).

TRĂCSĂI vb. augmentativ al lui *răsări,* „a se înălţa, a se dezvolta". Rupă-i-se baierile inimii, saie-i ochii, iară Giorgie răsaie, *trăcsaie* ca un aur nemăsurat (Vidra-de-s Turda-Aricş. Alexici, 209).

VAZGAUR s.m. (formaţie proprie, după *balaur,* cu prefix augmentativ). Bună ziua bălaure, / *Văzgaure* (Ştefăneşti, Vîlcea. Bălăşel, II, 68).

ZA: ZÂCOAIE (augmentativ?). [Descîntec de bube] Nu faceţi apă, / Şi nu faceţi sînge, / Jude race, pă *zăcoae* [= testicule] (Sălciua de s., M-ţii Apuseni. Pavelescu, 165; 6).

SUFIXE DIMINUTIVALE
(produse ale afectivităţii)

BÎTRICEA s.f. diminutiv de la *Mtă* „baston" (Răcăşdia, Banat. Novacovici, 127).

CINERIŢE s.f.pl. *(<cine,* adaptat pentru rimă). Pe ascuns c-au sosit / Cine, *cineriţele* \ Şi vecinăriţele (Bucovina. Marian *V.,* 207).

DOMNUŢ s.m. „domn, stăpîn" (< *domn).* Soare, soare, / *Domnut,* mare (Runcu Salvei, Bistriţa-Năsăud. Arh. Inst. folc, 3885 I i).

DORELE s.f.pl. „doruri" (formaţie neobişnuită). Dorul cu *dorele* (Brăila. Păsculescu, 122).

FOCUŢ s.n. (derivat de la *foc).* Foc, *focuţule* (Vadu Izei, Maramureş. Arh. Inst. folc, R.R.).

FRĂGULIŢĂ s.f. *(<fragâ).* Gîlculiţă *frăguliţă* (Poureni, Dolj. *I. Cr.,* V, 175). N.B. *gîlca* e comparată cu o *fragă.* Plecară gîlcile... / *Frăguliţele* (Cernişoara, Vîlcea. Tocilescu, 1610). *Frăguţăle* (Stroeşti, Vîlcea. *Id.,* 1611).

GÎLCULIŢĂ s.f. *(<gîlcă* „tumoare"). *GîlcuUţe j* Frăguliţe (Făureşti, Vîlcea. Bălăşel, II, 70). *Gîlculiţă* frăguliţă (Boureni; Dolj. 7. *Cr.',* V, 175).

GRUIEŢI s.n.pl. „deal mic" *(DA) (<grui).* în *gruieţi* a secera (Breb, Maramureş. Surcel).

GUGIMĂNIOARĂ s.n. „căciulă", cf. *gugiuman* (Bogrea, *Pag.,* 263; *DA).* Moşi bătrîni pe barbe albe, / Tinerei pe *gugimănioare* (Răcăşdia, Banat. Novacovici, 263).

OSUȚ s.n. (diminutiv din os). Din tăte *osuțăle* (Călugări, Bihor. Pavelescu, *Bihor,* 97/111).

PISTRICEL s.m. <*pistruie* „mici pete roşcate pe faţă". Vine ciuta de la munte, / lingîndu-şi puii pe frunte, / îi linge de *pistricei,* / Să-i facă frumuşei (Novaci, Gorj. Pamfile, *Boli,* 31/119).

PORTICEA s.f. diminutiv de la *poartă.* Pasăre albă / Pică-n vîrf de *porticea* (Romanaţi. D. Ionescu, II, 61).

SGÎNCUŞOARĂ s.f. (diminutiv de la *sgancă).* Chemat-am toate bubuşoarele,/ Chemat-am toate *sgăncuşoarele* (Novaci, Gorj. Pamfile, *Boli,* 18, 51). Şi-a chemat pe tăti bubuşoarele, / Şi tăti *sgăncuțele* (Uscați, Neamț. Tocilescu, 1515).

SURORELE s.f.pl. (diminutiv de la *surori; ci. surorele,* Jarnik» 271, s.v.). Şi vădzui trii *surureli* / Cu trii păhăreli (Poenari, Roman. Vasiliu, 13/VI).

ŞERPUREL s.m. (diminutiv de la *şarpe).* Muşcăturile rele, / A celui *şerpurel* (Băileşti, Dolj. Grig.-Rigo, 120).

„•'TINIȚĂ (dim. de la pron. *tine).* Bună dimineața / *tiniță* (Drăceni, Suceava. *Şez.,* II, 165).

VIŞIN s.m. „arborele fructifer cu acest nume"; aici, *vicşînel. Vicşînel* înflorit, / Cu strasină di argint (Muncelu, Roman. Vasiliu, 258/VII).

COMPUNEREA

ALĂMĂR s.n. (compus din *alămîie* „lămîie" şi *măr).* Mergem .../Să sugem măr / De *alămăr* (Ciudei, Storojineț. Marian, *Leg.,* 330).

BOSTEA s.f. (compus cu *stea).* Una stea, *bostea* (Bucovina. S. FI. Marian, *Alb. Carp.* 1879, 56).

CEAS-RĂU n.pr. (compus din *ceas* şi *rău).* S-o-ntîlnit cu *Şas-rău* (Cristescu, *Arh. p. şt. ref. soc,* X, 1934, 373).

CODAMIN (compus din *cu-de-amin).* Amin, amin *codamin* (Ciocăneşti, Argeş. *Şez.,* XI, 40).

COPITARIS s. compus din *copită* + *tîrîş* (v. mai jos *copitariță-* „gunoi"). Plecai pe cale / Pe cărare / Pînă-n drumul mare. / Mă-ntîlnii cu zînele în cale, / îmi umplură ochii de paie, / De gunoaie, / De taris, / De *copitaris* (Mălăeşti, Oltenia. Laugier, 113).

COPITĂRIȚĂ s.f. „copită" *(DA).* Copită, *copilărită* (Drăgăneşti, Teleorman. Tocilescu, 634). Tu albeață / Totoreață / *Copilărită* (Stroeşti, Vîlcea. Tocilescu, 1593). Cf. *copitaris.*

FLOTOCOS, FOLTICOS, adj. m. „bolocănos, ciolănos" (Marian, D., 239) Bogrea, *DR,* III, 874: <*flocos* + *toflos.* O eşit omul gros *flotocos* (Cotîrgaş, Suceava. *I. Cr.,* I, 46). Cu minele flocoase Cu picioarele *flotocoase.* (Berbinceni, Bacău. *Buciumul,* III, 137). Cu picioare groase, *Folticoase* (Bucovina. Marian, *D.,* 239).

FORCOTI vb. „a fierbe, a clocoti" *(<forfoti + clocoti)* Cu oala te-oi clocoti, / Cu nouă pietri te-oi *forcoti* (Bucovina. Marian, *D.,* 318).

LOGOSTEA şi LOSTEA s.f. (compus hibrid şi calc după n.-gr. doxpoA-OYla) (Bogrea, *Pag.,* 449). Tu stea *logostea* (Vlaşca. Pamfil, *Cerul,* 184). O stea, *logostea* (Iazu, Ialomița, /. *Cr.,* VI, 49, 184). Fă sta, *logostea* (Gh. Popescu-Ciocănel. Cîmpeanu-B., 27). *Gogostele,* deformatie din *logostea:* şi *gostele.* Trei stele, *gogostele* (Docănea'sa, Tutova. *Şez.,* XIV, 104/XV). Două stele / *gostele* (Bucovina. 'Marian, V, 91; Pătrăuți, Suceava. Pîrvescu, 67). O stea, *gostea* (Bucovina. Marian, *V.,* 100. Valea Seacă, Neamț. Pamfil, *Cerul,* 185). Una stea, *lostea* (Pătrăuți, Bucovina. Pîrvescu, 75). *Odo~ stea I odostele* (Breb, Maramureş. Surcel; Boroaia, Baia. Popa, 934). *Dragostele, ogostele,* în apa asta îți las (Valea Seacă, Neamț. *I. Cr.,* V, 155). Nouă stele, *odostele-*

(Sîrbi, Budeşti, Maramureş. Arh. Inst. folc., 4 I k). Una stea, *cocâstea* (Vadu Izei, Maramureş. Arh. Inst. folc, R.R.).

MIC-MARE adj. „oameni de toată vîrsta". [Duhul rău a intrat în trupul lui cutare; prin descîntec, e dat afară din toate părţile trupului]: Că cu gura i-am cîntat / Cu limba i-am descîntat, / Cu mătura de la biserică, / i-am mă-turat, / Din tot trupul lui / Afară le-am dat, / Peste *mic-mare* l-am aruncat (Pe o carte veche. Pamfile, *Boli,* 43, 224).

REVERIN s.n. „venin" *(re-venin).* Te-oi ţepă-n spin / Şi cu *reverin...* / Să rămînă curat / *De verin* spălat (Vascău. V. Sala, nr. 42, p. 9).

ROTOROATE „de formă rotundă" *(roto-roată).* Sculatu-s-a trei feti fecioare... / Mânicile le-o suflicat / Cu poalele *rotoroate* (Uscaţi, Neamţ. Tocilescu, 1516).

VÎRGOLUNĂ s.f. „lună cu vîrcolaci" *(vîrcolac + luna).* Lună, lună. / *Vîrgolună* (Bucovina. Marian, V., 40).

SCURTAREA

CioASE s.f.pl. „duhuri rele" *(<urîcioase).* Unde mergeţi, *Cioase* (Transilvania. *Ung.,* 1893, p. 382).

Cios s.m. „duh rău" *(<urîcios).* S-au întîlnit cu *cios* buhos (Vîrful Cîmpului, Dorohoi. *I. Cr.,* VIII, 212/287).

DIH s. „dihanie; şarpe" (Marian) *(<dihanie).* Prinsu-s-a *dihu* de păr (Bucovina. Marian, *D.,* 224).

LucĂ s.f. (abreviat din *nălucă).* Fugi *lucă j* de *nălucă* (Negreşti, Moldova. Gorovei, 276).

MEAŢĂ s.f. „ameţeală" (abreviat din *ameţeală).* Să zacă de *meaţă* (Bănia, Banat. L. Costin, 52).

MUGI vb. (despre vite cornute) „a rage". (Fără sufixul *-esc).* [Despre o vacă] Ce ragi / Ce *mugi*? / Da eu cum n-oi rage, / Cum n-oi *muge?* (Şcheia, Bucovina. Marian, *Leg.,* 333).

OMAC s.n. „stomac" (prescurtare). Dacă se strică la *omac,* la foaie (Scărişoara, Ţ. Moţilor. Petrovici, *Scăr.,* 156/191).

PAUS s.n. „repaus, odihnă" *(DA)* (<repaus). Sunt în *pav.s* (Transilvania. Pîrvescu, 78).

POTEA s.f. „drum, cale" (< *poticea).* Pleacă cutare pe cale, / pe cărare / pe *poteaua* mare (Pesteana de s., Gorj. *Şez.,* X, 46).

RUND adj. „cît de iute, cît mai de grabă". (Marian, D. 171) *(<curund).* Voi *rund* / Si mai curund (Bucovina. Marian, *D.,* 167).

FORMAREA SUBSTANTIVELOR DIN SUBSTANTIVE

ACIOI, CIOI s.m. „clopot". Să mănînci *cioi* şi *acioi* (Scundu, Vîlcea. Bălăşel, 47).

BĂCĂLICĂ s.f. „băcănie" (cf. *băcălie,* Ţara Rom. Giuglea, *Rom. Serbia,* 388). Şi găseşte adormit pe ...cutare, / La ticălică / Si la *băcălică* (T. Măgurele, Teleorman. Grig.-Rigo, 97).

BEŞICAR s.m. „cu trupul plin de beşici" („descîntec de beşica cea rea") *(<beşică).* O făcut masă mare / Ş-o chemat toţi furnicarii, / Toţi *beşicarii* (Bogeşti, Tutova. Tocilescu, 1513).

CEASOROAICĂ s.f. *(<ceas)* „duh rău". Ceasul cel rău cu *ceasoroaica* (Berbinceni, Bacău. *Buciumul,* III, 136).

CIUMAŞ s.m. „om atins de ciumă" *(< ciuma).* Sîntă Măria Mare... / Şi vede *ciumaşi* \ Cu *ciumasi* (Bucovina. Marian, *D.,* 188).

CÎINOAICĂ s.f. „femela cîinelui" *(< cîine).* Din gură de şerpe vindecată... / De cîine, de *cîinoaică* (Săcelu, Gorj.' Tocilescu, 591).

CODREANĂ adj. < *codru* (poate „iarba codrului"; cf. *iarba mare,* cu care se spală fetele pe cap, ca să le crească părul. Com. Cristescu-Gol.). Atunci ia-te şi te du, / la muierea care joi sara se leşia şi cu *codreana* prin păr îşi da (Bucovăț., Banat. *Şez.,* XXI, 71).

DEOCHETUROAICĂ. s.f. „care practică deochiul" *(< deochetură).* Tu *deocheturoaică* (Tepu, Tecuci. Pamfile, *Boli,* 31, 122).

DOMNESE s.f. pl. „doamne" (< *domn* cu suf. *-easă).* De la crai, de la crăiese, / De la domni, de la *domnese* (Boroaia, Baia. Popa, 935). N.B. Terminația neobişnuită e provocată de rimă.

DRĂCĂRIȚĂ s.f. „drăcoaică". Nouăzeci şi nouă di draci, / nouăzeci şi nouă di *drăcăritî* (Zmulț, Covurlui. Vasiliu, 22).

EDIȚĂ s.f. „pui de capră femelă"; *iadă,* cu sufixul *-iță.* Aici, „demon, ființă infernală"; *istiță* (v. mai jos), ar trebui explicat, după Candrea *(Folcl. med. rom.,* 332) prin gr. cjTfjOi, provenind dintr-o carte de descîntece. *Ediță* pestriță (Luceni, Stînca, Iaşi. *Şez.,* VII, 19; Moldova. Lupaşcu, 33, *34). Ediță* pestriță Muscă de pelită (Moldova. *I. Cr.,* VI, 242/199). *Ediță* pestriță Prinsă de peliță (Dolhasca, Suceava, *Şez.,* II, 164). *(0) ediță* pestriță Apucă de peliță (Moldova. *I. Cr.,* II, 212). *Edițe* pestrițe (Vînători, Neamț. Tocilescu, 1550). Urmează deformările: *Iediță* pestriță (Suceava. Niculiță - Vor. 845). *Idița, idița* cu pelea pestriță (Dobrogea. Burada, 274). *Idița, idiță* (Bucovina. Marian, *D.,* 226). N.B. Marian apropie greşit cuvîntul de *iederiță,* derivat din *iederă* (p. 227). Dar şi explicația prin „şerpoaică" ar fi trebuit să-1 lămurească, căci descîntecul e făcut pentru muşcătura de' şarpe. *Dediță,* pestriță / Muşcă de peliță (Gă'ineşti, Suceava. *Şez.,* I, 124). *Esdriță* pestriță (Socea-Cîndeşti, Neamț. /. *Cr.,* I, 118/18). *Estriță* pestriță (Zerneşti, Covîrlui. *Ghiduşul,* II, nr. 11—12, p. 18). *Estriță* pestrițo / Eşi din buruene. (Cristeşti, Botoşani. Tocilescu, 154). *Hestriță* Pestriță (Țepu, Tecuci. Pamfile, *Boli,* 49, 252). *Lestriță* albă / neagră (Moldova. *Şez.,* III, 118). *Lestriță* albă / neagră / pestriță (Camina, Bucovina. Niculiță-Vor., 843). *Uitiță* / pestriță (Vîrlegi, Covurlui. *I.' Cr.,* III, 181). Piță *preliță (? Ung.* 1891—1892). *Ciuchiță* / pestriță (Preuțeşti, Suceava. *Şez.,* XIV, 59). *Leptiță,'* pestriță (Sălişte, Maramureş. Bîrlea, *C,* 366). *Ed'eră* pestriță / prinsă de peliță (Moldova. *I. Cr.,* VI, 343/211). Că eu oi lua / o *alogiță* grasă/ să-ți fie de masă (Tătăruşi, Suceava. Gorovei, *D.,* 285). A întîlnit o *elogiță* grasă (Socea - Cîndeşti, Neamț. *I. Cr.,* I, 118; *g* provine din *d;* fonetism dialectal). A întîlnit o *elogiță* \... ş-a tăiat-o (Socea-Cîndeşti, Neamț. *I. Cr.,* II,' 102). *Ghiță* pestriță din pămînt ieşită (Ciugheş, Ciuc. *Sc.* Gherla, 221). N.B. *gh = d',* deci *(ie)diță. Jurjiță* pestriță (Curteşti, Botoşani. Tocilescu, 1517). *Jurghiță* pestriță / Muşcă de pieliță/ *Ingliță* presliță (Docăneasa, Tutova. *Şez.,* XIV, 119) Pe toate costişele / Şi pe toate *iedelele* (Bucovina. Marian, *D.,* 95).

FURNICAR s.m. „cu trupul acoperit de băşici" *(<furnică).* [Descîntec de beşica cea rea]. O făcut masă mare / Ş-o chemat toți *furnicarii.* (Bogeşti, Tutova. Tocilescu, 1513).

GĂURAŞ s.m. cf. *găureni* „oameni care locuiesc pe văi" (Vîrcol, 93), *găureau* „nume ce se dă de către locuitorii de la şes celor de pe văile dealurilor sau munților" *(DA) (<gaură).* Nouă *găoraş j* De la munte coborîră (Ieud, Maramureş. Bîrlea, *C,* 348).

GUNUITUKĂ s.f. „murdărie" *(< gunoi).* Aşa te curaţii/ De urîciuni / De *gunuituri* (Cernişoara, Vîlcea. Tocilescu, 1556).

IORDANAULĂ n. pr. cu un augment afectiv, care se repetă în rimă. La fîntina lui *Iordanaulă, j* Găsii pe *Viioraulă, j* sub o LespezawM (Argeş. Ionescu-Buzău, 413).

JUNGHIOANĂ. s.f. din *junghi* „durere vie şi pătrunzătoare, mai ales la piept, în spate sau la încheieturi" *(DA).* Aşa să nu ştie / De cutare / Junghiul, *junghioanele* (Iablaniţa, Banat. L. Costin, 59).

LEMNAR s.m. „locul unde se taie sau se păstrează lemnele". *(<lemn).* Sări proclete. / în *lemnariu* ăl mare, / în *lemnariu* ăl mic. (Romanaţi. D. Ionescu, II, 9).

LUPARITĂ s.f. din *lupare* „leac pentru o rană rea" (Bogrea, *Pag.,* 224). [Descîntec de *luparită.] Luparită* păsărească, / *Luparită* porcească (M-tii Apuseni. Pavelescu, 178).

MERSURĂ s.f. „mers" *(< mers).* Şi răsai pi faţa mea, / Pi *mersura* mea (Bogdăneşti, Bacău. Vasiliu. 13/V).

MUMĂNIŢĂ s.f. epitet afectiv < *mumă;* „o dihanie, maimuţa, momiţa" (p. 30, n. 2; dubios!). Plecat-a mîţa, / *Mumăniţa* (Focşani, Putna. Grig.-Rigo, 30).

NĂRTIŢE s.f. pl. „canalurile nărilor" (Marian) *(<nară). Nărtiţele* nasului (Vatra Dornei, Bucovina. Marian, *D.,* 18, 21).

NEDEOCHETOR s.m. „care nu deoache" *(<deochi).* Săntîlni la 99 d'eot'itori şi 99 *nedeot'itori* (Bejan, Huniedoara. Alexici, 24).

NEGUREAŢĂ s.f. „plin de negură" (< *negură).* Pe rouă, pe *negureaţă* (Cetăţuia, Vîlcea. Tocilescu, 675).

NEMERSOARE s.f. „moarte" *(mersoare* „felul în care se desfăşoară viaţa cuiva; trai", *DA).* Şi de toată boala / şi de *nemersoarea* (Peşteana de s., Gorj. *Şez.,* X, 46).

PÎRÎş s.m. „fiinţă care deoache", *(<pîrâ).* înainte ieşitu-mi-a / Miriş şi *pîrîş* (Ieud, Maramureş. Bîrlea, *C,* 337).

POPOS s.n. „vîrful şi zgîrciul nasului" *(<pop).* Din *poposul* nasului (Măgurele, Teleorman. Grig.-Rigo, 43).

PRĂJUROAICĂ s.f. = *sperjur* „care şi-a călcat jurămîntul"- Fugi năjite.../Că te-ajunge-o *prăjuroaică* (Pungeşti. Vaslui. *I. Cr.,* VII, 186/236).

PUSTIEŞAG s.n. „pustiu" *(<pustie).* Să vă duceţ în *pustieşag* (Bozovici, Almaj. Petrovici, *Alm.,* 120/113). Să se ducă-n *pustieşaguri* (Stroeşti, Vâlcea. Tocilescu, 1593).

SĂGETAŞ s.m. „care trage cu arcul" *(<săgeată).* Noo *săgetaşi* (Lăpujul de s., Huniedoara. Vasiliu, *H.,* 52).

URALĂ s.f. *(< ură,* adaptat pentru rimă). Du-te, *urată /* Du-te ameţeală (Vaşcău. V. Sala, nr. 42, p. 14).

FORMAREA ADJECTIVELOR ŞI ADVERBELOR DIN SUBSTANTIVE

ASORIT adj. „lovit de insolaţie" *(<soare).* De *asorit* (Maramureş. Bîrlea, C, 346).

AUREL s.n. „aurit" *(<aur).* Plecai din pat de *aurel, j* Pe uşe de arginţel (Vîlsăneşti, Argeş. Bălăşel, II, 80).

BUNEŢE adj. „blîndeţe, bunătate" *(<bun).* Di la buna cu *lunetele* (Turceşti, Vîlcea. Tocilescu, 1558). *Buneţă* din *bunetele* mele (Reteag, Solnoc-Dobîca. Reteg., *Starostele,* '10).

CĂIASCĂ adj. „buba calului" *(<cai).* Bubă *căiască* (Şaşa, Gorj. *Sez.,* VIII, 112; Bumbesti-Pitic, Gorj. Grig.-Rigo, 29).

CĂPREASCĂ adj. „de capră" *(<Ccafirâ).* Bubă *căprească* (Şaşa, *Goi}. Şez.,* VIII, 112).

CODRESC adj. „de pădure", (< *codru).* Hodnojul codrilor, cel *codresc* (Vaşcău. V. Sala, nr. 44, p. 15).

COSTORĂRESC adj.m. cf. *costorar* „meşter care lucrează cu cositorul, care face vase de cositor, care spoieşte cu cositor" *(DA):* „spoitor de tingiri" (Scriban). Dălac franţuzesc, / *Costorăresc* (Vîrful Cîmpului, Dorohoi. *I. Cr.,* VIII, 243/300). Din sfinte ţigăneşti, / din sfinte *costorâreşti* (Orlea, Romanaţi. Gorovei, 374).

CUŢAG adj. m. „cuţit mic". Cuţitaş *cuţag* (Romanaţi. D. Ionescu, I, 151).

FORFORATĂ adj. „alungată, repezită", cf. *forfot* „mişcare încoace şi încolo", *forfota* vb. (Scriban). Venit-a / O roată / *Forforata* (Galaţi, Covurlui. Grig.-Rigo, 55).

GROSCIOROS adj. „grosuţ" (?) *(<groscior* -f suf. *-os).* Să vie gros, *groscioros,* / Precum 1-a făcut Hristos (Romuli, Năsăud. Gorovei, *D.,* 309 şi *Şez.,* XXIII, 64).

IEPEASCĂ adj. „de iapă" *(<iepe).* Bubă *iepească* (Ştefăneşti, Vîlcea. Bălăşel, II, 100).

IEPUREŞTI adj. „de iepure" *(<iepure).* Pe cîmpuri lupeşti, / pe drumuri *iepureşti* (Argeş. Ionescu-Buzău, 416).

IZVOROS adj. „din care ţîşneşte apa" *(<izvor).* Ca fîntîrule cele *izvoroase* (Romuli, Năsăud. *Şez.,* XXII, 38).

ÎNGUŞTERAT adj. din *guşter* „anghina, boală a gîtului", deci „anghina puternică". Guşter *înguşterat* (Ianca, Romanaţi. D. Ionescu, II, 81).

ÎNZÎNAT adj. „înzestrat cu puterile şi frumuseţile supranaturale ale zînelor" *(<zînă).* Să-mi dai trei raze de-ale tale / *înzînate* / împănate (Huşi. Păsculescu, 124).

LENOS adj. „plin de lene, leneş" *(<lene).* Bubă *lenoasă* • (Lugoj. *Primăvara Ban.,* 34).

LUMIT — *numit* „cunoscut" *(<lume).* De toată lumea văzut, / De toată lumea *lumit* (Costeşti, Vîlcea. Tocilescu, 674).

LUPESC adj. „de lup" *(<lup).* Pe cîmpuri *lupeşti* (Argeş. Ionescu-Buzău, 416).

LUPEŞTE adv. „ca lupul" (< *lup).* Şi-1 porneşte, şi mi-1 adă: / ...Peste pădure, *lupeşte* (Bucovina. Marian, *Nunta,* 25).

MAISTORNICĂ adj. „persoană iscusită, îndemînatecă" *(< măiestru* -4- *-ornică,* cf. *-omită,* Pascu, *Suf.,* p. 268). Că io am doauă surori, / una-i mai mică, / una-i *maistornică* (Socodor, Arad. Alexici, 210).

MĂDULOS adj. derivat din *măduvă* „ciolănos; cu oase mari". Din os *mădulos* (Monastireni, Vîlcea. Tocilescu, 564).

MĂTĂSĂNIOARĂ adj. derivat de la *mătase* (Pascu, *Suf,* 160). Cum ai ştiut spăla / Toate rădăcinoasele, / Toate *măiăsânioarele* (Cruşovăţ, Banat. Gorovei, *D.,* 388).

MĂTCOASĂ adj. (probabil *măduhoasă* = *măduvoasâ* < *măduvă).* Piei, ciocî *mătcoasă* (Schitu Duca, Botoşani. Vasiliu, 297/XXXVIII).

MUŞCHIAT adj. „acoperit cu muşchi (plantă)" *(< muşchi).* Să se ducă / în piatra *muşchiată* / Unde voinic n-o umblat (Răcăşdia, Banat. Novacovici, II, 26).

NETOŢEASCĂ adj. „stupid; cf. *netot* „idiot, tîmpit". Tu bubă trupească / Tu bubă *netoţească* (Valea-cu-apă, Gorj. Tocilescu, 609).

OIESC adj. „de oaie; ca al oilor" *(<oaie) (DA).* Friguri *oieşti* (Cernişoara, Vîlcea. Tocilescu, 1571).

PĂIOS adj. „cu corpul de forma paiului" *(<pai).* Esi năjite *Păiosule* (Poureni, Dolj. */. Cr.,* VIII, 180/266).

PERSICIU adj. „de culoarea piersicii" *(< piersică).* Soare sec / turunghiu, / *persîciu* (Peşteana de j., Gorj. *Şez.,* XI, 53). Tu brîncă *piersecie* (Ştefăneşti, Vîlcea. Bălăşel, II, 46).

PEŞCIŞOARĂ adj. (poate *pestricioară* <*pestriț*; com.Cristescu-Gol.). Păsărică *peşcişoară,* / Pe un bucium de ce te-ai suit? (Balaci, Teleorman. *Şez.,* XV, 184).

PLĂSELAT adj. „prevăzut cu plasele" *(<plasele).* N.B. *plăsea* „piesele de lemn, os etc. fixate pe minerul cuțitului". Tu cuțit *plăselat* (Rosiorii-de-Vede. Tocilescu, 579).

SÎMCELAT adj. „cu vîrf ascuțit" < *sînicea).* Cuțit / Cuțitat / Alămat / *Sîmcelat* (Romanați. D. Ionescu, II, 120).. Tu cuțit alămat, Tu cuțit *sîncelat* (Turceşti, Vîlcea. Tocilescu, 1612). Tu cuțit cununat. / Tu cuțit *sîmcelat* (Roşiorii-de-Vede, Teleorman. Tocilescu, 579).

STELIT adj. „în formă de stea" *(<stea).* Tartacot / Barba d-un cot, / Cu ochi *steliți* (Moldova, Leon., 10).

STÎNJENIU adj. „de culoare liliachie, violet deschis" *(<stîn~jenei).* Bubă verde... / Bubă *stînjenie* (Sişeşti, Mehedinți. Ungureanu).

TĂLPOŞ adj. „care umblă" *(< talpă).* Nici mîță *talpoşă.* (M-ții Apuseni. Pavelescu, 165,1)

URSĂRESC adj. „dc ursar" *(< ursar).* Bubă *ursar cască* (Şaşa, Gorj. *Şez.,* VIII, 112).

VĂCEASCĂ adj. „de vacă" *(< vacă).* (De bubă) Bubă *văcea-scă* (Băile Săcelu, Şaşa, Gorj. *Şez.,* VIII, 112).

VERITOARE adj. (probabil, *venitoare,* sens apropiat de *mînzătoare,* pentru care cf. *oaie mînzare* „care are rniel"). O plecat paza curată, / Necurată, / Din sat / în alt sat, / Ca o scroafă *veritoare* / Ca o iapă mînzătoare (Răcăşdia, Banat. Novacovici, 129). O plecat paza curată / Necurată, / Din sat / în alt sat, / Ca o scroafă *veritoare* (= venitoare) (Breaza, Buzău. Grig.-Rigo, 142).

VIFORIT adj. „zbuciumat"; aici: „înveninat" *(< vifor).* Bubă *viforită* (Poiana de j., Dîmbovița. Grig.-Rigo, 31). Si tu să te faci năpîrcă / *viforită* (T. Măgurele. Nour, 50).

VRĂCESC adj. „vrăjitoresc" *(< vraci).* Pocitură *vrăcească* (Lunca-Cernii-de-s., Huniedoara, Vasiliu, *H.* 62/XXII).

FORMAREA ADJECTIVELOR ŞI SUBSTANTIVELOR DIN VERBE

ALĂMAT adj. „cu aliaj de aramă şi zinc" (< *alama).* Cu cuțit *alămat* le tăiai (Şaşa, Gorj. *Şez.,* VIII, 112; Apele-vii, Romanați. D-trescu-B. 19, *p'.* 188, II). Cuțit / Cuțitat / *Alămat* / Sîmcelat (Romanați. D. Ionescu, II, 120)/ Tu cuțit *alămat* / Tu cuțit sîmcelat (Turceşti, Vîlcea. Tocilescu, 1612).

ALINAT adj. „calmant" (< vb. *alina).* Cu baligă *alinată* te-am afumat (Pr. Ferdinand, Teleorman. *I. Cr.,* VIII, 291/308).

ARUNCĂTURĂ s.f. „vrajă, descîntec trimis prin aruncare" *(< a arunca).* Şi-ai dat / Peste făcături / Peste *aruncături j* Peste pusături (Sişeşti, Mehedinți. Ungureanu).

ASTUPUŞ s.n. „astupătoare" (< *astupa).în stupuşul* urechilor (Ciudei, Bucovina. Marian, *Naşt.,* 385).

BERE s.f. „băutură" (< *bea).* Friguri din *bere* (Turceşti, Cernişoara, Vîlcea. Tocilescu, 1570, 1572, 1574). Să-ț dea *bere* / la *bere* (Sişeşti, Mehedinți. Ungureanu).

.BOLITOR s.m. „bolnav" (< *boli). Bolitorii j* Cuboalele de la 99 de sori (Vîlsăneşti, Argeş. *I. Cr.,* VIII, 326).

BORÎCIOS adj. „care provoacă vărsături" (< *borî).* Aplecate, *borîcioase* (Catanele, Dolj. Gorovei, *D.,* 217).

•CERCALĂ s.f. „instrument de scos peştele mic din năvod, sac cu care se prinde peşte" *(< cerca).* Cu *cereala* înflori (Sîngeorgiu, Năsăud. Şăin., *Iele.,* 14).

DATE s.f. pl. „boală care se dă de un duşman" (Pîrvescu) (< vb. *da).* Mîndru să mă curăț De toate *datele* (Sîngeorgiu, Năsăud. Pîrvescu, 69).

DESRUMBĂCAT adj. (a nu fi moale ca bumbacul" (< *bumbăci* „a face moale ca bumbacul"). De-i *desbumbăcat* / dă-i Doamne leac (Transilvania. *Ung.,* 1893, p. 384).

DESMIRAT adj. „de la care s-a îndepărtat mirarea, deocltiul" (< *desmira*). [Descîntec de potcă şi deochi] De-i *desmirat* / de-i desmir... / dă-i, doamne, leac / si sănătate, (f. loc. Cluj. *Ung.,* II, 1893, p. 384).

DESMIRATIC adj. „care risipeşte mirarea, dcochiul" *(< desmira). Desmiraticul* / Desbumbaticul (Dobrița, Gorj. Arh. Inst. folc. 3240 II n). [N.B. Un copil prea frumos a fost deochiat, fiind privit cu mirare. Descîntecul are ca scop revenirea la normal]. Accsta-i *desmiraticul* (Transilvania. *Ung.* 1892, p. 378).

DUCASĂ adj. de la vb. *duce* „care se tot duce" (Pamfilc). Nu fii *ducasă* (Pamfile, *Boli,* 47, 236: „Pe o carte veche").

FĂCĂTURĂ s.f. „tot ce e rău" (derivat din vb. *a face).* Toate *făcăturile* (Nour, 47). Şi-ai dat / Peste *făcături j* Peste aruncături / Peste pusături (Sişeşti, Mehedinți. Ungureanu).

FRIGARE s.f. „instrument de tortură" (< *frige).* Văzui ursitu cutăruia Cu-o *frigări* rosîi îmbujorată. (Măsisăni, Covurlui. Vasiliu, 302, XLII).

ÎNCEPELNIȚĂ s.f. „început" *(< începe).* Cădelnița lui Hristos / *începelniță* de post (Ieud, Maramureş. Bîrlea, *C,* 360).

ÎNCINTĂTOR s.m. „cel care încinge (cuptorul)" *(< incinta).* Şi să-i dați *încintători* / de la 9 cuptoare / ... să-1 încintați (Zegaia, Mehedinți. *Şez.,* XXIV, 81).

ÎNDESOARE s.f. „indigestie" *(< îndesa).* [„Dacă cutăruia i-i rău ... sau aşa cum se zice îi merge pîntecele prea tare", p. 357]. *îndesoare* (Ieud, Maramureş. Bîrlea *C,* 357).

ÎNSPICAT adj. „cu părul negru... amestecat cu puține fire de altă culoare, mai ales albe" *(<înspica).* Aceia nu-i capră vînătă în vîrf de păpădie, ci un lup vînăt şi *înschicat* (Berbinceni, Bacău. *Buciumul,* III, 141).

ÎNTĂCIUNAT adj. „înnegrit" *(< întăciuna).* Bubă *întăciunată* (Poiana dc j., Dîmbovița. Grig.-Rigo, 31).

ÎNTÎLNITURĂ s.f. „boală pricinuită de întîlnirea cu vreun spirit rău" *(DA) (<întîlni).* Au n-ai văzut p-aici trecînd.../Băbițele *şi-ntîlniturile* (Ştefăneşti, Vîlcea. Bălăşel, 35).

ÎNTOPSECAT adj. „otrăvit" *(<topsica* „otrăvi"); substantivat. Esi *întopsecatule* (Şerbăneşti, Vîlcea. *Şez.,* III, 196).

ÎNTEPĂIOS adj. „care înțeapă" *(< înțepa);* substantivat. ' *ințăpăiosule* (Poureni, Dolj. /. *Cr.,* VIII, 180/266).

MÎNĂTURĂ s.f. „boală pricinuită de un farmec, de o vrajă *(DA) (< mină).* Ducă-se de pe om buba, necazul, / ura, boboanele, *măiturile,* / în codrii Hațegului (Vaşcău. V. Sala, nr. 44, p. 10). Io nu bat urma, Ci bat *mîiturile,* țipaturile, pusăturile (Sîrbi, Budeşti, Maramureş. Arh. inst. folc, 4 I c).

NESĂTHT adj. „neîncorporat" *(<sădi).* Ieşi bubă *nesădită* (Oradea-Mare. Iosif Vulcan, *Fam.,* XVIII, 1882, p. 187).

NETĂETOARE adj. „(pădure) nesupusă tăierii, netăiată" *(<tâia).* Şi vă voi arunca în ape necurgătoare, / în păduri *netăetoare* (Poureni, Dolj. *I. Cr.,* VIII, 181/270).

PÎRLEAIĂ s.f. „pelagră" *(<pîrli).* [cheamă boala, *„pîrleaiă"]* Dar pe *pîrleaiă* n-a chemat-o (Trepteni, Argeş. *I. Cr.,* VIII, 211/282). [Deochi de *pîrleaiă]* Tu *pîrleaiă* cu tîmpeală (Vîrfu Cîrnpului, Dorohoi. *I. Cr.,* VIII, 211/282).

POCITOR s.m. „acel care deformează, desfigurează". Pocitura / cu *pocituroiul* (Boian, Bucovina. Marian, *înmorm.,* 13).Nouă *pocitori,* / Nouă *pocitoare* (Găineşti, Suceava. *Şez.,* II, 96). Diochitorii cu diochitoarele, /*pocitorii* cu *pocitoarele* (Botoşani, Vînători. *Şez.,* XXII, 36).

RĂHNOI, RĂHNOAIE n. pr. < *râhni* = *răcni (ci.* Candrea, *Oaş,* gl. s.v.). înainte i-o ieşit ... / *Răhnoi* cu *Răhnoaie* (Bucovina. Marian, *D.,* 171).

"SĂGETATIC adj. „rănit cu săgeata" *(< săgeta).* Acesta-i desmiraticul, / acesta-i *săgetaticul* (Transilvania. *Ung.,* 1892, p. 378).

SĂPĂCIOASĂ adj. (?) *(<săpa).* (Se adresează „matricei cu vătămătură"). Nu fii ducasă. Nu fii *săpăcioasă* (Pe o carte veche. Pamfile, *Boli,* 47, 236).

TOPSICAT adj. „înveninat; suferind de diaree" *(< topsica).* Bubă cu dălacu *topsicat* (Roşiorii-de-Vede, Teleorman. Tocilescu, 611). Bubă *tosîcaiă* (Ştefăneşti, Vîlcea. Bălăşel, II, 100; Caşva, Gurghiu, Mureş. Arh. Inst. folc, 3885 I c). Bubă *torsecată* (?, Gomoiu, 31). Tu brîncă *topsecatâ* (Bogdăneşti, Vîlcea. Bălăşel, 40; Moldoveni, Romanaţi. 13. Ionescu, II. 36). Brîncă *fosicată* (Vălenii-de-Munte, Prahova. Tocilescu, 614).

TRASOARE s.f. „respiraţie rară, lungă, apăsătoare" (Novacovici) *(< trage). Trasoare* (Răcăşdia, Banat. Novacovici, III, 38).

TRUNCHINĂTURĂ s.f. (?) < *troncăni* vb. „a murmura". Aşa să se împrăştie ... / Toate *tunchinăturile* / lipitură cu *tunchinâtură* (Vîrful Cîmpului, Dorohoi. *I. Cr.,* VIII, 211/ 284).

URSAT adj. „predestinat" *(<. ursi).* Mai ales scrisa, ursita, / De la ursători *ursată* (Damian, Oltenia. Laugier, 133). M-a urît scrisa mea, / de la ursoaica *ursată,* / de la dumnezeu dată (Zegaia, Mehedinţi. D-trescu B., 62) Că eu sînt ursitoare *ursată j* De către Dumnezeu dată (Romanaţi. D. Ionescu, I, 229). De la ursătoare *ursată* (Alexandria. Ionaşcu-M., 87). Mai vîrtos înaintea scrisei lui / De ursătoare *ursată* (Baldovineşti, Romanaţi. Ciauşanu, 136, 10). De la mine-nvăţat / De la Dumnezeu *ursat* (Sişeşti, Mehedinţi. Ungureanu). Şi cătaţi ursitul meu Ce-i de Dumnezeu *ursat* (Bucovina. Marian, *V.,* 22).

URSĂTOK s.m. „care urseşte, predestinează soarta" *(<. ursi).* De la *ursători* ursată (Damian, Oltenia. Laugier, 133). Că eu sînt *ursitoare* ursată (Romanaţi. D. Ionescu, I,, 229). De la *ursătoare* ursată (Alexandria. Ionaşcu-M., 87). De *ursătoare* ursată (Baldovineşti, Romanaţi. Ciauşanu, 136, 10). La ursoaică, *ursitorii* (Zegaia, Mehedinţi.. *Şez.,* XXV, 81).

ZGHIUITOR s.m. „care provoacă tremurături" *(< zghihui).* O plecat Irod cu Irodiana ... / Cu izbitoarele / Şi cu *zghiuitoarele* (Ieud, Maramureş. Bîrlea, *C,* 371).

FORMAREA VERBELOR DIN SUBSTANTIVE, ADJECTIVE, NUMERALE ŞI INTERJECŢII

ABURA vb. „a sufla tare" *(< abur).*Lucru slab să bagă-n oameni / şi *aboară* jos (Drăguş. Cristescu-Gol., 64),

ADOI vb. „a repeta" *(DA.* Singura atestare la P. Maior; de aceea, redactorul se întreabă dacă termenul nu e inventat!); aici „a dubla numărul". (Derivat de la numeralul *doi).* Să vie să s-adune / Pîn gurgoaie, muşuroaie, / Pîn-la noi să nu *s-adoaie* (Runcu Salvei, Bistriţa-Năsăud. Arh. Inst. folc, 3885 Im).

ALAMA vb. „a sufla cu alamă". Cuţit, cuţitaş De cînd te-am *alămat* Si te-am plăsălat (Oprisor, Mehedinţi. Tocilescu, 691).

ALBAŞTRI vb. „a căpăta culoare albastră" *(< albastru).* LIam, ham, ulcior! / Ham, ham, ulcior de cîne, / Cacu-mă pă tine! / Unde te faci, / Nu te face! / Unde te coci, / Nu te coace! / Unde te roşăşti / Nu roşî! / Unde *albăstreşli, j N-albăstri* (Breb., Ocna-Sugatag, Maramureş. Arh. Inst. folc, 4048 Im).

AMIEZI vb. „a mînca la ora 12 clin zi" *(< amiazi).* Să prînziască, / să *mieziască* (Făcăi, Vîlcea. Tocilescu, 688).

AOLI vb. „a se văita, a plînge" *(< aoleu).* Ce să nu plîng şi să nu mă / *aolesc* (Săceni, Teleorman. Tocilescu, 684). Nu te mai văicări, / nu te mai *aoli* (Ciocăneşti, Argeş. *Şez.,* XI, 56).

BICIUIA vb. „a lovi cu biciul" *(< bici).* Voi l-aţi *biciulat, /* d-o parte de drum 1-ati aruncat (Bucovina. G. Dem. Teod., 383).

BOURI vb. „(despre coarne) au crescut ca la bour" *(< bour).* Coarnele s-o *bourit* (Bucovina. Marian, £>., 133).

BRICI vb. „a rade cu briciul" *(< brici).* Că cu brici de-argint *brici-te-oi* (M-ții Apuseni. Pavelescu, 129, 3).

CĂVĂLA vb. „a suna din caval" (< *caval* „fluier ciobănesc lung"). Cu buciumu buciumai, / Cu cavalu *căvâlai* (Dejeşti, Olt. Gorovei, *D.,* 317; Şez., VIII, 69).

CENUŞA vb. „a preface în cenuşă prin ardere" *(< cenuşă).* Urşii cei mici au mîncat pe cei mari, / şi i-au ars şi 1-a *cenuşat* pe cel mînăjat (Vaşcău. V. Sala, nr. 44, p. 14).

CETERA vb. „a cînta din ceteră (instrument muzical cu coarde)" *(< ceteră).* Voinicu de a *cetera* (Răşinari, Sibiu. Schmidt, 36/111).

CIMPOI vb. „schilodi" (din *ciwmpav* „mutilat"). La un pod de aramă / Calu i s-o *cimpoit* (Bihor. Pavelescu, 147/18).

FIORA vb. „a produce fiori" *(< fior).* Cu fiori-1 *fiorau* (Vîlsăneşti, Argeş. Bălăşel, 15).

GÎRLA (GÎRLI) vb. „a produce zgomote din gîtlej" *(< gîrlă).* Unde vă duceți voi nouă lupi / Din nouă lunci / Urlînd, *gîrlînă, j* Bulgări mîncînd (Moldova. Lupaşcu, 17, 12).

GLODA vb. „a se umple de noroi" *(<glod).* Din glod m-am *glodat* (Brusturi, Baia. Vasiliu, 48).

GUŞTI vb. „a mînca" *(<gust).* Trimite ursitoarele ... / Să sînie (= să stea la masă), să *gustească* (Banat. Pamfile, *Duşm.,* 5).

HALCI vb. „a tăia" *(DA) (< halcă).* Le-a *halcii* (Vîrful Cîmpului, Dorohoi. *I. Cr.,* VIII, 246/306).

HULTURA vb. „a face să zboare ca vulturul" *(<hultur).* Cu hulturul l-oi *hultura* (Ungureni, Tecuci. *I. Cr.,* III, 144).

IESCA vb. „a curăța" (?) *(< iască).* Şi cu spălătoarea o spălai, / Cu iasca o *iescai* (Ardeal. Prexl, *Conv. Uter.,* XXV, 1891, p. 355).

ÎMBUMBI vb. „a înmuguri" *(< bumb).* Să se ducă în scorburi pîrlite / în păduri *îmbumbite* (Firăneşti, Vîlcea. Bălăşel, 17).

ÎMPĂRA vb. „a străpunge cu parul" (Scriban; *DA) (< par)* Găseau pe om: / Pe cale, / Pe cărare. / 11 trîntea, / 11 zdrobea, / îlînfrîna, / *îlîmpăra* (Orlea, Romanați. D. Ionescu, II, 147).

ÎMPELINA vb. „a face amar ca pelinul" *(< pelin).* Aşa să se spele dorul de la cutare / Cu pelinul îl *îmPehnai* (Rogojelu, Gorj. Tocilescu, 560).

ÎMPIEPTA vb. „a introduce, a împlînta" (?) *(<piept).* Vă descîntai cu limba mea din gură, / Cu mîna stîngă / Si cu-a dreaptă, / Şi cu apa lină, bună şi curată, / De la Dumnezeu lăsată, '/ De la Maica Precista dată, / Care la izvor îi *încheptată* (Cîmpofeni, Gorj. Arh. Inst. folc, 3240 I a a).

ÎMPUIA vb. I „(despre animale) a face pui" *(<pui).* Aci să *împuiati* . . . / că pe cutare să-1 lăsați (Peşteana de s., Gorj. *Şez.,* XI, 45).

ÎNCINA vb. „a paşte oile în timpul serii" *(< cină).* (Irodat blăstămat) Aci să împuiați, / aci să *încinați* (Peşteana de s., Gorj. *Şez.,* XI, 45).

ÎNFOCA vb. „a (se) aprinde, a incendia, a înfirbînta" (Scriban) *(<foc).* Atunci să *te-nfoace,* / Atunci să te-mbete (Maramureş, Țiplea, 99). Aşa să *se-nfoace* pulpa / Cum *s-o-nfocat* / Cioflingul aista (Breb, Maramureş. Surcel).

ÎNFOCAT adj. „încins; de foc". Unde mergeți... / Cu 99 de hîrburi *înfocate* (Reteag. Reteg., *Starostele, 9).*

ÎNGĂURI vb. „a găuri" *(< gaură).* Să fii un ulm bun de tăiat si de cioplit, / De pîrlit *şi-ngăurit* (Ştefăneşti, Vîlcea.' Bălăşel, 34).

ÎNGHIMPA vb. „a ințepa" *(< ghimpe). Nu-nghimpați* (Trepteni, Argeş. *I. Cr.,* VIII, 210/280).

ÎNGURLUI vb. „a grohăi" (cf. *grunguni, DA).* Ca un porc *îngurluind* (Romanați. D. Ionescu, I, 200).

ÎNSOROCI vb. „a hotărî pe ziua cutare; a hotărî, a ursi . (gl.) *"(< soroc).* leu *o-nsorăcesc* (Târna Mare, Ugocea. Scurtu, 121/324).

ÎNSPICA vb. „a da în spic" *(< spic).* Lasă buruiana *se-nspice* (Reteag. Reteg., *Starostele,* 7).

ÎNVISA vb. „a visa" *(< vis).* Prin vis să-l *învisâz* (Certăsti, Tutova. Vasiliu, 26/XVI).

MIEZÎZA vb. „a lua masa de prînz; a mînca de amiazi" *(amiază).* Nici să vă *miezîzască* (Criştiorul de j., Bihor. Pavelescu, *Bihor,* 99/114).

MILI vb. „a fi cuprins de milă" *(<milă).* Buna Precista cînd auzi, / Tare rău se cruci, / Şi de mine se *mili* (Zegaia, Mehedinţi. D-trescu-B., 62).

MIŞELA, MIŞELI vb. „a se plînge, a se văita, a se jelui *(< mişel).* N. foarte s-o-nvăerat, / Foarte s-o *mişelat* (Bucovina. Marian, *D.,* 78). N-a prins a se *mişela* (Poieni, Şiret. Marian, *Leg.,* 327; Buneşti, Bălciu. Vasiliu, 16; Boian, Bucovina. Marian, *£>.,* 114; Corodeşti, Tutova, *I. Cr.,* VIII, 240). Ce te *mişelezi* (Ialoveni, Lăpuşna. Ştefănucă, 168, 212; Boian, Bucovina. Marian, *înmorm.,* 13; Poieni, Şiret. Marian, *Leg.,* 328). Ce te *mişeleşti?* (Grindu, Ialomiţa. *Şez.,* II, 88). Ce te olicăeşti / Şi te *mişeleşti?* (Ardeuani, Bacău. *I. Cr.,* IV, 152). Taci, nu te mai *mişeii* (Ţepu, Tecuci. Pamfile, *Boli,* 27).

MORĂI vb. „a exercita activitatea de *moroi* „strigoi" (Bogrea, *Pag.,* 161 — 162) *(< moroi).* Nouămuron'" ... / *Morăind* (Cărmăzana, Ţ. Oaşului. Muşlea, 203/264).

MUŢI vb. „a deveni mut; a lua glasul cuiva" *(<mut).* De *muţit* să n-o *muteşti* (Şcheia, Bucovina. Niculiţă-Vor., 474).

OMĂTA vb. „a aşeza zăpadă pe ceva" *(< omăt).* Cu omăt / voi *omăta* (Ms. Seulescu. G. Dem. Teod., 382).

ORBĂLTI vb. „a îmbolnăvi de orbalţ" *(< orbalţ).* Orbalţul nu *orbălti* (Moldova. *I. Cr.,* VI, 147/186). Orbalţu l-o *orbălţit* (Raiu, Bîrlad. *I. Cr.,* III, 280).

PĂLĂTUI vb. „a locui într-un palat, a trăi în belşug" *(DA) (< palat).* Şi să hălăduiţi / Şi să *pălătuiţi* (Olăneşti, Vîlcea. *Şez.,'* X, 145). Acolo să *pălătueşti* (Bumbeşti-Piţic, Gorj. Grig.-Rigo, 29). Acolo să vecueşti, / Acolo să *pălătueşti (Id., l.c).* Acolo să lăcueşti, / Acolo să. *pălătueşti* (Turceşti, Vîlcea. Tocilescu, 1595).

PĂLUI vb. „a aşeza în pale" *[DA);* „a curăţa boabele de grîu, de porumb, de materii străine" (Bichigean, 158), sens care nu se potriveşte cu contextul *(< pală).* Iese duh rău, / Din păduri groaznice şi umbroase, / Cu imnuri groase, flocoase, / Cu picioarele-ntoarse, / Cu părul *păluind* (Rebrişoara, Năsăud. Bichigean, 151).

POCITĂ vb. „a deforma, a desfigura" *(< pocit).* Să-l săgetăm şi să-l *pocităm* (Găureni, Vaslui. *I. Cr.,* II, 271).

RĂSFUGI vb. „a otrăvi" (< *răsfug* s.n. „plantă veninoasă"). Cu pricazu să-i pricăzesti, / Cu răsfugu să-i *răsfugesti* (Comănesti, Bacău. *I. Cr.,* VII, 117/76).

,.r.

SĂRBEZI vb. „a altera, a strica" < *searbăd.* Faţa-mi *sărbezîră* (Stroeşti, Vîlcea. Tocilescu, 1568). Laptele i-o *sărbâzăluit* (Bojinciu, Dorohoi. i". *Cr.,* VI, 90/60).

SFICIULA vb. „a lovi cu vîrful biciului, şfichiui" (< *şfichi)i* Cu biciu l-o *sficiula* (Ţepu, Tecuci.' Pamfile, *Boli,* 24, 91).

r — -

SÎNIA vb. „a sta la masă, a mînca" < *sînie* „masă rotundă" (Pamfile). Trimite ursitoarele ... / Să *sînie,* să gustească (Banat. Pamfile, *Duşm.,* 5).

SOMNI vb. „a dormi" *(< somn).* Să nu-i dea somn a *somni* (Urdarii de j., Gorj. Tocilescu, 677). Mă rog la a voastră putere, / slujbă ... *somfnjire* (Vaşcău, Bihor. *Şez.,* VIII, 111). în somn *somnînd* (Ieud, Maramureş. Bîrlea, *C,* 372).

STREMURA vb. „a împunge" *(< strămurare).* Din cuţite late *stremurînd* (Bucovina. Marian, *D.,* 166).

ŞOIMI vb. „a dresa şoimii la vînătoare" *(<.şoim).* Să *şoimiţi* şoimi albi (Focşani, Putna. Grig.-Rigo, 182).

TELNICI vb. „a suna din *tilincă" (< tilincă).* Cu tilincă *telnicind* (Crucea-Broşteni, Suceava. *Şez.,* II, 95).

TONȚI vb. „a prosti pe cineva" (< *tont* adj. „prost, neghiob"). Tu laurule, / Balaurule, Cum te beau toți băieții de friguri, / Toate fetele, / Toate nevestele, / Și mi-i *tontești I* Și mi-i căutești, / Așa să-mi *tontești* / Și să-mi căutești (pe cutare) (Săceni, Teleorman. Tocilescu, 683).

TOPORI vb. „a lovi cu toporul" (< *topor* s.n.). Cu 9 topoare îl *toporiți* (Vîrful Cîmpului, Dorohoi. *I. Cr.,* VI, 46; VIII, 153/263). Cu toporu te-oi *toporî* (Ciocănești, Argeș. *Sez.,* XI, 40). Să-1 *toporîti* (Ștefănești, Vîlcea. Bălășel, ÎI, 50).

VĂLĂCĂI vb. „a se plînge, a se jeli" *(< valeu).* De ce te *vălăcăesti,* mă creștine? (Văleni, Prahova. Tocilescu, 678).

VECUI vb. „a trăi" *(<veac).* Acolo să locuești, / Acolo să *vlâcuești* (Șerbești, Vîlcea. *Șez.,* III, 196).

FORMAREA VERBELOR DIN VERBE

în formațiile care urmează este necesară o lămurire asupra folosirii prefixului *des-,* care inversează sensul verbului: *deochia — desdeochia,* adică „a anula efectele deochiului" etc.

ALĂTRA vb. „a lătra" *(< lătra).* Unde cîine *n-alatră* (Drăgășani, Teleorman. Tocilescu, 602). Ca cîinele *alâtrînd* (Gresia, Teleorman. Tocilescu, 653).

ARĂNI vb. „a curați" *(<răni).* Să răsăriți, / Lumea *s-arăniți* (Bogdănești, Vîlcea. Bălășel, 6). Voi 41 de bobi, / După cum știți să răsăriți, / Și să încolțiți, / Și lumea albă o *arîniți* (Drăgășani, Teleorman. Tocilescu, 695).

DESCÎRNI vb. „acțiunea de a reface nasul cuiva" *(< cîmi).* De nas te-oi *descîrni* (Stulpicani, Humor. Marian, *înmorm.,* 16).

DESCXEȘTA vb. „a desface ceea ce e strîns de boală ca cu cleștele" *(< încleșta).* De carne, de spinare,/De șele 1-a *descleștat* (Buzău. Tocilescu, 597).

DESCRUNTA vb. „a se înveseli" *(< încrunta).* De ochi noi l-om *descrunta* (Bucovina. G. Dem. Teod., 374).

DESDEOCHIA vb. „a suprima efectele unui deochi" *(<.deochia).* Pe tine, omule, / Doi ochi te-au deochiet, / Nouă te-au *desdeochiet* (Berbești, Maramureș. Bîrlea, *C,* 330).

DESGÎRCI vb. „a desface, a elibera din strîngere" *(< sgîrci).* Vinele s-or *desgîrci* (Berbinceni, Bacău. Pîrvescu, 80).

DESMIRA vb. „a privi fără mirare"; „a desmierda" (Viciu). De-i *desmirat j* de-i desmir ... / de-i doamne leac / Și sănătate (Transilvania. *Ung.,* 1893, p. 384). Acolo să miră, să *dezmiră* (Dobrița, Gorj. Arh. Inst. folc, 3240 II n).

DESMUȚI vb. „a vindeca de muțenie" *(< amuți).* Că eu de gură te-oi *desmuți* (Pătrăuți, Bucovina. Pîrvescu, 75). Dascălii or *desmuți* (Comănești, Bacău. *I. Cr.,* VI, 336). De gură te-oi *desmuți* (Stulpicani, Humor. Marian, *înmorm.,* 16).

DESORBI vb. „a vindeca de orbie" *(< orbi). De* ochi *desorbi-t-oi* (Sîngeorgiu, Transilvania. Pîrvescu, 70; Reteag, Huniedoara. Reteg., *Starostele,* 11). De ochi te-oi *desorbi* (Stulpicani, Humor. Marian, *înmorm.,* 16). De văz a *dezorbit-o* (Brăila. Păsculescu, 116).

DESPĂIENJENI vb. „a lua ceața, păinjinișul de pe ochi" *(< păienjeni).* Că eu ochii ți-oi *despoenjeni* (Nemțișor, Neamț. *I. Cr.,* VIII, 169/76). Ochii ți-oi *despăienjeni* (Manoleasa, Dorohoi. Cuciureanu, 910).

DESPERI vb. „a supraviețui" *(< peri).* Cu fusu voi împunge,/ în ciură voi ajunge, / în marea roșie voi țîpa / Și-acolo-ți peri. / Și-acolo-ți *desperi* (Poșaga de j., M-ții Apuseni. Pavelescu, 170, 2).

DESPIEDICA vb. „a scoate piedica (obiect material); a vindeca picioarele" *(< împiedica).* De picioare *despedeca*-te-oi (Reteag, Huniedoara. Reteg., *Starostele,* 11). Picioarele i le-a *despiedicat* (Brăila. Păsculescu, 116).

DESPIETRA, DESPIETROŞA vb. „a suprima împietrirea" *(< împietra).* Ce-i împietrat s-o *despietra* (Zigoreni, Argeş. *Şez.,* XI, 30/V). Ungerul* s-o *despietroşa* (Tepu, Tecuci. Pamfile, *Boli,* 72).

DESTURBURA vb. „acţiunea de a limpezi mintea cuiva" *(< turbura).* Capu i-1 *desturbura* (Bărbăteşti, Vîlcea. Tocilescu, 571).

DESURZI vb. „acţiunea de a reda auzul" *(< asurzi).* De urechi te-oi *desurzi* (Stulpicani, Humor. Marian, *în~ morm.,* 16).

DESVENINA vb. „acţiunea de a îndepărta veninul din cineva" *(< învenina).* Trupul (cutăruia) se *desvenina.* (Săcelu, Gorj. Tocilescu, 511).

DEZURCA vb. „a coborî" (contrarul lui *arunca).* Ea 1-a aruncat cu unu, ieu am *dezurcat* cu doi (Sişeşti, Mehedinţi. Ungureanu).

DISMUŢI vb. „a vindeca de muţenie" *(< amuţi).* Din gură l-o *dismuţit.* (Călineşti-Ienaki, Baia. Vasiliu, 62).

DISPROORA vb. „a întoarce vitele de la păşune" *(< proora).* Nici n-a putut-o proara / Nici o *disproara* (Bozinciu, Dorohoi. *I. Cr.,* VI, 90/60).

ÎMBĂNUI vb. „a suspecta" *(< bănui).* Eu mă *îmbănui* ... fiind că am mîncat o aripă de ciocîrlan împuşcat. (Goleştii-Badii, Muscel. *I. Cr.,* VI, 148/192).

ÎMBUCĂTĂRI vb. „a da de mîncare, a hrăni" *(< bucătari).* Şi să vaită, / Că n-are cu ce-i *îmbucătări,* / Cu ce-i sburători (Breaza de s., Prahova. Tocilescu, 565).

ÎNHOLBA vb. „a face ochii mari, a căsca ochii" *(< holba).* Cu *ochii-nholbîn* (Săliştea de s., Maramureş. Arh. Inst. folc, R.R.)

ÎNVÎNOŞA vb. „a se închega în vine (sîngeîe)" *(< vînosa?).* Sîngele *Y\-a-nvînoşat* (Bucovina. Marian, *D.,* 61).

* ***Unger — uger,*** Moldova de sud.

STĂCI vb. „a sta" *(< a sta).* De te-oi căpăta /Toată te-oi tăia, / Pe mări negre te-oi lăpăda. / Acolo să *stâceşti /* Napoi la N ... / Să^ nu mai întorci (Răcăşdia, Banat, Novacovici, 131). în plop să opriţi Aci să *stăciti (Id., l.c,* III, 38).

STĂHUI vb. „a sta în locul obişnuit al cirezii de vite" (Scurtu) *(<sta).* Bou negru nu *stăhuieşte* Unde-s ciutile grasă (Gherţa-Mare, Ugocea. Scurtu, 121/325).

STRĂHUI vb. „a vocifera, a urla" *(<hui).* Ce răgeşti, ce *străhuieşti ?* (Sîrbi, Budeşti, Maramureş. Arh. Inst. folc, 1 I ş).

ŢIPUI vb. „a ţipa", a striga" *(< ţipa).* Taci ... / Nu chirăi / Nu *ţipui I* (Cernişoara, Vîlcea. Tocilescu, 1609). Foc pe vatră hopotind, Si coconii *tipuind* (Ieud. Maramureş. Bîrlea, *C,* 332).

ANALOGIA

DURIME s.f. „durere" (refăcut după *usturime).* Să iasă ... usturimile / Cuţitele, *durimile* de la cutare (Drăgăneşti, Teleorman. *Şez.,* X, 91). Tu să ieşi cu durerile ... / Cu *durimele* (Drăgăneşti, Teleorman. Tocilescu, 624).

GHERSGAN s.m. (deformare prin analogie cu *gîscan).* Fugi izdate, / Blestemate, / la cap / Cap de lup / La picioare / *Ghersgan* (Seliştea Crucii, Dolj. Grig.-Rigo, 93).

ELEMENTE DE LIMBĂ VORBITĂ

Fonetică, h-

Din lumea asta-n *heialaltă* (= cealaltă) (Seri-Sîngeorgiu. *Ung.,* 1892, p. 334). Fonetism din limba vorbită, cu aspirația inițială *(h-;* v. *haia, hale).*

Fonetism arhaic.

DENTRUELE = *dintru ele:* Strecoară apa prin pietre *dentruele* (Drăguş, Făgăraş. Cristescu-Gol., 73).

DINTRE ELE: Rînduri *dintroele* (Bihor. Pavelescu, 175, i).

Păstrarea lui *u* originar:

SURUPE (= a surpa) vb. „a se nărui . Să nu te *surupi* ca rîpile (Bogdăneşti, Vîlcea. Bălăşel, II, 111/65).

Păstrarea lui *o* originar:

VOROVI vb. „a vorbi . Numai cu mine să *vorovască* (Vaşcău. V. Sala, nr. 46, p. 7).

Sonorizarea consoanei surde: *cobsă* = *coapsă:* crepe-i *cobsele* (Berbeşti, Maramureş. Bîrlea, *C,* 330).

Declinarea. Vocativul masculin fără articol: Desfă, *lupe,* ce-ai făcut (Țepu, Tecuci. Pamfile, *Boli,* 70, 420).

Formarea pluralului neobişnuită în *Iacilor* ('s.n. = *lacurilor)* Pămîntu clatină pe lacu *Iacilor, J* pe dracu dracilor (Moldova. Gorovei, *D.,* 298).

De asemenea, în *sepe* pl. (sg. *sapă* „unealtă pentru sfărîmat şi întors pămîntul"). Cu 9 *sepe* săpîn (M-ții Apuseni. Pavelescu, 154, 6).

Vîrfile munților (î.l. de *vîrfurile)* (Arh. Inst. folc, 3240 II n).

Forma arhaică a lui *mînă* (f.): Era moşul dintr-o casă / Cu *mînuri* păroasă (Moldova. *Şez.,* III, 119). Din puterea *mînurilor* (Nimoreni, Lăpuşna. Ştefănucă, 170/215). De *mînuri* legată (Pătrăuți, Bucovina. Pîrvescu, 74). *Mînuri* (Mitocul Dragomirnei, Bucovina. Marian, *Nunta,* 22). Cu *mînurile-n* gios (Hoteni, Maramureş. Arh. Inst. folc, 4048, II f). Cu *mănurile* Maicii sfinte (Moiseni, Țara Oaşului. Muşlea, 210/283).

Avere, cu pl. *averuri.* Că sunt buți / Cu bani mărunți / Ceară cu *averuri* (Bumbeşti-Pițic, Gorj. Grig.-Rigo, 29).

Genul.

Forma arhaică a lui *soră: sor.* Tu *sor* cu buba şi / *sor* cu ciuma Argeş. *Şez.,* VII, 56; pentru *mînu* şi *sor,* v. Densusianu, *GS,* IV, p. 373).

Schimbarea de gen: descîntecâ s.f. „descîntec". *Descînteca* mea (M-ții Apuseni. Pavelescu, 164, 3).

Articolul. Articolul feminin de genitiv-dativ *ei,* antepus: Din poala *i* sîntă Mărie (Scărişoara. An. Arh. de folc, V, 156, 190 şi 191; cf. observațiile lui I.-A. Candrea, *Folcl. med. rom.,* 329).

Articol adjectival cu forme din limba vorbită: Tu spurcu *al* negru, / tu spurcu *al* domol, / tu spurcu *al* iute (Cîmpofeni, Gorj. Arh. Inst. folc, 3240 I f.).

Adjectivul demonstrativ acel (m.) — *acea* (f.); forme din limba vorbită: *a, ale* (f.): *a* Maică sfîntă o zis (Lucşa, Năsăud. *Şez.,* XXIV, 55) Ci te du în *ale* coarne a cerbilor (T. Măgurele. Tocilescu, 582).

Verbul. Conjugarea. Forma reflexivă a verbului *a cînta.* Prinse vaca *a se cînta* (Archiud, Cojocna. Câmpeanu-B., 47) Ce *te cînț,* Giorge? ... / Nu *te cînta* (Socodor, Arad. Alexici, 210; Şanț, Năsăud. Cristescu, *Sociol. rom.,* I, 1936, p. 37).

Lipsa sufixului *-esc* la indicativul pr.: Că te *rap* (= răpesc) (Şanț, Năsăud. Şt. Cristescu. *Sociol. rom.,* I, nr. 5, p. 37). M-am luat pe sinecă, / Pe mînecă, / în sfînta duminecă, / Pe calea lui Traian, / La apa lui Iordan, / Mîndru să mă *limpăd* [= limpezesc] / Mîndru să mă curăț (Sîngeorgiu, Transilvania. Pîrvescu, 69, 4).

A avea. Să *n-auvă* [= aibă] a hi *Is-auvă* a poclui (Maramureş, Ţiplea, 103).
Participiul. Formă neobişnuită: Cutare curat o *rămînat* (= rămas) (Şopotul nou, Almăj. Petrovici, *Alm.,* 114/97)
Infinitivul. Formă neobişnuită: El prinsă a *ţipaţi* / Cu ţipote pînă în ceriu (M-ţii Apuseni. Pavelescu, 149, 28).

Verbul

COACE vb. „a prepara o mîncare la foc". O pîine mare niagră / O *copserăm* (Turceşti, Vîlcea. Tocilescu, 1585); *coapseră* pîine mare niagră (Cernişoara, Vîlcea. Tocilescu, 1586)
Forma de pers. 1 a pf. simplu a verbului *a zice,* întrebuinţată la perf. compus, pers. 3: Şi astfel au *zis* (Transilvania. *Ung.* 1893, p. 381).

Imperativul. Forma arhaică (lungă) a imperativului negativ (pl.): Nu-1 *umflareţ,* / nu-1 *gîmfareţ,* / nu-1 *pocireţi* (Sişeşti Mehedinţi. Ungureanu). Nu *cuţitareţi,* / nu *sfredelireţi, j* nu *coacereţi,* / nu *râscoacereţi* (Saşa, Gorj. *Şez.,* VIII, 113). Nu vă *mirareţi* (Bumbeşti-Piţic, Gorj. Grig.-Rigo, 61) Nu *cuţitareţi,* / nu *junghiareţi* (Stroeşti, Vîlcea. Tocilescu, 1592). Forma pentru sg. *~Nu-nţepare* / nu *săgetare* (Răchitova, Huniedoara. Vasiliu, *H.,* 63, XXIV).

Infinitivul lung: Dar în coarne ce-mi *ă-aveare* (Răcăşdia. Novacovici, 125). Carne albă n-oi *stricare* (Ieud, Maramureş. Bîrlea, *C,* 362).

Vocabular

CĂMINAR s.m. „acel care strîngea impozitul asupra băuturilor spirtoase". Doi ghidigii negri, / Din cei ai *căminarului* (Moldova. Lupaşcu, 26, 24).
JUDECEASĂ s.f. < *jude,* aici „fiinţă infernală". Se întîlni pe cărare / Cu *judeceasă* mare (Ardeal. *Conv. Uter.,* XXV, 1891, p. 361).
TIST s.n. „post militar, planton". Să umbli din *tist* în *tist* (Bumbeşti-Piţic, Gorj. Grig.-Rigo, 92).
VODEASĂ s.f. „soţia voevodului". Ce *vodeasă* (Mitocul Dragomirna, Bucovina. Marian, *Nunta,* 23). *Vodeasî* (Mitoc, Dorohoi. Vasiliu, 49/X).

PERSONAJE MITICE SAU INFERNALE

Invocaţia unor personaje mitice sau infernale e frecventă. Le înşirăm numele în paginile următoare.

ANGLEZOAICA s.f. „englezoaica" (termen de ocară, pentru a denumi o fiinţă infernală). Să i se descheie / Deochetura, / Strigoaica, / Moroaica, / *Anglezoaica !* (Costeşti, Vîlcea. Tocilescu, 555).
APEŞ n. pr. Tu moş *Apeş,* / Ai să ieşi: / Dar n-ai să ieşi tu, / Ci să iasă băieţii tăi, / Să-i faci slujitorii mei. (Gresia, Teleorman. Tocilescu, I, 667); cf. *mos Apeş* (j. Argeş), *LR,* XXII, 1973, p. 577.
ARŞINI n. pr. „nişte codri mitologici" (Marian). în vîrvu munţilor, / în codrii *Arşinilor* (Bucovina. Marian, *D.,* 223).'
ARVAŞ nume propriu; cf. n. pr. *Arvat* (p. 183) şi *Arva* (p. 420, N. A. Const.). în dealu lui *Arvaş,* / Şapte care de brîncă am încărcat (Tutova, Argeş. Ciauşanu, 136, 11).

BABIŢĂ s.f. „duh rău". O *baghiţă* mîncăcioasă (Moldova. Lupaşcu, 29, 29).
BELIZAR n. pr. numele generalului bizantin (494—565), pătruns în folclorul nostru; aici „diavol". Pe *Belizar* căleai / Si îndată ţipai (Săcueni, Dîmboviţa. Hasdeu, *Chest.,* 4, p. 294).
BOBOANĂ s.f. „umflătura ganglionilor, prin inflamare; vrăjitorie; strigoi" < magh. *băbona* (< slav. de nord, Tamâs) ; Popinceanu, 126. Ducă-se de pe om buba, necazul,

ura, / *boboanele,* măiturile, în codrii Haţegului (Vaşcău. V. Sala, nr. 44, p. 10). întîlnit-o *bonbonii, / Bonboanele* (M-ţii Apuseni. Pavelescu, 172, 1).

BOROI s.m. „drac" *(< moroi).* Despica-i-s-ar ochii, / *Boroiului, j Boroaicei* (Romanaţi. D. Ionescu, II, 70).

BORZĂ s.f. „fantomă, spirit rău" (cf. magh. *borzaş, borzoş,* Tamâs). *Borză* înborzată (Vicovul de s., Rădăuţi. Marian, *Naşt.,* 35). *Borză* îmborzată, / *Borză* blestemată (Moldova. Pamfile *Duşm.,* 274; Marian, *Naşt.,* 35—6; *Id., D.,* 231). *Borza* fioroasă, / *Borza* scărîndeaua (Bucovina, Marian, *D.,* 231).

BOSCONIŢĂ s.f. „vrăjitoare". A ieşit cuconiţa / *Bosconiţa* (Bucovina. Marian, *Naşt.,* 294). '

BOSORCĂU s.m. „vrăjitor, strigoi", *bosorcaie* s.f. „strigoaică, vrăjitoare" (Candrea, *Oaş;* Pap. *Maram.* < magh. *boszorkâny* „Hexe, Nachtgespenst", Tamâs). Aici, abreviat: Cu papuci de *bosăi* / te-or încălţa [e vorba de o fată] (Comăneşti, Bacău. *I. Cr.,* VI, 336/67). Se-ntîlni cu ... / Strigoi şi *bosorcâi* (Nejorid, Bihor. *Sc.* Gherla, 147). Unde Dumnezeu ti-o lăsat ... / Pă capu *bosorcăilor* (Sîrbi-Budeşti, Maramureş. Arh. Inst. folc, 4 I. c). Voi strigoi, voi *bosorcoi* (Bîrsana, Maramureş. Bîrlea, C, 377). S-a şi întîlnit ... / Cu *bosor căii* / Şi cu *boşorcăele* (Cîmpulung, Bucovina. Marian, *Leg.,* 335).

BUDUHALĂ s.f. „boală (răceală, guturai) (Scriban); „duh rău". Mamonul Mamomlor, / cel mai mare peste zmei, / Peste toate *buduhălile, /* Peste toate nătătăile (Vaşcău. Sala, nr. 45, p. 5).

BUHADEICĂ s.f. „duh rău" (cf. *buhă* „bufniţă", *buhădie* „buruiană mare" *DA).* Şi mă-ntîlnii / [Cu strigoi, moroi] Cu *bukadeicile* (Stroeşti, Vîlcea. Tocilescu, 1567).

CATAROI-CATAROAICĂ s.m. şi f.; „duh rău ; acei ce pocesc" *(Şez.,* XVIII). *Catar oi* cu *catar oaice* (Călăraşi, Botoşani. *Şez.,* XVIII, 51). Nouă *catar oi j* strigoi (Nemţişor, Ialomiţa. *Şez.,* II, 88). 99 tartori cu *cataroaicele* lor (Huşi. Păsculescu, 138, 23).

CÂu, CAUA interj, pentru a speria copiii; aici, substantivat. Merge *caua* pe perete / şi mănîncă şapte fete (Pamfile, *Duşm.,* 272—273; Marian, *Naşt.,* 342).

CEASUL, CEASOROAICA s.m., s.f. „duhuri rele". Ceasul cel rău cu *ceasoroaica*[1] (Berbinceni, Bacău. *Buciumul,* III, 136).

CERNEŞ n. pr. derivat din *cerni* vb. „a înnegri, a vopsi în negru" (Mihăilă, 195), aici „duh rău". *Cerneş* bea din os (Huşi. Păsculescu, 149).

CIOASE s.f. pl. „duhuri rele"[2] *(< urîcioase).* Unde mergeţi, *cioase ?* (Transilvania. *Ung.,* 1893, p. 382).

Cios s.m. „duh rău". S-au întîlnit cu *cios* buhos (Vîrful Cîmpului, Dorohoi. *I. Cr.,* VIII, 212/287).

COLEŢI s.f. pl. „colică"; cf. *DA;* „duh rău". Şi s-a întîlnit cu *coleţii-n* cale (T. Măgurele. Nour, 56).

CONSTANTIN n. pr. numele împăratului Constantin cel Mare (274—337), păstrat în folclorul nostru. Amin, amin, / împăratu *Costantin* (Cîineni, Vîlcea. *Şez.,* XI, 38/XXIII).

COSMA n. pr. Sf. Cozma, din calendarul ortodox, pomenit la data de 1 iulie (Bogrea, *Pag.,* 124—125). Amin, amin, / *Cosmă* de vin (Păncineşti, Huniedoara. Reteganul, 279).

DAT s.n. „farmec" *(DA).* Cum silitra sparge cetăţile şi ţările, / aşa să se spargă toate pagubele, / *daturile* (Giuleşti. G. Dem. Teod., 384).

DEDEOCHI şi Dio DEOCHI s.n. *deochi* „îmbolnăvire, fermecare provocată de privirea cuiva". Eşi *dedeochi* \ Dintre ochi (Ardeuani, Bacău. *I. Cr.,* IV, 83). Mă-ntîlnii cu *dede*oc/w'w-n-cale (Băile Săcele. *Şez.,* XII, 180). Fugi diochi / *Dio deochi* (Romanaţi. D. Ionescu, II, 59).

DEDEŞ n. pr. „cel ce dă cuiva ceva" (Păsculescu); din pf. s. pers. 3 *dete (a da):Dedes* bea din piele (Huşi. Păsculescu, 149, 52, 1).

[1] v. „formaţii de cuvinte", s.v.
[2] v. „formaţii de cuvinte", s.v.

DEOCHETOR s.m. „personificarea deochiului" (E. Petrovici); „ființă care are calitatea de a deochia". Să-ntîlni Ion cu *deochitoriu-n* cale (Banat. Petrovici, *Alm.,* 110/91).

DEOCHIET s. „farmec, deochi" *(deochi,* ital. *malocchio,* Popinceanu, 54). Dă-i *ghiochel* dă om curat (Noiarid, Bihor. 5c, Gherla, 148).

DURE *(de pădure)* s. „duh, spirit de pădure"; cf. *durdure de pădure* (Bîrlea, *Antol.,* I, 338); prescurtat *dinpădure.* Fugi *dure* de pădure, / Du-te mai în fund în pădure (Borşa, Maramureş. Arh. Inst. folc, 3886 I c).

FA(CE) vb. „a fermeca, a vrăji"; cf. *facere.* Aici nu te *fa, [* Aici nu te spurca (Maramureş. Țiplea, 99).

FARAON s.m. „diavol", *faraonoaice* s.f. pl. (nume dat avînd drept criteriu culoarea întunecată a feței, Popinceanu, 257). Cu nouă *faraonoaisi* (Certăsesti, Tutova. Vasiliu 24/XVI). " ' '

FRECAT s.n. „descîntătorul sau descîntătoarea scopesc [scuipă] de trei ori şi scopitul îl *freacă* bine cu piciorul" (p. 8). [Descîntec de *mătriciu* (cîrcei)] Cîndfusei la mijloc de cărare, / Mătricele mă întîmpinară, / Mătricele cu *frecatul* cel mare (Vălenii-Şomcutei-Mari, Bucovina. Marian, *Naşt., 8).*

FRÎNC n. pr. „nume generic pentru occidentalii de rasă latină (francezi, italieni)" *DA.* Aici, duhuri rele. V-ați făcut curte de piatră, / Batăr caii *frîngii-ş* bată / Şi-ntrînsa să nu străbată. / Noi cu *frîngii* ne-am bătut (Şanț, Năsăud. *Sociol. rom.,* I, 1936, p. 15).

GIOI n. pr. cf. Bogrea, *Pag.,* 420: „un descîntec de bube"-dulci ... păstrează ... ca reflex cărturăresc în popor, numele lui *Joie* şi *Apollo";* cf. *joimăriță* „croquemitaine". Şi m-am închinat / La *Gioi* şi *Apilo* (Novaci, Gorj. Pamfile, *Boli,* 18,50).

GOSPODI COMINA: slavonism: „doamne miruieşte". *Gospodi comina* (refren) (Docăneasa, Tutova. *Şez.,* XIV, 107; Alexandria. Ionaşcu-M., 91).

GRIVA n. de cățea (Scriban), aici „demon, ființă infernală"; cf. *Grivăn*],cățelul pămîntului" (Popinceanu, 29). Ado moaşă druga / Să lovesc pă *Griva* (Dăneşti, Gorj. *Şez.,* XIV, 113/1).

HALĂ s.f. „duh necurat; monstru" *(DA);* Popinceanu, 59. Dacă sînteți din iele, / Dacă sînteți din *hale* (Bechet. Oltenia, Laugier, 127). *Hali* din vînt te-or adăpa (M-ții Apuseni. Pavelescu, 179). Şi cu *heli* din vînt / Şi cu *heli* dintrî-e/e (Bihor. Pavelescu, 152, 38). Stu *cală* (Şopotul nou, Almăj. Petrovici, *Alm.,* 123/123).

ID, IDURI, IDUROAICĂ s.m. şi f. „duhuri rele". M-am uitat la răsărit, / Mare grozăvie am văzut ş-am auzit, / Aşa veneau 99 de draci cu drăcoaicele, 99 de *iduri* cu *iduroaicele* (Tătăruşi, Suceava. *Şez.,* XI, 58).

IERODIECI s.f. pl. cf. *ierodiacon,* aici „zîne rele". L-au întîlnit: / Doamnele, / Domnițele, *ierodiecile,* adecă zînele şi elele (Berbinceni, Bacău. *Buciumul,* III, 138).

ILMA, n. pr. „divinitate feminină". Şi sfîntă *lima* înfocată (Ciocăneşti, Argeş. *Şez.,* XI, 60).

IORDAN n. pr. Rîul în care a fost botezat Isus; numele lui revine deseori în folclorul nostru. M-au purces la fîntîna lui *Iordan* (Bălăbăneşti, Tutova. Hasdeu, *Chest.,* 15, p. 31). La fîntîna lui *Iordanaulă,* / găsii pe Viforaulă (Argeş. Ionescu-Buzău, 413).

IROASE s.f. pl. „ființe supranaturale"; cf. n. gr. îepoț „sacru" (Papahagi, *Maram.* s.v.); sensurile lui *irosi* din *DA* nu corespund. M-am întîlnit cu *iroasele* (Telciu, Năsăud. *Şez.,* XXV, 136).

ISBILA şi IŞDILA n. pr. „duhuri rele" (< vb. *izbi ?* sau reminiscență cărturărească din *Cibela* „mama zeilor"?). Că omul N.N. ... / A mers pe cale, pe cărare, / S-a întîlnit cu *Isbela* şi *Işdila,* / L-a izbit, 1-a trîntit, 1-a smîncit (Vaşcău. V. Sala, nr. 41, p. 3).

ÎMPELIȚATĂ adj. „necurată, îndrăcită"; cf. *peliță* „piele", *împelițat* „îndrăcit". Fată *împelițată* (Săliştea, Maramureş. Bîrlea, *C,* 366).

JOLNĂ s.f. „umflătură, bubă-mare *(DA);* de aici, „zîne rău-făcătoare". *Joalnă* de zi, *joalnâ* de noapte (Adîncata, Suceava. Sfichi, 1032). Nouă *jolni* parte bărbătească ... / *Jolnă, jolnă* înfocată (Vîrful Cîmpului, Dorohoi. *I. Cr.,* VII, 206/27). *Jolnă* cu nouă pui (Moldova. Lupaşcu, 41).

LAMOSTE s.f. „boală de copii, provoacă un fel de slăbiciune generală" (Nour); „zîne rele". Astă-noapte / Au umblat *lamostele* / Pe o cale / Pe o cărare (Balaci. Nour, 59). *Lamoste* de la cocoşi (se repetă: *lamoste* din revărsatul zorilor) (Roşiorii-de-Vede, Teleorman. Tocilescu, 645); *lămosti* vb. „a îmbolnăvi pe cineva de lamoste".) Să-1 lăsaţi pe cutare, / Să nu-1 mai coleşiţi, / Să nu-1 mai *lămostjţi (Id., l.c.).*

LER ÎMPĂRAT n. pr. „personaj legendar" (v. Rosetti, *Colinde,* p. 24 ş.u.). Să te duci la fetele lui *Ler* împărat (Valea-cu-apă, Gorj. *Şez.,* X, 25). Fetele lui *Ler* împărat (Gresia, Teleorman. Tocilescu, 656). M-am tă(l)nit cu Savalina, / şi cu Madalina şi cu *Ler împăratul* (Sîngiorgiu, Năsăud. Şăin., *Iele,* 13).

LIGHIOANĂ s.f. „animal fantastic". La cal, cap de *ligan* (Gostăvaţi, Romanaţi. D. Ionescu, I, 135).

MADALINA n.pr. f. „duh rău". M-am tă(l)nit cu Savalina / şi cu *Madalina* şi cu Ler împăratul (Sîngiorgiu, Năsăud. Şăin., *Iele.,* 13).

MAMON s.m. „diavolul"; *mamomiţoiu, mamorniţa, marmora, marmoroiu* „duh necurat care poceşte pe om, luîndu-i graiul numai" *(Şez.,* XIV, 113), cf. gr. uaiiovăg, r. *mamona* „gefrâssiger Mensch" (Vasmer), s.-cr. *mamon* „unul dintre draci" (Skok). leu nu scutur pomu / Că scutur *Mamonu* (Runcu Salvei, Bistriţa-Năsăud. Arh. Inst. folc, 3885 I m). *Mamonul Mamonilor* / cel mai mare peste zmei (Vaşcău. V. Sala nr. 45, p. 5). *Mamorniţa* cu *mamomiţoiu* (Gresia, Teleorman. Tocilescu, 549). Tu, *mamorniţo* (Drăgăşani, Teleorman. Tocilescu, 596). *Marmora* cu *marmoroiu* (Docăneasa, Tutova. *Şez.,* XIV, 113).

MAMULAN, MAMULOAICĂ s.m. şi f. „duh rău" (< *mamon,* v. mai sus). Şi-am venit să te întreb / De *mamuloni* / Şi de *mamuloaice* (Stroeşti, Vîlcea. Tocilescu, 1563).

MARIN s.n. „un fel de bubă rea ce tot coace" (Sala); „ duh rău". Cînd fu la miez de cale, se întîlni cu *Marinul* în cale. (Vaşcău. V. Sala, nr. 42, p. 3).

MAROGA s.f. deformare din *moroaică* (Bogrea, *Pag.,* 449); v. *moroi.* Să te duci / la *Maroga* (Giuleşti, Ilfov. G. Dem. Teod., 358).

MICOTEL adj.: *mic-micotel* „diminutiv de la *mic"; ci. Micuţei* (Pascu, 147), „diavol". Mă întîlnii cu un mic *micotel* (Breb., Prahova. Hasdeu, *Chest.,* 11, p. 293).

MILIALIFIE v. gl. *„milili aleffi" — milostivnisili"• = ielele* „zîne rele". Maica Mărie se ruga ... / Şi *Milialifie* să vorbia (Bănia, Almăj. Petrovici, *Alm.,* 118/110).

MIRODIŢĂ s.f. „zînă rea" (< *mironosiţă* „purtătoare de mir în biserică", Popinceanu, 183?). Se luară, se duseră / Nouă *mirodiţe* (Transilvania. *Ung.,* 1892, p. 378).

MOROAICĂ s.f. „strigoaică". De-o fi deochiat / De *moroaică, j* De strigoaică (Balota, Dolj. *Şez.,* XIV, 102/XLII).

MOROI s.m. „strigoi" copil mort nebotezat, care îşi chinuieşte mama apărînd noaptea sub formă de strigoi (Popinceanu, 56—57)", v. sl. *morii* „moartea", Vasmer, 156, s-cr. *mora* „incubus" (Skok), Candrea, *Folcl. med. rom.,* p. 152—156. Tu, *moroiule* (Poureni, Dolj. *I. Cr.,* VIII, 181). Mă-ntîlnii cu nouă *moroi* (Ieud, Maramureş. Bîrlea, *C,* 331). [De alungat *muronii.* Se adresează celui din mormînt] (Domaşna, Severin. *Şez.,* XXIV, 96). întîlnii noo *moroni, j* Cu noo strigoni (Lăpujul de s., Huniedoara. Vasiliu, 52).

Moşu CODRULUI s.m. „fiinţă supranaturală" („derWald-onkel, nachfolger des Faunus oder Silvanus", Popinceanu, 59). Tu Mamă a pădurii, / Tu cu *Moşu Codrului* (Vadu Dobrei, Huniedoara. Vasiliu, *H.,* 57).

N.B. *Moşul din Pădure,* duh rău care mănîncă copii. Apare în folclorul din Oltenia şi Transilvania, alături de *Mama Pădurii.* în folclorul popoarelor slave există un personaj

asemănător, „Patron" sau „rege" al Pădurii. „Bătrînul din Pădure", personaj mitic al arabilor ismailieni, ar putea fi alăturat duhurilor rele evocate mai sus. (V. nota noastră din volumul de omagiu „Evel Gasparini", prevăzut să apară în Italia, în 1975).

NAFTULIU n. pr. „diavolul". Şi s-o întîlnit / Cu Şăican si cu *Naftuliu.* (Berislăveşti, Argeş., *Şez.,* XI, 59/111). '

NĂTĂTAIE s.f. (v. *nătimană* „namilă" Scriban); „duh rău". Mamonul mamonilor, / Cel mai mare peste zmei... / Peste toate buduhălile, / Peste toate *nătătăile* (Vaşcău. V. Sala, n. 45, p. 5).

PĂDUROI s.m. „demon al pădurilor" *(DA). Tu, pâduroiule* (Cătane, Dolj. /. *Cr.,* I, 14/1). Bubă cu codroni *păduroni* (Lunca-Cernei-de-s., Huniedoara. Gorovei, *D.,* 255).

PĂMÎNT s.n. „invocare solemnă" (ecou al păgînismului). *Paminte,* părinte (Zegaia, Mehedinţi. *Şez.,* XXV, 80).

PIELEŞ n. pr. derivat din *piele* „cel îmbrăcat cu piele" (gl.); duh rău. *Pieleş* bea din carne (Husi. Păsculescu, 149, 52).

POTCĂ s.f., *potcoi* s.m. „duh necurat" (v. sl.*potuka* „Begegnung, Popinceanu, 198). Şi m-am întîlnit / cu *potca,* cu *potcoiu* (Docăneasa, Tutova. *Şez.,* XIV, 113; Comăneşti, Bacău. *I. Cr.,* VI, 48/177). *Potcă* lină (Romuli, Năsăud. *Şez.,* XXII.99). Albeaţă prin *potcă* (Preuteşti. Suceava; *Şez.,* I, 124; M-ţii Apuseni. Pavelescu, 176,2). Un'te duci cu *potcă,* cu *potculeasă* (Mogosesti, Dorohoi. *I. Cr.,* VII, 88/222). Chei bubă neagră' de sete, / De foame, de *potcă* (Taslău, Neamţ. Tocilescu, 1532). Mi l-o întîlnit... / *Potca* cu *potcoaica* (Luceni, Stînca, Iaşi. *Şez.,* II, 146; Moldova. Lupaşcu, 20—21 42). S-o-ntîlnit cu *potca* de pădure (Săl'işte, Maramureş. Bîrlea, C. ,370). Cîn are un om *potcă,* aduc un schine din mezuină, şi-l ard şi ţip 9 jaruri de schine în apă (M-ţii Apuseni. Pavelescu, 141 f). S-a întîlnit *potca* cu *potcoii I* Cu chilog în pohod (Gogeşti, Tutova. Tocilescu, 1515) întoarce *potcă* înapoi (M-ţii Apuseni. Pavelescu, 127). Ceas de *potcă* să-i lăsăm (Bucovina. Marian, *D.,* 167). Aşa să se stîngă *potca* şi deochetura (Uscaţi, Neamţ. Tocilescu, I, 1517). S-o ţipat prin *potca* cea mare (Vaşcău. V. Sala, nr. 42, p. 12). Chei potcă *gie* (= vie) (M-ţii Apuseni, Pavelescu, 141, 39). M-am întîlnit cu 99 di *potcioi I* Cu 99 di *potci* (Cotîrgaş, Suceava. *Şez.,* III, 136). [Descîntec de potcă si deochi] De-i *potca* din dos / De-i potca din faţă (f. loc. Cluj? *Ung.,* II, 1893, p. 384).

RANA, RĂNOIUL n.pr. „duhuri rele". OpurcesN. / Pe cale... / Grasă şi frumoasă... / Dar cînd o fost / La mijloc de cale... /'O-ntîlnit-o / Pocitura / Cu Pocituroiul, / *Rana* cu *Rănoiul* (Boian, Bucovina. Marian, *înmorm.,* 13). înainte i-o ieşit / *Răhnoi* cu *Răhnoaie* (Bucovina. Marian, *D.,* 171).'

RĂITAN n. pr. „diavolul cel mic" (II, p. 194). A plecat / *Râitan* / Sorsan, Din vad în vad / în casă a intrat, / Pieptul cu braţele le-a încleştat / Sîngele 1-a turburat (Cioroiul, Romanaţi. D. Ionescu, II, 16).

SANCĂ, SAMBĂ s.f. „duh rău" (cf. bg. *samka* „alleinstehende Frau"?) întîlnitu-l-a *Sanca* / Cu Săncoiul (Gavodineşti, Covurlui. *I. Cr.,* II, 127; Ialoveni, Lăpuşna. Ştefănucă, 168/212). Strigoiu cu strigoaica, / *Săncoiu* cu *Săncoaica* (j. Bacău. *I. Cr.,* VII, 213). *Sămcoiul* cu *Samcoaica* (Tereblecea-Siret, Bucovina. Marian, *Leg.,* 326). Cu *Samca* şi cu *Samcoaia* (Bucovina. Marian, Naşt., 377). Şi s-a întîlnit, / Mîncăturile, / Deochitorilor, / *Săncile...* / Unde vă duceţi *săncilor?* (Focşani, Putna. Grig.-Rigo, 161). *Samca-n* braţe prinsu-l-a (Bucovina. Marian, *D.,* 207). *Samca* naramgie (Tereblecea, Şiret. Marian, *Leg.,* 326). Unde grăbiţi / Voi nouă *sambe* albe (Ardeal. Gorovei, *D.,* 213). 9 *sambe* albe pe dealul Deleleului (Răşinari, Sibiu. Schmidt, 35/11). Pe cale, pe cărare/9 *sambe* albe (Ardeal. Prexl/, *Conv. Uter.,* XXV, 1891, p. 354).

SANCTIOAN s.pr. „Sf. Ioan" (element savant sau transcriere savantă?)[Ioane, *Sanctioane* (Bozinciu, Dorohoi. *I. Cr.,* VI, 10/60).

SARSAN n.pr. „diavolul cel mare" (II, p. 195). A plecat / Răitan / *Sarsan j* Din vad în vad... / în casă a intrat, / Pieptul cu brațele le-a încleștat, / Sîngele 1-a turburat (Cioroiul, Romanați. D. Ionescu, II, 16).

SAVALINA n.pr.f. „duh rău". M-am tă(l)nit cu *Savalina,* / și cu *Madalina* și cu *Ler* împăratul (Sîngiorgiu, Năsăud. Șăin. *Iele.,* 13).

SILVESTITĂ s.f. „de la Sf. Silvestru, al bisericii ortodoxe, sărbătorit în ziua de 2 ianuarie"; duh rău. *Silvestită* pestriță / prinde-te de peliță (Fără indicație de loc. *Șez.,* I, 200). *Silevestifă* pestriță (Socea-Cîndești, Neamț, tocilescu, 1540).

SÎLEA SAMODIVA n.pr. „monstru solitar" (cf. *sancă),* de origine sîrbească (Bogrea, *Pag.,* 10). Plecă / *Silea Samodiva* (Romanați. D. Ionescu, I, 113).

SOARE, în invocație, rest al cultului păgînesc: Sfînt *soare,* saie, răsaie (Vadu Izei, Maramureș. Arh. Inst. folc, R.R.). *Soare, soare,* Sfinte *soare* (Bărbătești, Vîlcea. Tocilescu, 559).

SORVIOR n.pr. „duh rău". Că a venit *Sorvior, j* cu zece surori (Zigoreni, Argeș. *Șez.,* XI, 30/V).

STATICOT n.pr. „diavolul". Ci să să fie mirat de *Staticot, /* Cu barba d-un cot (Maidan, Caras-Severin. Hasdeu, *Chest.,* 18, p. 160).

STELE s.f. în invocație, rest al cultului păgîn: *Stelelor,* surorilor (Vadu Izei, Maramureș. Arh. Inst. folc, R.R.).

STEREGOI s.m. „strigoi", *stereginä* s.f. „strigoaică" *(< strigoi* < lat. *striga* „Hexe"-f suf. *-oi,* Pușcariu, 1657). *Steregoi* cu *steregoi* (Răchiciova, Huniedoara. Vasiliu, *H.,* 63/XXIII). întîlnitu-l-a .../Striga cu *strigoiul* (Găvădinești, Covurlui. I. Cr., II, 127). întîlnii noo moroni / Cu noo *strigoni* (Lăpușul de s., Huniedoara. Vasiliu, 52). *Stiriginile* strigară (Romanați. D. Ionescu, II, 68).

STRIGĂ s.f. „strigoaică, duh rău". Descîntecul de *strigă* (Vașcău. V. Sala, nr. 42, p. 15). *Striga,* rîmna, mumapădurii (Arh. Inst. folc, 3240 II n.). De-o fi deochiat de *strigă* (Vîlsănești, Vîlcea. Bălășel, 11). întîlnitu-l-a / *Striga* cu strigoiul (Găvădinești, Covurlui. *I. Cr.,* II, 127). Luatu-s-au *strigele j* Și scorpiile (Bucovina. Pamfile, *Dușm.,* 100).

ȘALBOACĂ s.f. „duh rău" [De alungat muronii; Se adresează celui din mormânt] Că dacă tu vei ieși / tare rău de tine o fi... / și pușcașii s-or scula ... / și *șalboacele* or striga (Domașnca, Severin. *Șez.,* XXIV, 96).

ȘĂICAN n.pr. „diavolul". Și s-a întîlnit / Cu *Șăican* și cu Naftuliu (Berislăvești, Argeș. *Șez.,* XI, 59/111).

TARTACOT s.m. „pitic din povești"; duh rău. A plecat *tartacot I* Cu barba d-un cot (Romanați. D. Ionescu, II, 97). Fugi *tălăcot* / Cu barba d-un cot (Turcești, Vîlcea. Tocilescu, 1614).

*URCOI s.m. *urcoaie* s.f. „strigoi", „procletul, dracul" (Bogrea, *Pag.,* 245, 472). Pe *urcoi* și pe dracoi / Io-i duce-n munții Sinaiului (Archiud, Cojocna. Cîmpeanu- B., 47). S-o tîlnit cu 9 *urcoi j* Cu 9 *urcoaie* (M-ții Apuseni. Pavelescu, 139, 36). Și formele alterate: Să-ntîlni cu *curoii* și *curoaiele* (Pavelescu, 127). *Curcoii* și *cur coaiele (Id., l.c.)* De fapt: *cu urcoii.* De-i *urcoi* cu de *urcoaie* (f. loc. Cluj? *Ung.,* p. 384).

VELZEVU n.pr. „Belzebut, căpetenia dracilor". Tu, *Velzevule* ce ești (Bucovina. Marian, *V.,* 21).

VÎLVAȘ s.m. „vrăjitor; duh rău" *(< vilvă,* v. sl. *vluxvu* „Magier, Zauberer", Aitzetmuller, 152 s.v.). întîlnii noo moroni, / Cu noo strigoni, / Noo săjetași, / Cu noo *vîlvași* (Lăpujul de s., Huniedoara. Vasiliu, 52).

ZÎNĂ DE CÎINE s.f. Expresie folosită ca blestem. Of zîne, *zîne de cîne* (Vînători, Botoșani. *Șez.,* XXII, 37).

TABU

Numele zînelor răufăcătoare, a duhurilor, a diavolului şi a altor ființe malefice sînt interzise. Pentru a nu le pronunța, se folosesc perifraze, nume comune sau nume proprii al căror sens este inversat.

^Iată mşirarea cîtorva elemente din această categorie: *divânesele, dînsele, iele* (pron. pers. fem.), *împărâtesele, jupînesele, doamnele, domnițele, preotesele, frumoasele, albele, trandafiriile, bunele, milostivele, harnicele, ciudatele, puternicile, maestrele, şoimanele* („vînătoare cu şoimi"), *vîntoasele, Sevastița, Magdalena, Rujalina* (nume proprii luate din cărțile populare, v. Mihai Pop. „L'incantation-narration, mythe, rite", în Festschrift fur Robert Wildhaber, 1972, p. 543). Vezi şi numele înşirate de I.-A. Candrea (Folcl. med. rom., 118).

ARMĂSĂROAICĂ s.f. „duh rău". Voi băbițelor.../Certați-vă cîrlanii... / *Armâsâroaicele* / Să nu mai' vie s-o cutiteze (Bogdăneşti, Vîlcea. Bălăşel, II, 94).

CEAS-RĂU n.pr.: se evită pronunțarea numelui ființei infernale. S-o-ntîlnit cu *Sas-rău* (Cristescu, *Arh. i. st ref soc,* X, 1932, p. 373).

COCONEAȚĂ s.f. *„cucoana,* titlu de noblețe"; aici, „duh rău". Voi *coconețelor, j* Voi jupîneselor (Dobrita, Gorj. Arh. Inst. folc, 3240 II p.).

DIE interjecție desprinsă din *păpădie*; invocare a unui spirit favorabil. [Descîntec de întoarcerea laptelui] Iară tu *die, j Die,* păpădie, / Zi untului să vie (Bucovina. Marian, *D.,* 140).

DIOCHIOI s.m. DIOCHIOAIA s.f. „personificarea deochiului". *Diochioaia* / Cu *Diochioiul* (Boian, Bucovina. Marian, *înmorm.,* 13). Dialectal, *deolori* s.m. pl., *deotoriță* s.f., „cei ce deochiesc". Mă-ntîlnii cu nouă moroi... / Cu nouă *deotori,* / Cu nouă *deotoriță* (Ieud, Maramureş. Bîrlea, *C,* 331).

DIVĂNESE s.f.pl. „care face parte din divanul (= sfatul domnesc)", aici „duh rău". Peste toate cucoanele, / Peste toate *divânesele* (Săcueni, Dîmbovița. Hasdeu, *Chcst.,* 4, p. 307).

GOGĂ s.f. „spirit rău, joimăriță". Mare *gogă* te-a mînca (Reteag. Reteg., *Starostele, 1).*

HALE pron. dem.: probabil, *alea,* cu aspirație inițială, pentru a denumi *ielele.* Dacă sînteți din iele, / Dacă sînteți din *hale* (Bechet, Oltenia. Laugier, 127). Şi cu *heli* din vînt / Si cu *heli* dintrî-e/e (Bihor. Pavelescu, 152, 38).

IELE s.f.pl. „zîne răufăcătoare" (v. *hală* şi *hale;* Şăin. *Iele).* L-au întîlnit / Doamnele / Domnițele / Ierodiecile adică Zînele şi *Elele* (Berbinceni, Bacău. Pîrvescu, 80). Dacă sînteți din *iele,* / Dacă sînteți din hale (Bechet, Oltenia. Laugier, 127). Şi cu *heli* din vînt / Şi cu *heli* dintrî-ele (Bihor. Pavelescu, 152, 38). n.f. *heli,* pronunțare dialectală, cu aspirație inițială; [Au luat de acasă o femee. Irod şi Irodasa au lăsat-o] „întru *Iele",* cu fapt, „Intre-We" cu mătriş etc. (Sîngiorgiu, Năsăud. Pîrvescu, 81, 17).

INS s.n. „fel, categorie" (feluri de vînt: negru, vînăt, galben etc.); aici, duh rău. Ieşi vînt cu 99 de feluri / *insu* alb (Vaşcău, Bihor. *Şez.,* VIII, *IU). Inse* s.f. „zîne rele, iele" *(<îns).* Şi trei *inse* că întîlnii (Craiova, Oltenia. Laugier, 134).

IZDAT s.n. „drac; umflare de stomac; dureri de pîntece" <tc. *izdiad* (Bogrea, *Pag.,* 270). Tu *isdat* necurat (Hălău-

gești-Zăicoiu, Dolj. *I. Cr.,* VIII, 152). Mătricele / *Isdâturile* (Poureni, Dolj. /. *Cr.,* VIII, 181). Fugi *izdat /* Turbat (Romanați. D. Ionescu, II, 109). Eși *izdate* (Șerbănești, Vîlcea. *Șez.,* III, 196). *Izdat j* Nebotezat (Țepu, Tecuci. Pamfile, *Boli,* 40, 59). Fugi *izdate* blestemate (Sișeștii de j., Mehedinți. Tocilescu, 1552). Fugi *izdate j* necurate (Sadova, Oltenia. Laugier, 117). Crepi *izdate* (Bucovina. Marian, *Naşt.,* 40). Fugi *izdate /* îndălate (Govora, Vîlcea. *Șez.,* XI, 42/111). Tu *izdate* morugate (Apele-vii, Romanați. D-trescuB., 19, p. 190,V).

ÎNCORDĂTOR s.m. „diavol" < *încorda.* Dinainte i-o ieșit... I *încordâtor cu-ncordătoare* (Bucovina. Marian, *D.,* 171). Ceas rău cu *încordatori* *(Id. l.c,* 194).

MĂIESTRU adj. 1. „năzdrăvan"; 2. „înzestrat cu puteri magice" 1. Și pe murg *măiestru* m-o încălecat (Oancești, Maramureș. Bîrlea, *C,* 341). 2. apa s-o strecori prin pietre / de *măiestre* (Drăgus, Făgăraș. Cristescu-Gol., 74).

MIRATOR, MIRĂTOARE s.f. „deochetor, deochetoare". Fugi deochietoare, / Fugi, *mirătoare* (Romanați. D. Ionescu, II, 49). Să-ntîlni cu deochitoriu / Cu *mirătoriu* (Stroești, Vîlcea. Tocilescu, 1567).

MIRĂTURĂ s.f. „deochi". Așa spăl eu pe (cutare) / De toate deochituri, / De toate *mirături* (Bucovina. Marian, *Naşt.,* 56).

MIRIȘ s.m. „ființă care deoache" <vb. *mira;* cf. *mirător.* înainte ieșitu-mi-o / *Miriș* și pîrîș (Ieud, Maramureș. Bîrlea, C, 337).

MIROAICĂ s.f. „ființă care deoache" *(DA).* Toate *miroaicele* (Trepteni, Argeș. /. *Cr.,* VIII, 210/281). De-o fi deochiat / De *moroaicăjDe* strigoaică (Balota, Dolj. *Șez.,* XIV, 102/XLII).

MUGEO, MUGATA „duhuri rele" (< vb. *mugi* -f suf. *-at).* Tu muta pămîntului ... tc du la (cutare)/Tu *mugeo* cu *mugata,* să amuțești gura la (cutare) (Rudeni, Argeș. *Șez.,* VII, 92).

ORSU s.m. „ursu"; înlocuirea unui singur sunet a făcut cuvîntul de nerecunoscut. Să mai vii cînd o purta *orsu* cur de lup, / și lupu cur de *ors* (Moldova. Manuscris dinainte de 1792. /. *Cr.,* II, 297).

PAZĂ s.f. „boală de stomac"; cf. *izdat.* [Descîntec de *pază]* O plecat *paza* curată / necurată / Din sat / în alt sat (Breaza, Buzău. Grig.-Rigo, 142).

PERIT s.m. „duh rău; tabu: pentru a se evita folosirea cuvîntului respectiv". M-au întîlnit cel *perit* (Berbinceni, Bacău. *Buciumul,* III, 135). Am întîlnit lup crunt, / cu 9 neamuri de *pierit: / pierit negru* (Costesti, Tutova. /. *Cr.,* VII, 90/228). *Cel-perit* (de 3 ori):'„un fel de scrofule la nas" (p. 86); se evită numele boalei. La (cutare), robu lui Dumnezeu, / Că-i plin de *cel-perit* (Bucovina. Marian, *D.,* 84—85).

(Ăi) RĂI aici ca n.pr., numele diavolului fiind interzis. *Ăi răi* (Turcești, Vîlcea. Tocilescu, 1603). Și-a găsit pe *cei răi I Cei răi* însuflecăcioși (Țepu, Tecuci. Pamfile, *Boli,* 24, 93).

RĂOAICĂ s.f. „făptură care face rău (înlocuiește numele interzis)". Cu răii si cu *răoaicele* (Ștefănești, Vîlcea. Bălășel, 30, 33).

SFÎNT adj. Descîntec „de iele *(sfinte)".* Aici, *răsfinte* denumește „duhuri rele", în opoziție cu leacurile „sfinte". Tu apă Mare... / Cum ești mîndră curatoare, / Să fii și limpeditoare, / Să limpezești pe cutare din boala / din cele sfinte/... de-o fi întîlneală din *răsfinte j* ...să iasă din trupul cutăruia (Pesteana de s., Gorj. *Șez.,* XI, 52/1).

STRICĂTOARE s.f. „duh rău". I-a ieșit *stricătorile* (Buhoci, Bacău. *Șez.,* VI, 94).

STRÎNS s.n. „duh rău care provoacă boala strînsului sau fălcariță (contractarea maxilarelor)". Cînd în mijloc de cărare / L-a-ntîlnit *strînsul* cel mare (Docăneasa, Tutova. *Șez.,* XIV, 116). Mi l-o întîlnit / *Strînsti* cu *strîn-*

soaica (Luceni, Stînca, Iaşi, *Şez.,* V, 146). *Strînsu* cu *Strînsoiu* (Ialoveni, Lăpuşna. Ştefănucă, 168/212). L-au întîlnit *strînsul* cel mare, / *strînsul* cu *strinsoaica* (Berbinceni, Bacău. *Buciumul,* III, 136).

ŞOITANE s.f.pl. „iele, zîne rele". Ai umblat, *şoitane* (Elisabeta, Teleorman. Grig.-Rigo, 68).

ŞOITAR s.m. „duh rău" (v. *Şoitane* „iele"). Mă întîlnii pe cale, / pe cărare, / Cu un *soitar* mare (Moldova. Gorovei, *D.* 389).

ŞOMÎLCĂ s.f. *(şomîlc* „şoarece, şobolan"; aici, „zîne rele",). Au plecat gîlcile / Cu *somîlcile* (Iazu, Ialomiţa. /. *Cr.,* V, 336).

ŞOPÎRLAIŢĂ s.f. „şopîrlă; difterie". Au venit 9 *şopîrlaiţe* (Preoţeşti, Suceava. *Şez.,* XIV, 61; Vlăşineşti, Dorohoi. *I. Cr.,* VII, 89/221; Runcu Salvei, Bistriţa-Năsăud. Arh. Inst. folc, 3885 I e; Botiza, Maramureş. Bîrlea, *C,* 356; Curteşti, Botoşani, Tocilescu, 1516). *Sopîrlariţ,* id. Nouă fete, nouă babe, / Şi cu *sopîrlarit* (Ieud, Maramureş. Bîrlea, *C,* 355).

TEME s.m. „duh rău". Eşi *teme* \ Nu te teme (Bucovina. Marian, *V.,* 45).

JOCURI DE CUVINTE

Jocurile de cuvinte sînt compuse din două cuvinte, din care unul, în genere fără semnificaţie şi inventat — sau deformat — după necesităţile contextului, rimează cu cel din limba comună.

AMIN — AMINATĂ: *aminată* interj, „amin, aşa să fie". *Amin, aminată* (Ieud, Maramureş. Bîrlea, *C,* 365).

AMIN-CODAMIN *Amin, amin, codamin* (Ciocăneşti, Argeş. *Şez.,* XI, 40).

ARAMINĂ — MINĂ: *ar amină* s.f. „fiinţă proastă, ticăloasă, de nimic" *(DA). Aramină / mină* (Negoiu - Cernii, Huniedoara. Vasiliu, //., 59, XV).

BREAZ — BOLIBREAZ: *bolibreaz* adj. din *breaz* „cal, bou, vacă, capră, pisică cu o pată albă în frunte, sau cu o dungă albă pe bot" *(DA).* Bou breaz, *bolibreaz* (Tătăruşi, Suceava. *Şez.,* VI, 90).

CIUISĂ — BuisĂ: Hăi *ciuisă-buisă* Din pădure-adusă (Gherţa-Mare, Ugocea. Scurtu, 126/339).

CÎRTIŢĂ — MÎRTIŢĂ: *mîrtiţă* s.f. „ceva mare, măricel, crescuriu" (Păsculescu). *Clrtilă, mîrtiţă* (Huşi. Păsculescu, 147, 46, 1).

CÎRTIŢĂ — PÎRTIŢĂ: *cîrtiţă* s.f. „buboaie care se fac mai ales la picioare". *Cîrtiţă, plrtită* (Docăneasa, Tutova. *Şez.,* XIV, 101).

COSTOR — VOSTOR: *costor* s. „cositor" (Scriban). *Costor* / *Vostor* (Roşiorii-de-Vede, Teleorman. Tocilescu, 684). Să scoţi, *costorule, vostorule*/ Frigurile (Drăgăneşti, Teleorman. Tocilescu, 655).

DĂLAC — MĂNDĂLAC: *mănăălac* s.f. „o boală cu bube ele mărimea unei alune". Brîncă cu bubă, / Cu *dălac,* / Cu *măndălac* (Bujoreni, Vîlcea. *Şez.,* XII, 191/XIII).

DOPOTE — TROPOTE: *tropot* s.n. „zgomot izbînd picioarele de pămînt". Eşiţi, nu faceţi *dopote,* / Eşiţi, nu faceţi *topote* (Bihor. Pavelescu, 169,1).

HUDURĂ — BUDUKĂ: *hudură* s.f. „locuri sălbatice" *(DA)* Să rămîe / *hudură* /*budură* (Cicăneşti, Argeş. *Sez.,* XL 30/IX).

HUIA — HANDRAHUIA: *handra* adv. „fără treabă, de geaba" ; a umbla *handralela* „fără ţintă". O plecat *huia,* / *handrahuia,* / şi-o găsit pe *huiu,* / *handrahuiu* (Bucovina. Marian, *Insectele, 299;* Ibăneşti, Transilvania. Gorovei, 418).

HULTUR — VULTUR: *hultur* s.m. „vultur". *Hulture, vulture* (Gohor-Ireasca, Tecuci. *I. Cr.,* VI. 89, 59). Cu *hulturul* l-oi *hultura* (Ungureni, Tecuci. *I. Cr.,* III, 144).

IjĂ — MIJĂ: *mijă* s.f. „joc copilăresc" (Scriban); *ijă mija* (Ceparii-Bîrsăşti, Argeş. *Şez.,* VII, 91).

IORDANAULĂ — VIFORAULĂ — LESPEZAULĂ: *Iordanaulă* n.pr. cu un augment afectiv, care se repetă. La fîntîna lui *Iordanaulă,* / Găsii pe *Viforaulă,* / sub o *lespezaulă* (Argeş. Ionescu-Buzău, 413).

LucĂ — NĂLUCĂ: *lucă* s.f. abreviat din *nălucă.* Fugi *lucă* / de *nălucă* (Negreşti, Moldova. Gorovei, 276).

MATRICE MĂTRICATĂ s.f. adj. „colici; cîrcei" (Marian). *mătricat:* „agravare a bolii; termen creat ad-hoc". *Matrice mătricată* (Maramureş. Ţiplea, 98; *I. Cr.,* VI, 149/193; Stroeşti, Vîlcea. Tocilescu, 1578). *Matrice matriculată* / Din cer picurată (Ţugureşti, Dolj. Georgescu St., 44). în *matrice mătricoasă* (Adameşti, Teleorman. *Şez.,* VI, 98). Tu *matrice matriculată* (Cîineni, Vîlcea.' *Şez.,* XI, 61/IV). *Veirice vetricată* (Mălăeşti, Oltenia. Laugier, 120; Brădeşti, Dolj. Florea, 97).

MEEANĂ — STEAMĂ: *steamă* adj. „cu coada în formă de stea" (Marian, 248). Este-o *mreană,* / Cu coada *steamă* (Bucovina. Marian, *D.,* 247).

NĂLUCĂ — PRELUCĂ: *prelucă* „poiană; trecătoare îngustă" (Scriban). Fugi *nălucă* / în *prelucă* (Boşoteni, Romanaţi. D. Ionescu, II, 143).

OLOCOI — BOLĂCĂI: *olăcăi* vb. „a se văita". Ce te *olăcăeşti,* / ce te *bolăcăeşti* (j. Putna. *Şez.,* XIII, 1).

OSCHI — SCARAOSCHI. *Oschi, oschi, Scaraoschi* (Bucovina. Marian, *D.,* 285).

RARE — CĂRARE. Ce-ai plecat / pe *rare,* / pe *cărare* (Sişeşti, Mehedinţi. Ungureanu).

RĂURĂ, adaus la sfîrşitul cuvîntului: Plecar««ra pă *cărâură* şi se întîlni cu şărpunw» (= şarpe) (ms. din 1809. Gorovei, *D.,* 404).

ROASĂ — CUFUNDOASĂ: *roasă* adj. „prăpăstioasă". Noi ne ducem la Valea *roasă,* / *cufundoasă* (Sîrbi, Budeşti, Maramureş. Arh. Inst. folc, 3 II).

STEA — BOSTEA. Una *stea, bostea* [continuă, pînă la zece] (Bucovina. S. FI. Marian, *Alb. Carp.,* 1879, p. 56).

STELE — BUCŞELE: *bucşele* epitet pe lîngă *stea,* impus de rimă. Una stea, / două stele, / trei stele *bucşele* (Lucşa, Năsăud. *Şez.,* XXIV, 56).

STEA — COCĂSTEA. Una *stea, cocăstea* (Vadu Izei, Maramureş. Arh. Inst. folc, R.R.).

TERMENI CU SENS OBSCUR

Cararate, / Conopate, / Netie, / Congapate, / Corban / *Cruce, / Cruce-n cer, / Hulduc, / Fă-l în sus, / Fă-l în jos. j De la pămînt, / Leac să-i fie!* (Lipia, Buzău. Matccscu, 862). Da jalea malea, / Jatca, bătea, / Uturisi, utur *bre,'j* Chi marcin, / Uşti *baba,* uşti *mreana.* / Bît *de alun* (Răcăşdia, Banat. Novacovici, 138).

Astfel de texte, cu termeni cu sens obscur, sînt înşirate de Gorovei (p. 173) şi de I.-A. Candrea *(Folcl. med. rom.,* p. 330—333), întovărăşite de următoarele observaţii: „descîntecele tuturor popoarelor cuprind cuvinte fără nici un sens, sau sînt alcătuite în întregime din cuvinte neînţelese" (p. 330).

înşirăm cîţiva termeni din această categorie:

ALELNASE. EU cu zace, din zace nu mai trace, / *Alelnase* şi-afînate, / Le-am întors cu mîna-ndesate (Sişeşti, Mehedinţi. Ungurearm).

AN. Fapt cu luatul în *anii* vacilor / si a oilor (Broşură, Sibiu 1867. G. Dem. Teod., 375). '

ANCIUIA vb. (= încheia, încuia?). Apucate, blăstemate, / Cu d-ei răi amestecate, / Să iasă din trupul (cutăruia), / din pieptul lui, / din capul lui, / Ele au *anciuiat* trupul (cutăruia) (Peşteana de s., Gorj. *Şez.,* XI, 41).

Az DE MARE. Pleacă cutare, / Pă cale, pă cărare, / Pînă,. la *Az de mare* (Stroeşti, Vîlcea.. Tocilescu, 1562).

BĂCĂLICĂ (= băcănie?) Şi găseşte adormit pe (cutare) / La ticălică, Şi la *băcălică* (T. Măgurele, Teleorman. Gng. Rigo, 97)'.

BELDIOARE. Ne ducem prin mări / să aşezăm oarele, *beldioarele,* trestioarele (Moldova. Lupaşcu, 10,4).

BOTUZ. Bubă roşiatică, / ...Să eşiţi de la (cutare) / ...Cu toate junghiurile, / De va fi din scorbură, / De va fi din *botuz* (Vîlcele, Argeş. *Şez.,* XI, 48/XIV).

BRIGAD. Dă *brigad* / în mîna dreaptă (Pr. Ferdinand, Teleorman. *I. Cr.,* VIII, 183/274)

CASCARI. Să mă spăl: / Di dat, / Di fapt, / Di *cascari* (Crăcăoani, Neamţ. Vasiliu, 292).

CATANILE. S-au întîlnit cu cios-buhos, / Cu picioarele ca *catanile* (Vîrful Cîmpului, Dorohoi. /. *Cr.,* VIII, 212/287).

CHEI. Pliuţ, voi *chei* de luncă / Vestea să se ducă / Prin toate satele (Baldovineşti, Romanaţi. Ciauşanu, 135, 9).

CLINCA. Aşa să speli şi trupu lui cutare, / ... De *clinca j* De flinca' (Baldovineşti, Romanaţi. Ciauşanu, 135, 10).

CODARIŢE. De l-o deochiet păsările, / Pice-i *codariţele* (Berbeşti, Maramureş. Bîrlea, C, 329).

COVIE (deformare din *coaie?)* Cu ciocul să-1 ciocniţi, / prin p..., prin *covie,* / Să-1 ciocniţi (Zegaia, Mehedinţi. *Şez.,* XXV, 81).

DINDER Fapt cu făină măcinată / pe *dinder* (Broşură, Sibiu, 1867. G. Dem. Teod. 375).

ERTUI vb. Acolo nu vă duceţi, ci mereţi la N.N., / Că i s-o ţipat matrica cu ceas rău, / De acolo o scoateţi, / S-o *ertuiţi* (Vaşcău. V. Sala, nr. 43, p. 4).

FLINCA Aşa să speli şi trupu lui cutare / ... De *flinca* \ De plinea (Baldovineşti, Romanaţi. /. *Cr.,* VII, 185/233). De clinca'/De *flinca {Id., Id.,* 135/10).

GĂZITOARE. Ca o căţea *găzitoare* (Breaza, Buzău. Grig.-Rigo, 142). Ca o căţa *găzitoare* (Răcăşdia. Novacovici, 129).

GENEI. Cîrtiţă, pîrtită, / *genei,* paragei (Docăneasa, Tutova. *Şez.,* XIV, 101).'

GHIUGULUI vb. într-o enumerare de interdicții către „sgaiba seacă": Seacă nu răni, / Nu *ghiugului* (M-ții Apuseni. Pavelescu, 158, 16).

GOGÎȚĂ [izgonirea ceasului rău: nu te face om — neom — nici găină circăină] Nici mîță *gogită* (Sălciua de s., M-ții Apuseni. Pavelescu, 166, 1).

HAVNICĂ. [Descîntec de splină] Seacă splină *havnică,* / Splină grabnică, Splină căiască (Sălciua de s., M-ții Apuseni. Pavelescu, 181, XXIV).

HĂRĂSEALĂ. Fapt cu *hărăseală* de cîni (Broşură, Sibiu, 1867. G. Dem. Teod.,' 375).

HENI vb. [Descîntec de desfăcut ursita]. Eu am venit să te scot, / Din trupul ei, din picioarele ei ... Că de nu-i *heni* / Eu cu toporul capul ț-oi tăia / ...Hai vacă roşă, că eu te *henesc,* / De pe trupul femeiei isteia (Scheia. Niculiță-Vor., 475).

HROŞ. A făcut mama bors, / cu peste *hros,* poros (Dorohoi? */. Cr.,* V, 174).

HUIATA. Pleacă deochetură / Din inimă, de sub inimă / ... Eu în brațe l-am luat / ... Să-1 afum cu *huiata* dealului, / Cu aripa zmeului (N. Ivancu, 45).

ÎNSUFLECĂCIOS. Şi-a găsit pe cei răi, / Cei răi *însuflecâcioşi* (Țepu, Tecuci. Pamfile, *Boli,* 24, 93).

TIZ. Pe-un *jiz* de deal (Roşa. Niculiță. Vor., 549).

JUDE [Descîntec de bube] Ajută-mi Precistă! *Jude* race, *jude* race, / într-un corn de berbece (Vaca, lîngă Brad, Huniedoara. Grig.-Rigo, 36).

LIA. S-O *liet,* / S-o săliet (Cîrlomănesti, Tutova. Vasiliu, 281 /XXVIII).

LOCMALĂ. L-a spălat, / L-a curățat / De fîrşală şi *locmală* (Ştefăneşti, Vîlcea. Bălăşel, 31—32).

LUT. Despice-se ochii moroiului / Ăi *Iuți* / nepricepuți (Bumbeşti-Pițic, Gorj. Grig.-Rigo, 61).

MĂTĂŞI vb. (nu corespunde cu sensul dat în *DA).* (Cutare) cîn păşeşte / *Mâtâşeşte* (Popeşti, Gorj. Gîlcescu, 103).

MĂLCED s. [Descîntec de gălbinare]. Seacă *mălcedu* corbului / ... Seacă *mălcedu* vulturului (M-ții Apuseni. Pavelescu, 177, XVIII).

MĂTCOS. Piei, ciocî *mătcoasă* (Schitu Duca, Botoşani: Vasiliu, 297/XXXVIII).

MEGI vb. Unde vă duceți voi, fetelor? / Ne ducem... / Să-1 *megim* / Să-i luăm puterea din picior (Drăguş. Cristescu-Gol., 75).

MEZERA vb. Noi mergem la bradul cel mare, / Care *mezerează* ciurde a lor 99 de sate (Vascău. V. Sala, nr. 43, P- 4).

MÎNĂJAT. Urşii cei mici au mîncat pe cei mari, / Şi i-au ars, şi l-a cenusat pe cel *mînăjat* (Vascău. V. Sala, nr. 44, p. 14).

MOVINUASĂ. De boale răscucuasă, / De boale *movinuasă* (Sişeşti, Mehedinți. Ungureanu).

NEGERE pl. (eroare de tipar?!). Pe mări negre că te-oi da, / Pe mări *negere* (? Grig.-Rigo, 143).

NEGOVIE. CU mîncărime şi usturime, / în vîntu turbat, / S-a amestecat, / Şi s-a depărtat. / Şi buba *negoviei* (Vîlcele, Argeş. *Şez.,* XI, 43/IV). Bubă a *negoviei* (Argeş, Ionescu-Buzău, 418).

NISDARE. [Enumera felurile de bube]. Bubă din foame, / Bubă din sate, / Bubă din cloceală, ... bubă *dinnisdare* (M-ții Apuseni, Pavelescu, 179, XXI).

OARE. [E vorba de 9 fete „îmbozorate"] [La întrebarea: unde vă duceți?, răspund...]: Ne ducem prin mări,/ să aşezăm *oarele,* bedioarele, trestioarele (Moldova. Lupaşcu, 10, 4).

PARAGEI. Cîrtiță, pîrtiță, / genei, *paragei* (Docăneasa, Tutova. *Şez.,* XIV, 101).

PĂLĂPĂI vb. Cu ochii cum priveşte, / ori cu mînile cum *pălăpăeşte* (Maidan, Caras-Severin. Hasdeu, *Chest.,* 18, p. 160).

PARALE s.n.pl. („o unealtă de grădinărit"). Cu nouă greble, / Cu nouă *părah* (Bucovina. Marian, *D.,* 9).

PĂRÎNDA vb. *(<pe rîndV).* Să te duci mereu,/... La toți căpitanii / ... *Părîndează-i* toți / ...Şi-apoi ia-le lor, / Omenia lor, / Dragostile lor, / Toată vîlva lor (Bucovina. Pîrvescu, 76, 10).

PLAN. Doamne, tu, ş-ajută lui Gheorghe, / născut în *plan* opt, / Desfac în şepte, / născut în *plan* în trîi, / Desfac în doi (Sălişte. Bihor. Pavelescu, Bihor, 101/120).'

PLEFTURA vb. Hei vacă gonită, / Pribonită, / Nu vini cu capu scuturînd, / Cu picioarele răstăluind / Coada *plefturînd* (Şanț, Năsăud. Ştef. Cristescu, *Sociol. rom.,* I, nr. 5, 1936, p. 37).

PLINCA. De flinca, / De *plinea* (Baldovineşti, Romanați. */. Cr.,* VII, 185/233).

PLIUT. *Pliuț,* voi chei de luncă, / Vestea să se ducă, / Prin toate satele, / Prin toate oraşele (Baldovineşti, Romanați. Ciauşanu, 135, 9).

PRĂSADIT. La cea răchită, / Răsărită, Este-o fată *prăsădită* (Roman. Grig.-Rigo, 54).

RASCUCUASĂ. De boale *răscucuasă,* / De boale movinuasă (Sişeşti, Mehedinți. Ungureanu).

RĂSTALUI vb. Hei vacă gonită, / Pribonită, / Nu vini cu capu scuturînd, / Cu picioarele *răstăluind,* / Coada plefturînd (Şanț, Năsăud. Stef. Cristescu, *Sociol. rom.,* I, nr. 5, 1936, p. 37).

REHNĂ. Şi m-am întîlnit cu albeață, / Albeață prin potcă, / Albeață prin *rehnă, j* Albeață prin strigare, / Albeață prin deochi (Preuțeşti, Suceava. *Şez.,* I, 124).

REPREŞIT. [Deochi de oprinteală] S-a dus Ignat la vînat, / Şi-n trestie s-a înțăpat / ... Trestie de *represit* (Fără loc. *Şez.,* I, 200).

RUTINA. Am venit să-1 spăl pe (cutare) / Eu nu-1 spăl de trină [tină] / De *rutină, j* Eu îi spăl de amețeală (Goeşti. Oltenia. Laugier, 132).

SALIET. S-o liet / S-o *săliet* (Cîrlomăneşti, Tutova. Vasiliu, 281/XXVIII).

SECĂRI vb. O prins Ion a se văicăra, / *Săicărind. j* Cine l-o auzit? / Maica Domnului: / Nu te *săicâra,* / Nu te văicăra (Mitoc, Dorohoi. Vasiliu, 284/XXIV).

SINECĂ. Că m-am luat pe *sinecă,* / pe mînecă (Sîngeorgiu, Năsăud. Pîrvescu, 70).

SÎLNI vb. Toată tembera la Paraşchiva vrăjitoarea, / Să ne *sîlniia* cu mîna iei direaptă (Sişeşti, Mehedinți. Ungureanu).

SPUMĂ DE MIERE. Plecai azi marțea / La *spuma de miere, j* La miere de vin (Pătrăuți, Bucovina. Pîrvescu, 74, 8).

STRELI vb. Soare din apus de soare, / nu *streli* (Leleşti, Gorj. Arh. Inst. folc, 3421 II hh).

STRUCI vb. Cu piepturile voi *struci,* / Cu mătura voi mătura. (Bogdăneşti, Vîlcea. Bălăşel, II, 92).

TEMBERA. Toată *tembera* la Paraşchiva vrăjitoarea (Sişeşti, Mehedinți. Ungureanu).

TOARTĂ. Hultur sur, / Cari umbli prin cer, / Pi sup cer, / Pe la *torțile* mărilor (Zmulț, Covurlui. Vasiliu, 279).

TPOOA. [Descîntec de puşchele] Cel de al doilea zice: / *Tpoooa* acum să piară (Vîrful Cîmpului, Dorohoi. */. Cr.,* VIII, 213/288).

TREȚĂ. Purcede guşele pe cale, cărare, / da o *treță* / O cață / înaintea lor ieşi (Găineşti, Suceava. *Şez.,* I, 123).

TRINĂ. Am venit să-1 spăl pe (cutare), / Eu nu îl spăl de *trină* [tină] / De rutină, / Eu îl spăl de amețeală (Goeşti, Oltenia. Laugier, 132).

TRÎGLUȚA. Uimă, uimuță, / Sui pe *trîgluță,* / Că te-oi duce mare, / Să te uşti ca o cicoare. (Săcel, M-ții Apuseni. Pavelescu, 160, 10).

TUNSĂ. Mîndru să mă curăț, / ...De toate *tunsele* (Sîngeorgiu, Năsăud. Pîrvescu, 69, 4).

ȚEHLIT. Spaimă înspăimîntată / Cu *țehlit,* / Cu răsărit, / Cu spăimat. (Pe o carte veche. Pamfile, *Boli,* 43, 224).

ȚIRĂ. Pe unde voi mergînd / Pămîntul tot *Ură* făcînd (Transilvania. *Ung.,* 1893, p. 381).

URĂ. Cum nu m-aş văeta, / Că eu am dat, în *ură* urîtă, / în *ură* de fată, / în *ură* de fecior (Cărmăzana, T. Oaşului. Muşlea, 208/280).

VIȚUNI vb. Se bătea, / Se *jițunea,* se *vițunea* (Sişeşti, Mehedinți. Ungureanu).

VÎNT, VÎNTĂ. *(vîniui, vb.<vînt?l)* [Descîntec de vînt]. Plecă om *vînt,* / La pădure mare *vîntă* (Ruptura, Mehedinți. Tocilescu, 154).

ZĂBIT. Trîntit, \ *zăbit* (Grojdibod. D. Ionescu, II, 20).

ZĂLETIT, ZĂLEZIT. Bubă *zăletită* (Turceşti, Vîlcea. Tocilescu, 1591). Soare *zăletit (Id.,* Tocilescu, 1572). Bubă *zălezită* (Cireş, Vîlcea. Tocilescu, 1567; 1587).

INDICE DE CUVINTE ŞI FORME

D

I

î

J

N

O

Ș

T

U

4

I

CUPRINS